

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ EĞİTİMCİLERİN ÇOCUK İSTİSMARI VE
İHMALİNE YÖNELİK BİLGİ VE FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN
ÖLÇÜLMESİ İLE TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI: AKÇAABAT
İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra Nur TOSUN

NİSAN- 2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ EĞİTİMCİLERİN ÇOCUK İSTİSMARI VE
İHMALİNE YÖNELİK BİLGİ VE FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN
ÖLÇÜLMESİ İLE TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI: AKÇAABAT
İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra Nur TOSUN

NİSAN-2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ EĞİTİMCİLERİN ÇOCUK İSTİSMARI VE
İHMALİNE YÖNELİK BİLGİ VE FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN
ÖLÇÜLMESİ İLE TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI: AKÇAABAT
İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra Nur TOSUN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI

NİSAN-2021

GÜMÜŞHANE

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “İlköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi İle Tutumlarının Karşılaştırılması Akçaabat İlçesi Örneği” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

30/04/2021

.....

Zehra Nur TOSUN

ÖNSÖZ

Çalışmamın konusunu ve genel çerçevesini belirlemede büyük emeği bulunan, tez yazım sürecinde benden desteklerini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren saygıdeğer tez danışmanım Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI'ya teşekkürü borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve tez yazım sürecimin her aşamasında yardım ve desteklerini esirgemeyen aileme ve eşim Kürşad Murat TOSUN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Gümüşhane, 2021
Zehra Nur TOSUN

ÖZET

TOSUN, Zehra Nur. İlköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi ile Tutumlarının Karşılaştırılması: Akçaabat İlçesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2021, (XX+117)

Bütün çocukların sahip olduğu en temel hak mutlu ve huzurlu toplumlarda güven ve sevgi içerisinde geçirecekleri çocukluk dönemleridir ancak çocuklar yakınları tarafından veya tanımadıkları kişiler tarafından bazen olumsuz davranışlara maruz bırakılmaktadır. Bu da karşımıza çocuğa yönelik ihmal ve istismar davranışlarını çıkarmaktadır. Bu doğrultuda yapılan araştırmada ilköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri ile demografik veriler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma, Trabzon ili Akçaabat ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 244 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, araştırmacı tarafından hazırlanan 11 soruluk sosyodemografik özellikler ve bilgi formu ile Uysal (1998) tarafından geliştirilen 67 maddeden oluşan “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınmasına Yönelik Ölçek” formu kullanılmıştır. Ölçek; istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri, çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır.

Eğitimcilerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri incelendiğinde, cinsiyet değişkeni ile çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutu arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Yaş değişkenine ile çocuklara yönelik istismar ve ihmal konusunda farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim durumu değişkenine göre, istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri, istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler, istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri ve çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutları ile öğretmenlerin eğitim durumları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk

durumu değişkeni ile ocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler konusunda farklılığın bulunduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ocuk, İhmal, İstismar, Sosyal Hizmet.

ABSTRACT

TOSUN, Zehra Nur. Measuring the Knowledge and Awareness Levels of Primary Education Educators Towards Child Abuse and Neglect and Comparison of Their Attitudes: Akçaabat District Example, Master Thesis, 2021, (XX+117)

The most fundamental right that all children have is the childhood periods that they will spend in a happy and peaceful society with trust and love; however children are sometimes exposed to negative behaviors by their relatives or strangers. This leads to negligence and abuse towards the child. In this study, the relationship between the knowledge and awareness levels of primary school educators about child abuse and neglect and demographic data were examined. The research was carried out with the participation of 244 teachers working in primary schools in Akçaabat district in Trabzon.

In this context, the sociodemographic characteristics and information form with 11 questions prepared by the researcher and the "Scale for the Identification of the Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect" form, consisting of 67 items developed by Uysal (1998), were used. Scale; It consists of six sub-dimensions: physical symptoms of child abuse on the child, behavioral symptoms related to child abuse on the child, symptoms of neglect on the child, the characteristics of the parents who are prone to abuse and neglect, characteristics of children who are prone to abuse and neglect, and familial characteristics in child abuse and neglect.

When the gender variable and educators' awareness levels about child neglect and abuse are examined, Except for the sub-dimension of behavioral symptoms of child abuse on the child, there was no significant difference between the sub-dimensions of child abuse. A significant difference was found between the gender variable and sub-dimension of behavioral symptoms related to child abuse on the child.

It was concluded that there was no significant difference between the age variable and the level of awareness about abuse and neglect of children. According to the educational status variable, it was concluded that there is a significant difference between the characteristics of children prone to abuse and neglect, physical

symptoms of abuse on the child, familial characteristics in child abuse and neglect, characteristics of parents prone to abuse and negligence, and sub-dimensions of behavioral symptoms in the child regarding child abuse and the education level of teachers.. It was found that there is a difference between the child status variable and the behavioral symptoms of the child regarding child abuse.

Keywords: Child, Neglect, Abuse, Social Work.

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	III
BİLDİRİM	IV
ÖNSÖZ.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER	X
TABLolar LİSTESİ.....	XV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK, ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ KAVRAMLARININ TANIMI

VE KAPSAMLARI	4-31
1.1. Çocuk Kavramının Tanımı	4
1.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tarihsel Süreci	5
1.3. Çocuk İstismarı ve İhmalî Kavramlarının Tanımı	7
1.4. Çocuk İstismarının Sınıflandırılması.....	9
1.4.1. Fiziksel İstismar	9
1.4.2. Cinsel İstismar	11
1.4.2.1. Ensest.....	13
1.4.2.2. Pedofili	14
1.4.2.3. Pedarasti	15
1.4.3. Duygusal İstismar	15

1.4.4. Ekonomik İstismar	17
1.5. Çocuk İhmalinin Sınıflandırılması	18
1.5.1. Fiziksel İhmal	19
1.5.2. Duygusal İhmal	20
1.5.3. Cinsel İhmal	21
1.5.4. Eğitim İhmali.....	22
1.5.5. Tıbbi İhmal	22
1.5.6. Kurumsal İhmal	23
1.6. Çocuk İstismarı ve İhmalinde Rol Oynayan Risk Faktörleri	23
1.7. Çocuk İstismarı ve İhmaline Uğrayabilecek Riskli Gruplar	25
1.8. İstismarın ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Etkileri.....	26
1.8.1. İstismar ve İhmalin Gelişimsel Etkileri.....	27
1.8.2. İstismar ve İhmalin Davranışsal Etkileri	28
1.9. Çocuk İstismarı ve İhmalinde Öğretmenin Rolü.....	30
1.10. Çocuk İstismar ve İhmalinin Sosyal Hizmet Bilimiyle İlişkisi	31

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ İLE İLGİLİ ULUSAL HUKUKSAL

DÜZENLEMELER.....	32-41
2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....	32
2.2. Türk Ceza Kanunu.....	33
2.3. Türk Medeni Kanunu	34
2.4. Ceza Muhakemesi Kanunu.....	36
2.5. Çocuk Koruma Kanunu	37
2.6. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	39
2.7. İş Kanunu	40
2.8. Basın Kanunu	40
2.9. Sosyal Hizmetler Kanunu.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	42-55
3.1. Araştırmanın Amacı	42
3.2. Araştırmanın Hipotezi	43
3.3. Araştırmanın Modeli	43
3.4. Evren ve Örneklem.....	44
3.5. Veri Toplama Araçları.....	50
3.6. Verilerin Toplanması.....	51
3.7. Veri Analizi	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR.....	56-84
4.1. Araştırmanın Bulguları.....	56
4.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamaya Ait Değerlendirmeler.....	56
4.2.1. Hipotez 1: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Cinsiyet Değişkenine Anlamlı Farklılık Göstermektedir.....	57
4.2.2. Hipotez 2: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Yaş Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.....	62
4.2.3. Hipotez 3: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.....	64
4.2.4. Hipotez 4: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Medeni Durum Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.....	69

4.2.5. Hipotez 5: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Çocuk Durumu Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.....	74
4.2.6. Hipotez 6: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Öğrenimi Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.....	79

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA.....	85-95
5.1. Hipotez 1: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.	85
5.2. Hipotez 2: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Yaş Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.....	87
5.3. Hipotez 3: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.	87
5.4. Hipotez 4: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Medeni Durum Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.	89
5.5. Hipotez 5: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Çocuk Durumu Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.	90
5.6. Hipotez 6: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Göstermektedir.	92

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
6.1. Sonuçlar.....	96
6.2. Öneriler.....	99
KAYNAKÇA	101
 EKLER.....	 109
EK 1. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE BİLGİ FORMU	110
EK 2. ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNİN BELİRTİ VE RİSKLERİNİN TANIMLANMASINA YÖNELİK ÖLÇEK FORMU	111
EK 3. KURUM İZİN YAZISI.....	113
EK 4. ETİK KURUL PROJE ONAY FORMU.....	114
 ÖZGEÇMİŞ.....	 117

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	44
Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	45
Tablo 3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	45
Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları ..	46
Tablo 5. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	46
Tablo 6. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları ...	46
Tablo 7. Katılımcıların Görev Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	47
Tablo 8. Katılımcıların Meslek Kıdemlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları ...	47
Tablo 9. Katılımcıların Öğrenimleri Sırasında Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	48
Tablo 10. Katılımcıların Mezuniyet Sonrasında Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	48
Tablo 11. Katılımcıların Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Daha Fazla Bilgilenme İhtiyacı Duyma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	49
Tablo 12. Katılımcıların Çocuk İstismarı ve İhmali Olgusu veya Şüphesi ile Karşılaştığında Bildirim Yapma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	49
Tablo 13. Güvenilirlik İstatistiği	51
Tablo 14. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları	52
Tablo 15. Ölçeğin Döndürülmesi Sonrası Oluşan Alt Boyut Sayısı	55
Tablo 16. İlköğretim Okullarında Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmali Ölçeğinin Analizler Sonunda Oluşan Boyutları	55
Tablo 17. Normal Dağılım Değerleri	56
Tablo 18. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal Ve İstismar Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin, Cinsiyet Değişkenindeki İstatistikleri	58
Tablo 19. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal Ve İstismar Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin, Cinsiyet Değişkeni Bağımsız Örneklem Testi	58

Tablo 20. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri (İÇÜFB)” Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	59
Tablo 21. Kadın Ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler (ÇİİÇDB)” Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	60
Tablo 22. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri (İÇÜB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	60
Tablo 23. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri (İİYEÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	61
Tablo 24. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri (İİYÇÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	61
Tablo 25. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler (ÇİİAÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	62
Tablo 26. Ölçek Alt Boyutlarının Homojenlik Testi.....	63
Tablo 27. ANOVA Testi	63
Tablo 28. Ölçek Alt Boyutlarının Homojenlik Testi.....	64
Tablo 29. ANOVA Testi	65
Tablo 30. İİYÇÖ Alt Boyutu İçin Tamhane ve Games-Howell Test Karşılaştırması....	66
Tablo 31. Ölçek Alt Boyutları İçin Tukey ve Scheffe Test Karşılaştırması	67
Tablo 32. Ölçek Alt Boyutlarının Homojenlik Testi.....	69
Tablo 33. ANOVA Testi	70
Tablo 34. Ölçek Alt Boyutları İçin Tukey ve Scheffe Test Karşılaştırması	71
Tablo 35. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin, Çocuk Durumu Değişkenindeki İstatistikleri.....	74
Tablo 36. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin, Çocuk Durumu Değişkeni Bağımsız Örneklem Testi	75

Tablo 37. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri (İÇÜFB)” Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	76
Tablo 38. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler (ÇİİÇDB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu	76
Tablo 39. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri (İÇÜB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	77
Tablo 40. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İstismar ve İhmal Yatkın Ebeveyn Özellikleri (İİYEÖ)” Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	77
Tablo 41. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İstismar ve İhmal Yatkın Çocukların Özellikleri (İİYÇÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	78
Tablo 42. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler (ÇİİAÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	78
Tablo 43. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali Ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkenindeki İstatistikleri.....	79
Tablo 44. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkeni Bağımsız Örneklem Testi	80
Tablo 45. Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri (İÇÜFB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	81
Tablo 46. Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumunda Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler (ÇİİÇDB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	81

Tablo 47. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre, Çocuklara Yönelik “İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri (İÇÜB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	82
Tablo 48. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri (İİYEÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu	83
Tablo 49. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre, Çocuklara Yönelik “İstismar Ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri (İİYÇÖ)” Konusunda Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu.....	83
Tablo 50. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre, Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler (ÇİİAÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İlköğretim Okullarında Eğitimcilerin Çocuk İstismarı Ve İhmali Ölçeğinin Faktör Yapısına Ait Çizgi Grafik.....	54
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
ASM	: Aile Sağlığı Merkezi
ÇİİAÖ	: Çocuk İstismarı ve İhmalinde Ailesel Özellikler
ÇİİBRTÖ	: Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve risklerinin Tanımlanmasına Yönelik Ölçek
ÇİİÇDB	: Çocuk istismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler
HIV	: İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
İÇÜB	: İstismarın çocuk Üzerindeki Belirtileri
İÇÜFB	: İstismarın Çocuk Üzerindeki fiziksel Belirtileri
İİYEÖ	: İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri
İİYÇÖ	: İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
Vb.	: Ve benzer
Vd.	: Ve diğerler
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
Yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Çocuklar toplumların geleceğidir. Sağlıklı toplumların varlığı için psiko sosyal, kültürel ve biyolojik açıdan sağlıklı yetişen nesillere ihtiyaç vardır (Dervişoğlu, 2012:1).

Çocuk istismarı ve çocuk ihmali çok eski dönemlerden beri varlığını sürdürmekte ve günümüzde de gözlemlenmektedir (Kural, 2014: 3).

Çocuk ihmal ve istismarı birçok meslek disiplininin bir arada bulunmasını gerektiren önemli bir sorundur. Tanı aşamasında daha çok tıp alanına ihtiyaç duyulurken ihmal ve istismarına yönelik önleme ve koruma sağlanamamışsa müdahale veya tedavi edici gibi çalışmalar ise sosyal hizmet alanına düşmektedir. Bunun yanında ihmal veya istismar ortaya çıkarılmışsa mağdurun haklarını savunacak hukuk bilimi de işin içine girmektedir.

Çocuklara yönelik uygulanan ihmal ve istismar davranışları gruplandırılabilir. İhmal davranışları arasında fiziksel, duygusal, cinsel, eğitim ve tıbbi ihmal yer almaktadır. İstismar davranışları ise fiziksel, cinsel ve duygusal olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır.

Acıbadem Üniversitesi Suç ve Şiddetle Mücadele Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Şiddet Önleme ve Rehabilitasyon Derneği' nce 2016 yılına ait Çocuk İstismarına Yönelik Raporu'na göre (Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği, 2016; 3-4);

- Son 4 sene içerisinde Dünyada çocuklara yönelik olan şiddet ve taciz vakaları %90'lık bir artış meydana geldi. Tahmini olarak tecavüzlerin %95'lik kısmı gizli kalırken, %5'lik kısmı ortaya çıkmaktadır.
- Ensest ilişkilerin ise ortaya çıkan kısmı %1'lik bir kısmı oluşturmaktadır.
- Adliyelerdeki tecavüz davalarından her dört tanesinden biri çocuklarla alakalı olan davalardır.
- Çocuk istismarı sebebiyle Adli Tıp Kurumu'na başvuru yapanların sayısında artış olmaktadır.

- Adalet Bakanlığı’nın 2014 yılındaki verilerinden hareket edildiğinde her ay 650 tane çocukla ilgili cinsel istismar olayı adli tıp kurumuna gönderilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü ve Ankara Üniversitesi tarafından hazırlanan “Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşam Deneyimleri Araştırması Raporu” ndan hareket edildiğinde (Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği, 2016: 4);

- Erkeklerin %8,7’lik kısmı ve kadınların ise %7,2’lik kısmı çocukluk dönemlerinde cinsel tacize maruz kaldı. Kız çocukları, akrabaları tarafından taciz edilmekte ve istismarcıların %9’luk kısmını çocukla aynı ev içerisinde yaşamakta olanlar oluşturmaktadır.
- Cinsel tacize uğramış olan çocukların %37,1’lik kısmı tanıdığı ancak aynı evde yaşamadığı kişi tarafından, %25,2’lik kısmı aynı ev içerisinde yaşadığı ve akrabası olmayan kişi tarafından, %11,3’lük kısmı çocuğun güvendiği kişi tarafından, %8,6’lık kısmı aynı ev içerisinde yaşayan akrabası tarafından, %7,9’luk kısmı çocuğun bakımından yükümlü tutulan kimse tarafından ve %33,8’lik kısmı ise tanımadığı yabancı kişiler tarafından istismar edildiğini söylemektedir.
- Cinsel tacize uğramış olan erkek çocuklarının %44,9’luk kısmı tanıdığı fakat aynı ev içerisinde yaşamadığı kişi tarafından, kız çocuklarının ise %32,9’luk kısmı aynı evde yaşamadığı akrabası tarafından cinsel tacize uğradığını belirtmiştir.

Ebeveynlerinin eğitim durumuna göre ise baba ve annenin eğitim düzeyinde artış oldukça bu çeşit negatif deneyimlerde azalma olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan bu çalışmada çocukların maruz kaldıkları istismar ve ihmal konularına vurgu yapmak, eğitimcilerin bu konudaki bilgi düzeylerini, farkındalıklarını ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk durumu, eğitim durumu, görevi, mesleki kıdemi gibi değişkenlerle arasındaki ilişki incelenerek farklılık yaratıp yaratmadığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda ilk bölümde çocuk, çocuk istismarı ve ihmali kavramlarının tanımı ve kapsamı, istismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ile çocuk istismarı ve ihmaliinde rol oynayan risk faktörleri ele alınmıştır.

İkinci bölümde, çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili ulusal hukuksal düzenlemeler ele alınarak çocuğun kanunlar aracılığıyla nasıl korunduğu açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise eğitimcilerin çocuk istismar ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerini incelemek amacıyla farklı demografik veriler kullanarak analizler yapılmıştır.

Dördüncü bölümde ise araştırma sonucu elde edilen bulgular belirlenen amaçlar doğrultusunda analizler yapılarak öğretmenlerin demografik değişkenlere göre okullarda çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlamada öğretmenlere yönelik sonuçlara yer verilmiştir.

Beşinci bölüm olan tartışma kısmında ise ilköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirildiği bu araştırmadan elde edilen bilgiler literatürle tartışılmıştır.

Altıncı ve son bölümde ise araştırmadan elde edilen sonuçlara ve yapılan araştırma sonucu geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK, ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ KAVRAMLARININ TANIMI VE KAPSAMLARI

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle çocuk kavramına değinilmiştir. Daha sonra çocuk istismarı ve ihmalinin tarihsel sürecine, bu kavramlarının tanımına değinilerek ardından çocuk istismarı ve ihmali oluşturan davranışların neler olduğu açıklanacaktır. Son olarak ise çocuklara yönelik gerçekleştirilen istismar ve ihmalde rol oynayan risk faktörleri ile bu kavramların sosyal hizmet bilimi ile ilişkisi incelenecektir.

1.1. Çocuk Kavramının Tanımı

Çocukluk kavramı kültürel bir yön içerdiği için çocuğu tanımlayacak genel bir tanımın yapılması zordur (Sağlam ve Aral, 2016: 46).

Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuk tanımı şu şekildedir: 18 yaşını doldurmamış ve haklara sahip birey (Topçu, 2009: 15).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden hareket edildiğinde 18 yaşına kadar bütün bireyler çocuk olarak kabul edilmektedir (Karakaş ve Çevik, 2016: 890).

Türk Dil Kurumu çocuk kavramının tanımını çeşitli şekillerde yapmıştır. Bunlar (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OCUK):

- Küçük yaştaki kız ya da erkek.
- Soy bakımından kız ya da oğul, evlat.
- Erginlik ile bebeklik arasındaki gelişme dönemi içerisinde bulunan kız ya da oğlan, uşak.
- Genç erkek.
- Büyükler arasındaki daha az ihtiyar olan kimse.
- Belli bir işte yeterince yeteneği ve tecrübesi bulunmayan kimsedir.

Türk Ceza Kanunu'nda çocuk kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır; henüz 18 yaşını doldurmamış olan kişi (Akbulut, 2013: 546).

Çocuk Koruma Kanunu’ndan hareket edildiğinde ise çocuk kavramı şu şekilde açıklanmaktadır; daha erken bir yaşta ergin olsa dahi 18 yaşını doldurmamış olan kişi. (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>).

1.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Tarihsel Süreci

İnsanlık tarihi kadar eskilere dayanan çocuk istismarı ve ihmali oldukça sık karşılaşılan sosyal problemlerden biridir (Acehan vd., 2013: 593). Bazı eski tıp bilginleri çocukların bedensel istismarının farkına vararak yazdıkları eserlerinde bu konuya değinmişlerdir. İranlı Doktor Ibn- Zakariya- Rhazes uzmanlığını çocuk hastalıkları alanında yapmış ve “Practica Peurorum” adlı eserinde çocuklara kasıtlı olarak vurmanın bozukluklara neden olabileceğini belirtmiştir (Topçu, 2009: 52).

Mause araştırmaları onucu çocuk istismarını çeşitli evrelere ayırmıştır. Bunlar; çocuk öldürme tarzı, terk etme tarzı.

Antik çağlardan 4.yüzyıla kadar olan dönemi çocuk öldürme tarzı olarak adlandırmaktadır. Bu dönemde çocuklar yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamak ve çıkarlarına hizmet etmek için vardır ve istenmeyen çocuklar yok edilirdi. Terk etme tarzı, çocukların kötülük dolu varlıklar olarak görüldüğü 4-13.yy arası dönem olup bu dönemde çocuklar terk edilir, dövülür, köle olarak satılır veya sevgi ve ilgi gösterilmezdi. 14-17. yy arası ikircikli tarz olarak adlandırılıp bu dönemde çocuk dayak ve baskı ile yetiştirilirdi. 18. yy ise dayatmacı tarz olarak adlandırılıp bu dönemde anne baba çocuğun zihnini ele geçirerek çocuğun kendi iradesini kırma eğilimindedirler. Sosyalleşme tarzı, çocuklar kötü varlık olarak görülmüyor ama fiziksel şiddet yine devam etmektedir. 20.yy. ortalarından itibaren ise çocuğun neye ihtiyacı olduğunu en iyi kendisi bilir bilinci ve anne babanın çocuğun her gelişim evresinde gerekli ve doğru tepkiyi verdiği destekleyici tarz hakim olmuştur (Sanderson, 2010: 39-40).

İlk defa 1700’lü senelerde bir avukatın, hapse girmiş olan suçlulardan kaç tanesinin çocuklara karşı işlediği suç sebebiyle ceza aldığını merak etmiş ve yaptığı çalışma neticesinde elde etmiş olduğu bulgularla çocuk istismarı kavramını ortaya koymuştur (Acehan vd., 2013: 593).

Çocuk istismarına yönelik ilk tıbbi tanımı Tardieu 1860 senesinde yapmıştır. Tardieu, 1860 senesinde Paris tıp Akademisi’nde dövülerek öldürülen 32 çocuktan elde

ettiği otopsi sonuçlarını derleyip toparlayarak ilk defa fiziksel ve cinsel çocuk istismarına değinmiştir (Acehan vd., 2013: 593).

“Çocuklara Kabalığın Önlenmesi Derneği” İngiltere’de 1883 yılında kurulmuştur (Güner vd., 2010: 109).

Tardieu’nun çalışmasından uzun bir zaman sonra 1946 yılında Caffey’in uzun kemik veya subdural hematon ve kosta kırıkları ile çocuk istismarı arasındaki ilişkiyi ortaya koymuş ve mesele tekrardan gündeme gelmiştir (Kara vd., 2004: 141).

1960’lardan sonra çocuklara yönelik istismar ve ihmal olguları sistematik olarak ele alınmaya ve nedenleri ise bilimsel olarak ortaya konulmaya başlanmıştır (Turla, 2002: 292).

Çocuğun istismarı, ilk olarak Kempe tarafından 1962 yılında “Hırpalanmış Çocuk” kavramı ile birlikte karşımıza çıkmakta ve ilerleyen zamanlarda bu kavram yerini “Çocuk İstismarı” kavramına bırakacaktır (Kara vd., 2004: 141). 1970’li yıllarda çalışmaların hız kazanmasıyla birlikte ebeveyn-çocuk ilişkisinin gözlemlenmesine dayandırılarak sonraki yıllarda kişilik özellikleri, demografik bilgiler, sosyoekonomik değişkenler ve çevresel faktörlerinde çalışmalara katılmasıyla çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Polat, 2019b: 263).

“Çocuk İhmalini ve İstismarını Önleme ve Tedavi Yasası” Amerika Birleşik Devletleri’nde 1974 yılında çıkarılmıştır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 50-51). 1977 yılında Kempe ve arkadaşları tarafından “Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği” kurulmuş olup Çocuk İstismarı ve İhmal Dergisini yayımlamışlardır (Topçu, 2009: 15).

Dünyada ilk olma niteliği taşıyan ve aynı zamanda çocuk fuhuşu ile mücadele kapsamı taşıyan uluslararası kongre Stockholm’de, 27 Ağustos 1966 tarihinde toplanmış, bu kongreye 130 farklı ülkeden 200’ün üstünde delege katılmış olup WHO, ILO, UNICEF ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşlar temsil edilmiştir (Topçu, 2009: 55).

1989 senesinde Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiş olan Çocuk Hakları Sözleşmesi, günümüz gelişmelerine baktığımızda en önemlisi olarak kabul edilmektedir (Kara vd., 2004: 141).

Türkiye’de çocuk istismarı konusuyla alakalı çalışmalar çok yeni olup sosyal pediatri, çocuk ve ergen ruh sağlığı, adli tıp uzmanlarının önderliğinde gerçekleştirilmektedir. Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği ile Çocuğu

İstismardan Koruma ve Rehabilitasyon Derneği, çocuk istismarı ile alakalı olarak kurulan derneklerden ilkidir (Kara vd., 2004: 141).

Türkiye’de çocuğa yönelik istismar ve ihmalin gündeme getirilmesini sağlayan diğer bir gelişme ise 1993 yılında Ankara’da toplanan Çocuk İstismarının ve İhmalinin Önlenmesi Birinci Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu konferansıdır (Topçu, 2009: 55).

1.3. Çocuk İstismarı ve İhmali Kavramlarının Tanımı

Kasten olması, yinelemesi, çocuğun zihinsel, psikososyal, fiziksel gelişimini ve sağlığını negatif etkilemesi istismar tanımının anahtar sözcükleridir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 50).

İstismar sözcüğünün ifade ettiği anlam, çocuğun cinsel ve duygusal gelişimini, özgüvenini, kişiler arası ilişkilerini sarsan süregelen ve akut travmadır (Alpaslan, 2014: 194).

Çocuğa yönelik istismar ortaya çıktığı kültür ve tarihsel süreç sonucunda sosyal olarak inşa edilmektedir (Sanderson, 2010: 37).

İstismar ve ihmal kavramlarının tanımları yapıldığı alanlara ve araştırmacılara göre değişiklik göstermektedir. Yapılan tanımlamaların genel olarak birleştiği ortak noktada çocuk istismarı ve ihmali; öncelikle ebeveynler olarak çocuğun bakımı, çocuğun korunmasından ve sağlığından sorumlu tutulan kişiler ve öbür yetişkin kişilerin yaptığı veya yapmayı savsakladığı fiiller neticesinde çocuğun her çeşit sosyal, ruhsal, cinsel ya da fiziksel açıdan zarara uğraması, sağlığının ve güvenliğinin tehlikeye düşmesidir (Turla, 2002: 291).

Çocuk istismarı ve ihmalinin toplumlara göre farklılık göstermesinin sebebi ailelerin çocuk yetiştirilmesine yönelik olarak inanış ve bilgilerindeki farklılıklar, çocuğun ebeveynlerinin ve öbür yetişkinlerce sergilenen davranışların daha farklı algılanmasından kaynaklanır. Bundan dolayıdır ki çocuklara karşı gösterilen davranışlardan hangilerinin istismar ve ihmal olarak algılandığı, o toplumdaki bireylerin değerler, inançlar, normlar, aile içi ilişkiler ve çocuk gelişimi ile ilgili bilgiler belirlemektedir (Turla, 2002: 292).

Çocuk istismarı ve ihmali; ebeveynle veya bakıcı gibi yetişkinlerce çocuğa yönelik, toplumsal kaideler ve profesyonel kişiler tarafından hasar verici veya uygunsuz şekilde nitelendirilen, çocuğun gelişimini kısıtlayan veya önleyen fiil ve

eylemsizliklerin tamamıdır. Tüm bunların sonucunda çocukların ruhsal, fiziksel, sosyal veyahut da cinsel açıdan zarara uğraması, çocuğun hem güvenliğinin hem de sağlığının tehlikeye girmesi durumudur (Tıraşçı ve Gören, 2007: 70).

Çocuk istismarı; çocukların başta ebeveynleri olmak üzere, çocuğun bakımı ile sorumlu kişiler ve öbür kişilerce zihinsel, duygusal, cinsel ya da fiziksel gelişimlerine engel olan veya ruh sağlığına ya da beden sağlığına zarar veren, kazara meydana gelmeyen durumlara çocukların maruz bırakılmasıdır (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 10).

Çocuk ihmali; çocuğa bakmakla sorumlu olan kimselerin çocuğun bakımı, beslenmesi, korunması, giyim ve sağlığı, eğitimi gibi ihtiyaçlarını iyi biçimde yerine getirememesi ve çocuğu tek başına bırakmasıdır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 50).

La Rose ve Wolfe tarafından yapılan çocuk ihmali tanımı ise şu şekildedir; “çocuğun, gelişiminde yaygın ve kalıcı zararlara sebebiyet vermemesi için karşılanması gereken ihtiyaçlarından sürekli bir şekilde yoksun bırakılmasıdır.” (Topçu, 2009: 116).

Çocuk ihmali; ilk başta ebeveynler olmak şartıyla, çocuğu bakmakla sorumlu kişiler ve öbür yetişkinlerin çocuğun eğitim, beslenme, barınma, giyinme, sevgi ve sağlık gibi en temel ihtiyaçları karşılama konusunda ihmallerinin olması durumunda çocuğun ruh ve beden sağlığının ya da sosyal ve ahlaksal gelişiminin önlenmesidir (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 10).

İstismar ve ihmal arasındaki fark bunlardan bir tanesinin pasif bir diğersinin ise aktif davranışlardan oluşmasından kaynaklanmaktadır. Burada pasif davranışlardan oluşan ihmal, aktif davranışlardan oluşan ise istismardır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 50). Çocuğa gerekli sevgi ve ilginin verilmemesi ihmali doğururken, bunları aşırı derecede çocuğa vermekte çocuğu şımartmakta ve duygusal olarak çocuğun istismarına sebep olmaktadır, burada önemli olan nokta çocuğun gelişimsel dönemlerini iyi bilmek ve o dönemlerin gerekliliklerine göre çocuğa ihtiyacı olan sevgiyi ve ilgiyi verebilmektedir (Kurtoğlu, 2016: 37-38).

İhmal, istismara göre daha az risk taşımamakta olup uzun veya kısa vadede süregelen kötü muamele olabilmektedir. İhmal, çocuğun gelişiminde tehlikeli etkiler bırakabilecek bilerek veya bilmeyerek çocuğa karşı yapılan bir saldırdır (Topçu, 2009: 115-116).

İhmal çok daha göreceli olduğu için fiziksel ve cinsel istismara göre daha zor tespit edilmektedir. İhmal daha çok büyüme geriliği, psikososyal uyum sorunu olan ve

eğitim gereksinimi karşılanmayan çocuklarda görülmektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007: 72).

İhmal durumsal ve süreğen olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkabilir. Durumsal ihmal, ebeveynlerin boşanma aşamalarında çocuğu ihmal etmesi gibi belirli bir süreyi kapsarken süreğen ihmal ise annenin veya babanın uyuşturucu bağımlılığı, zihinsel yetersizlikleri veya duygusal gelişimlerinin geri kalması sonucunda daha uzun bir süreyi kapsamaktadır (Topçu, 2009: 116).

Çocukların yaşadıkları ihmal ve istismar hayatlarının tümünde izler bırakacak ve gelecek yaşantılarını etkileyecektir. Bundan dolayı çocuk bir ihmal ya da istismara uğramış ve bunu saptamak için muayene edilecekse burada çocuğun tekrar bir travma yaşamamasına özen gösterilmelidir (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 11).

1.4. Çocuk İstismarının Sınıflandırılması

İstismara uğrayan çocuklar, ebeveynlerinin kendileri ile ilgilenmediklerini veya ailelerinin aşırıya kaçan sert disiplin uyguladıklarını ifade etmektedirler (Yenibaş ve Şirin, 2007: 14). Çocuk istismarını belirlemedeki en önemli aşama olay öyküsünün doğru ve eksiksiz şekilde alınmasıdır, çoğunlukla istismarın tek tanığı çocuktur ve söyledikleri önem arz etmektedir (Polat, 2019a: 64). İyileşme ve tedavi sürecinin başlaması için istismarın ortaya çıkması önemli bir nokta olup olumsuz sonuçların olumsuz gelişimini önlemek veya en aza indirmek için istismara uğrayan çocuğun multidisipliner bir tedaviye olabildiğince erken dahil edilmesi gerekir (Radmanovic, 2020: 351). Çocuk istismarı temelde 3 grupta incelenmektedir. Bu gruplar; fiziksel, cinsel ve duygusaldır. Çocuğa yönelik gerçekleştirilen istismarı sınıflandırmadaki amaç istismarın anlaşılabilmesine yardımcı olmaktır.

1.4.1. Fiziksel İstismar

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tanımına göre fiziksel istismar kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır; çocuğa acı veren, yasaklanmış, kazara olmayan çocuğun gelişmesinde ve işlevselliğinde devamlı olacak şekilde zarara sebebiyet verebilecek şiddet hareketleridir (Turla, 2002: 293).

Fiziksel istismar; 18 yaşın altındaki bireye, ebeveynleri veya bakımından sorumlu olan başka kişilerce sağlığına zarar verecek biçimde çocuğun fiziki bakımından

yaralanması, yaralanma riski taşınması veya zarar uğratılmasıdır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 51).

Vurma, sarsma, fırlatma, nefes almasını engelleme veya yakma gibi çocuğa zarar verecek, çocuk ile ilgilenen kişilerin çocukta hastalık varmış gibi davranması veya kasıtlı olarak çocuğun hasta olmasına sebep olacak davranışlar içerisinde bulunmak fiziksel istismardır (Sanderson, 2010: 41).

Belirlenmesi ve tanımlanması en kolay olan istismar türüdür. Ne kadar süre devam ederse bu durumdan çocuk o kadar zarar görür ve aynı zamanda istismarı önlemek de daha zor bir hale gelir (Turla, 2002: 293).

Fiziksel istismar çocuğu fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden hasara uğratar ve ileri durumlarda çocuğun ölümüne ya da sakatlanmasına yol açabilir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 52).

Fiziksel istismarda çocuğa yöneltilen eylemler ve şiddet içerikli davranışlar vardır (Topçu, 2009: 31). Fiziksel istismar yaralanmaları, ısırma, çimdikleme, yakma, tekmeleme, vurma ya da farklı şekillerde çocuğun bedenine zarar verme şeklinde görülebilir (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 10). Çocuk üzerinde itaati sağlamak, cezalandırmak veya öfke çıkarmak amacıyla elle veya başka bir cisimle vurularak, itilerek, sarsarak veya yakarak çocuğun vücudundaki herhangi bir bölgede iz bırakacak biçimde veya iz bırakmayacak şekilde şiddet uygulanarak çocuğa zarar verilmesidir (Tıraşçı ve Gören, 2007: 70).

Fiziksel istismar belirtileri olarak; hastaneye başvurmada açıklanamayan gecikme vakaları, ebeveynlerin yaşanan kazayı başka birine yüklemesi, vücuttaki yaralanmalar ile olayın öyküsünde var olan çelişkiler, sigara yanığı tarzında veya benzer yanıkların bulunması sayılabilmektedir (Solak, 2018: 30).

Çocuğa karşı gerçekleştirilen fiziksel istismarda çocuğun bedeni kadar ruhsal yapısı da etkilenmektedir. Çocuğu örselemek, vurmak veya incitmek gibi eylemler çocukta değersizlik duygusu uyandırmakta olup çocuğun benlik duygusunun gelişmesine ket vurmaktadır (Topçu, 2009: 32).

Fiziksel istismar, çocuk üzerinde kısa ve uzun dönemli etkiler bırakabilir. Kısa dönemde çocuk üzerinde bıraktığı etkiler; parmak emme, alt ıslatma, uyku bozukluğu, gelişimsel bozukluk, öğrenme güçlüğü, yeme bozukluğu, okul başarısızlığı, konuşmada gecikme, öfke ve yakın ilişki kurmada zorluklar biçiminde ortaya çıkabilir (Pelendecioğlu

ve Bulut, 2009: 52). Uzun dönem çocuk üzerinde bıraktığı etkileri; suça yönelik ve saldırgan davranışlar, duygusal bozukluklar, yaşitlarına göre daha erken yaşta alkol, sigara veya kötü madde kullanımı, depresyon, intihar düşüncesi ve girişimi, şizofreni, düşünce bozuklukları ya da travma sonrası stres bozukluğu şeklinde ortaya çıkmaktadır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009: 52-53).

Fiziksel olarak istismar edilen çocuklar yetişkinlerle iletişim kurmak istemezler, yetişkinlerin dokunuşlarından ürkerler, yalan söylemeye meyillidirler, çevresini dikkatli şekilde inceler, diğer çocukların ağlamasından etkilenirler ve kendileri kolaylıkla ağlamazlar (Yenibaş ve Şirin, 2007: 23).

Friedman vd. (2011)'nin cinsel azınlık grubu üzerinde yapmış oldukları çalışmada, cinsel azınlık bireylerinin, cinsel azınlık olmayan bireylere göre çocuklukta cinsel istismara maruz kalma olasılıklarının 3,8 kat, ebeveyn veya vasileri tarafından fiziksel istismara maruz kalma olasılıklarının 1,2 kat, silahla tehdit edilme veya okulda akran tarafından saldırıya uğrama olasılığının 1,7 kat daha fazla olduğu bulunmuştur.

Zapata vd. (2013)'nin Rusya'da aile yanında bakımı yapılmayan 293 yetim katılımcı ile yapmış oldukları araştırmada yetimlerin %19,1'inin fiziksel istismara ve %12,3'ünün cinsel istismara uğradığı sonucuna ulaşmışlardır.

1.4.2. Cinsel İstismar

Çocukların cinsel istismara uğraması çocuğu, saldırganı ve tüm toplumu etkilemektedir. Toplumda psikolojik ve sosyal neticeleri, yasal ve ahlaki boyutları bunun yanında yaptırımları bulunan bir problemdir (Bulut, 2007: 139). Cinsel istismarda çoğu zaman fiziksel bir belirti yoktur ancak tıbbi muayenelerle bazı durumlarda belirtiler gözlemlenebilir (Bıçakçı vd., 2016: 223).

Psikososyal yönden gelişimini henüz daha tamamlamamış olan, küçük bir çocuğun yetişkin kişi tarafından cinsel uyaran olarak kullanılması cinsel istismar kavramıyla açıklanmaktadır (Turla, 2002: 294). Çocuk veya genç kişiyi kandırarak cinsel faaliyete katma, pornografik materyaller izletme, pornografik içerikli materyaller üretmede çocuğu kullanma veya çocuğa pornografik görüntüler izletme çocuğun cinsel istismarıdır (Sanderson, 2010: 42).

Bazı durumlarda iki çocuk arasında yaşanan eylemler cinsel istismar olarak değil cinsel deneyim olarak kabul edilmektedir. Cinsel istismardan söz edilebilmesi için

çocuktan en az 5 yaş büyük birisi tarafından çocuğun cinsel doyum için kandırılarak veya zor kullanarak kullanılması ya da başka birinin çocuğu bu amaç için kullanmasına göz yummasıdır (Polat, 2019a: 99).

Çocuğun durumu saklaması ve paylaşmakta zorlandığı için belirlenmesi en zor olan istismar türüdür. İstismarın özellikle aile içerisinde ve güvendiği kişilerden gelmesi çocuğun travmayla başa çıkmasını zorlaştırmaktadır (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 11). Toplumlarda cinsel istismarın varlığı göz ardı edilemeyecek kadar çok olmasına rağmen en fazla %5-10'u ortaya çıkmaktadır ve bu vakaların %90' ı çocuğun tanıdığı yakın çevresi tarafından gerçekleştirilmektedir (Solak, 2018: 23).

Cinsel yolla bulaşan hastalık kliniğinde ayakta tedavi gören hastalarla yapılan çalışmada güç ve penetrasyon içeren cinsel istismar, erkeklerden daha çok kadınlar tarafından bildirilmiş ve çalışmaya katılan bu hastaların %66'sının çocukluk veya ergenlikte cinsel istismara uğradığı bildirilmiştir (Senn vd., 2007: 640).

Çocukların bunu söyleyememesinin nedenleri arasında çocuğun duyduğu utanç, suçluluk, sevilmeyeceği ve istenmeyeceği korkusu, ailenin parçalanacağı korkusu, rezil olacağı düşüncesi, saldırganın çocuğu ve ailesinin tehdit etmesi, çocuğa duyulan öfke, inanmama ve suçlama vardır (Bulut, 2007: 143-144).

Cinsel istismar yedi gruba ayrılabilir (Turla, 2002: 295):

- Sözel istismar, cinsel konularda konuşarak çocuğu şaşırtmak, şok etmek ve cinsel uyarımlar yaratmaktır.
- Temas içermeyen cinsel istismarlar; röntgencilik, teşhircilik ve çocuğun doğrudan cinsel ilişki sahnelerine tanık olmasıdır.
- Çocuğun porno yayınlar seyretmesine izin vermek veya çelişkili açıklamalar yaparak çocuğun cinsel kimliğinin gelişmesinde karışıklık yaratmak.
- Dokunma, çocuğun vücuduna cinsel amaçla dokunma ve cinsel birleşmeye teşebbüs etme.
- Şiddet kullanarak ırza geçme ya da tam cinsel birleşme.
- Fücur (ensest).

Hebert vd. (2016)'nin yaptıkları çalışmada siber zorbalık ile çocuklarda cinsel istismarın ilişkili olduğunu ortaya koymuş ve cinsel istismara uğrayan kızların %33,47'sinin, cinsel istismara uğramayan kızların %17,75' ine kıyasla siber zorbalık

yaşadıklarını, bu oranın cinsel istismara uğrayan erkeklerde %29,62'sinin, cinsel istismara uğramayan erkeklerin %13,29'unun siber zorbalık yaşadıklarını ortaya koymuştur.

2006 Çocuklara Yönelik Şiddet Raporunda, 2002 yılında dünya çapında yaklaşık 150 milyon kız ve 73 milyon erkek çocuğunun çocuk cinsel istismarına uğradığı tahmin edilerek; bunlardan 1,2 milyonu insan ticareti mağduru çocuk ve 1,8 milyonu fuhuş veya pornografi yoluyla istismar edilmiştir (Murray vd., 2014: 323).

Cinsel istismara her sosyoekonomik grupta rastlamak mümkündür. Genellikle çocuklar bu konuda yalan söylemezler ve bu konuda hikaye uyduranları ise oldukça nadirdir. Kız çocukları enseste, erkek çocuklar ise daha çok pedofiliye maruz kalmaktadır. Çocukların görünüşü veya davranışı istismara neden olmaz ve çocuklar bu durumdan dolayı suçlanamaz (Turla, 2002: 295).

Cinsel istismarın çocuk üzerindeki etkileri; istismarın süresine, istismarın şekline, çocuğa karşı şiddet kullanmasına, çocuğun istismar eden kişi ile ilişkilerine, çocukta fiziki açıdan zarar olup olmamasına, çocuğun yaşına ve çocuğun gelişim basamağına ve çocuğun travma oluşmadan önceki psikolojik durumuna göre değişiklik göstermektedir (Alpaslan, 2014: 194). Cinsel istismara maruz kalan çocuklardan özellikle kız çocukları hayatlarının ilerleyen dönemlerinde saldırganlıklarını kontrol etmede zorlanır ve suça eğilimli hale gelirler (Dolgin, 2014: 423).

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda görülen belirtiler; uyku problemleri, kaygı bozuklukları, fobiler, kabuslar, korku tepkileri, bedensel tepkiler, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, depresyon, kurbanın benlik saygısının hasarı ve intihar girişimleri ve düşünceleridir (Tıraşçı ve Gören, 2007: 72). Ontorio'da 15 yaş üzeri ergenler üzerinde yapılan bir çalışmada kızların %14,4 ve erkeklerin %4,3'ünün 16 yaşından önce cinsel istismar kurbanı olduğu ortaya çıkmış ve yapılan bu çalışmada çocuklukta cinsel istismar uğrayan kadınlarda daha çok anksiyete, depresyon, alkol ve uyuşturucu kullanımı ile antisosyal davranışlar gibi çeşitli ruh sağlığı bozukluklarının, erkeklerde ise daha çok alkol kullanımı cinsel istismarla ilişkilendirildi (Hebert vd., 2019: 847).

1.4.2.1. Ensest

Amerikan Sağlık, Eğitim ve Koruma Bölümü'nün 1980 yılında yaptığı tanımdan hareket edildiğinde ensest sözcüğü; aile içerisinde ebeveynlerin figürüne, otoritesine ve

gücüne sahip olan kimselerin çocuğu cinsel manada istismar etmesini ifade etmektedir (Bozbeyoğlu vd., 2010: 5).

Başka bir tanımdan hareket edildiğinde ise ensest sözcüğü, evlenmeleri hukuksal, dini ve ahlaki açıdan yasaklanmış yakın akrabaların cinsel ilişkide bulunmalarınıdır. Toplum tarafından ayıplandığı ve çok yakın akrabalar tarafından gerçekleştirildiğinden dolayı gizli tutulmaktadır (Kural, 2014: 26).

Ensestin ortaya çıkmasındaki risk etmenleri; otoriter baba, alışılmış haricinde bağınaz ve şüpheli baba figürü, alkolik baba, annenin evi terk etmesi ya da hastalığı, yetişkin kişilerin çocuklarla aynı odayı ya da yatağı paylaşması, aile bireylerindeki psikiyatrik bozukluklar, kız çocuklarının babalarından ayrı yaşaması, annenin gece mesaisinde çalışmasından ötürü çocuklara babanın veya üvey babanın bakması, 6-8 yaş aralığında kız çocuğu olmak, ebeveynlerinin yabancılara karşı paranoid, düşmanca bir tutum sergilemesi, ebeveynlerden birinin ya da her iki ebeveynin de ailesinde ensest ilişkisinin var olması psikopati ve iktidarsızlıktır (Kural, 2014: 28).

Ensest mağduru çocuk, istismara uğramasında kendi davranışlarının buna sebep olabileceği düşüncesine kapılarak suçluluk duygusu taşıyabilmektedir (Paslı, 2019: 57).

Kurban cinsel istismara maruz kalmanın yanında fiziksel şiddete de maruz kalabilmektedir burada önem arz eden nokta ise istismarcı ile kurban arasındaki sosyal bağlıdır. İstismarın ensest olarak gerçekleştiği durumlarda istismar olayından habersiz olan ve dayatma terbiye yöntemi olarak gören toplumda bir ebeveynin çocuğa şiddet uygulaması normal görülebilmektedir (Keser, 2016: 51-53).

1.4.2.2. Pedofili

Dünya Sağlık Örgütü'nün, temel olarak erkekler başta olmak şartıyla, bir yetişkin tarafından ergenlik yaşından önce bir çocuğa yönlendirilmiş cinsel davranışlar olarak tanımladığı kavram pedofili sözcüğüdür. Kızlara yönelik gerçekleştirilen pedofiller 8-10 yaş aralığını kapsarken, erkek çocuklara yönelik pedofil vakaları daha büyük yaş grubu çocuklarını kapsar (Kural, 2014: 29).

Pedofili eylemleri genellikle ergenlik çağında başlayıp, kişinin tüm yaşamı boyunca devam eder (Butcher vd., 2013: 815). Pedofiller baskın karaktere sahip olup çocukları istismar ettiklerini kabul etmek istemezler ve genellikle kendi istekleri doğrultusunda değil de çocukların onları böyle bir eyleme teşvik ettiklerini savunurlar

(Tansel, 2017: 86). Pedofillerin en iyi bildikleri yöntem kandırma eylemleridir. Bu eylemler kolay anlaşılmayan, 18 aya kadar sürebilen ve baştan çıkarması kuvvetli eylemlerdir. Pedofiller çocuklarla daha sık ve düzenli iletişim kurabilecekleri işleri (servis şoförlüğü, fotoğrafçılık, sihirbazlık, palyaçoluk, antrenörlük vb.) yapmaya odaklanırlar (Sanderson, 2010: 54-63).

Eylemlerin gizli gerçekleşmesi, çocuğun anlatmaya korkması, ailelerin olayları gizli tutmaya yönelik tutumları nedenlerine bağlı olarak pedofili vakalarının tespiti tam olarak belirlenememektedir (Tansel, 2017: 90). Ancak pedofili bir suçtur ve tedavisi zorunludur (Kural, 2014: 30).

1.4.2.3. Pedarasti

Pedarastiye eski Yunan'da rastlanmaktaydı ancak günümüzde hala varlığını sürdürmektedir (Polat, 2019a: 165). Pederastlar, 18 yaş üzerindeki kişilerdir ve 12-16 yaş aralığındaki erkek çocuklara cinsel ilgi duyarlar (Kural, 2014: 30).

Rossmann'a göre pederastların sahip olduğu özellikler (Kural, 2014: 30-31):

- Genç ya da orta yaş grubundalardır.
- Ortalamanın üzerinde eğitime sahiptirler.
- İyi bir mesleğe sahip ve bekârlardır.
- 13-14 yaşlarındaki erkek çocuklara erotik çekicilik duyarlar ve bunun farkındalardır. Yaşları ilerledikçe bu yaş grubundaki erkek çocuklara olan düşkünlükleri devam eder.

1.4.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismarın tanımı 1983 senesinde yapılan Duygusal İstismar Toplantısı'nda fikir birliğine ulaşılarak yapılmıştır. Buna göre; gençlerin ve çocukların psikolojik açıdan kötüye kullanılması, yapılmış olan ya da yapılması gerekli olduğu halde ihmal edilen bilimsel ve toplumsal standartlar dikkate alındığında psikolojik bakımdan zarar verici davranışlar duygusal istismar kavramı ile ifade edilmektedir. Davranışlar, çocuk üzerinde güç sahibi olan kişi yahut kişilerce uygulanır. Bu davranışlar çocuğa hemen ya da gelecek zamanda zarar verme potansiyeli taşır (Turla, 2002: 296).

Çocuğun sistemli olarak değersizleştirilmesi, çocuğun yok sayılması, çocuğun aşağılanması gibi sağlıklı duygusal gelişimini ciddi şekilde etkileyen davranış şekli,

duygusal istismar kavramı ile ifade edilmektedir (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 10). Duygusal veya psikolojik istismar, çocuğun değersiz, sevmeye değer olmadığı, istenmeyen ve sadece başkalarının ihtiyaçları için hayatta var olduğunu hissettiren süreklilik arz eden davranış modelidir (Yenibaş ve Şirin, 2007: 26).

Gündelik hayatta en sık rastlanılan istismar türüdür. Uygulandığına dair somut ve fiziksel bir bulgu bulunmaz ve tanımlanması zordur. Yalnız başına uygulanabileceği gibi aynı zamanda diğer istismar çeşitlerine de eşlik edebilir (Turla, 2002: 296). Duygusal istismar genellikle aile sistemi içerisinde işlenir ve duygusal istismar, bir çocuğun duygusal gelişimini veya kendine değer duygusunu bozan davranış biçimidir (Johnson ve James, 2016: 1837).

Duygusal istismara neden olan ebeveyn davranışlarında şunlara rastlanır; tek başına bırakmak, reddetme, suça sürükleme, yıldırma, aşağılama, duygusal tepki vermeyi reddetme, kendi çıkarı yönünde kullanma, zamanından evvel yetişkin rolüne bürünmesini sağlama, şiddet gösterme ya da şiddete tanık olmasına sebep olmaktır (Turla, 2002: 296). İsim ile hitap etmeme, sevgi göstermeme, umursamama, hakaret, küfür, aşırı baskı veya davranış bozukluklarına göz yumma duygusal istismarın davranış kalıpları arasındadır (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 10-11). Çocuğun sosyal hayatında gerçekleştirdiği davranışlarına yönelik cezalandırma, eleştirme, küçük düşürme, benlik bilincini bilerek veya bilemeyerek zedelemek duygusal istismar örneğidir (Topçu, 2009: 34).

Çocuğun duygusal gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yaratacak, çocuğa değersiz olduğunu veya sevilmediğini hissettirecek davranışlar, korkutma, gelişimine uygun olmayan davranışlarda bulunmasını isteme çocuğun duygusal istismarıdır (Sanderson, 2010: 42).

Garborina'da duygusal istismar olarak değerlendirilebilecek davranışları beş başlık altında toplamıştır. Bunlar (Topçu, 2009: 35-36):

- Reddetme; çocuğun sahip olduğu yeteneklerin göz ardı edilmesi ve arzularının gerçekleştirilmemesidir. Terk etme, reddetmenin en acımasız şekli olup çocuğun kimliksiz veya gizlice herhangi bir yere bırakılması ya da bakım/ hastane/ akrabaların yanına bırakılarak çocukla ilgilenilmemesi.
- Yalıtma; çocuğun gelişimi için önemli olan kaynaklara ulaşımının engellenmesidir. Çocuğun, çevresinden ve sosyal ortamlardan uzak

tutulmasıdır. Bu davranışın sonucunda çocuk yalnızlaşır ve topluma yabancılaşır.

- Korkutma; çocuğa sözel ve psikolojik saldırılarda bulunarak, çocukta terk etme, ruhuna ve bedenine zarar verme gibi düşünceler doğurabilecek davranış şekilleridir.
- İnkâr etme; çocuğun, ebeveyn sevgisinden ve gelişimi için gerekli olan sosyal ve psikolojik ilgiden mahrum bırakılmasıdır.
- Erişkinleştirme; çocuğa gelişimine ve yaşına uygun olmayan görevlendirmelerde bulunulmasıdır.

Duygusal istismara maruz kalmış olan çocuklarda görülen durumlar; gergin ruh hali, aileden uzaklaşma, çevreye karşı uyumsuz davranışlar sergileme, bağımlı kişilik geliştirme olarak sıralanabilmektedir. Diğer yandan çocukların zihinsel ve fiziksel gelişimlerini negatif şekilde etkileyebilir. Sonucunda normal bir zihinsel kapasiteye sahip olsa dahi çocuk öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı yaşayabilirler (Tıraşçı ve Gören, 2007: 72). Literatür incelendiğinde, yeme bozuklukları, depresyon, anksiyete, düşük benlik saygısı ve intihar davranışları sergileme eğilimi de dahil olmak üzere çocuğa yönelik duygusal istismarın çeşitli uzun vadeli etkileri olduğu görülmektedir (Johnson ve James, 2016: 1837). Bilinçsiz ailelere sahip çocuklar aile içerisinde duygusal istismara uğrayabilir, bu istismar sonucunda çocukta asi, soğuk ve saldırgan davranışlar ortaya çıkabilmekte olup çoğu zaman çocuğun arkadaş çevresinden etkilenerek böyle davranışlar sergilediği düşüncesi ailede oluşabilir halbuki çocuğun duygusal açıdan aile içerisinde istismar edildiğinin ve bunun sonucunda çocuğun bu tür davranışlar sergilediği aile tarafından anlaşılamayabilir (Cesur, 2019: 19).

Duygusal veya psikolojik şiddet, yaşanan cinsel istismar sonrasında kurbanın fotoğraflarını çekip yayma, daha önce cinsel ilişki yaşadığını yayma, kurbanın veya sevdiği kişilerin ölümle tehdit edilmesi olarak ortaya çıkabilmektedir (Keser, 2016: 55).

1.4.4. Ekonomik İstismar

Ekonomik istismar, çocuğun gelişimini engelleyecek, haklarını ihlal edecek işlerde çalıştırılması, gücünün yetmeyeceği işler verilmesi, düşük ücretle çalıştırılması şeklinde tanımlanmaktadır (Sağır ve Gözler, 2013: 73). Köyden kente göç, ailedeki

nüfusun fazla olması, çocuk emeğinin ucuz olması sebebiyle işverenin ucuz işgücünü tercih etmesine bağlı olarak çocuk işçiler karşımıza çıkmaktadır (Dervişoğlu, 2012: 23).

Çocuklar bu dönemlerinde çocukluklarını yaşamalı ve gerekli eğitimlerini almalıdır ancak çocukları üzerinden maddi kazanım elde etmek isteyen ebeveynler, çocuklarının kötü koşullarda çalıştırmaktadırlar. Çocuklar çalıştıkları ortamların çoğunda ağır kimyasallar ve biyolojik tehlikelerle karşı karşıya gelmektedir. Çalışma ortamları genellikle çocuklara uygun olmayıp fiziksel ve psikolojik gelişimlerine zarar vermektedir (Yaman, 2017: 19).

Uluslararası Çalışma Örgütüne göre çocuklar tarafından yapılan çalışmaların hepsi çocuk işçiliği olarak kabul edilememeli eğer çocuğun çalıştığı iş sağlığını ve gelişimini etkilemiyorsa bu duruma olumlu bakılmalıdır. Aile işine yardım etmek, okul saati dışında veya tatil günlerinde harçlığını çıkarma amacıyla yapılan bu tür faaliyetler çocuğun gelişimine katkı sağlar ancak bu çalışmalar çocuğun gelişimini, sağlığını veya okula devamını etkilerse, çocuğun haklarını ihlal ederse o zaman ekonomik istismar olarak tanımlanabilir (Çelik, 2020: 28).

Bazı çocuklar ise iş ortamlarında değil sokaklarda çalışmakta ve birçok tehlike ile karşı karşıya kalabilmektedir (Kaptan, 2017: 18). Bilgin'in (2012) yaptığı araştırmada sokakta çalışan çocuklar suça sürüklenme, fiziksel şiddete, cinsel şiddete, sigara ve madde kullanımı, çalışma ortamından kaynaklanan yaralanmalara ve düşmelere maruz kalmaktadır (Bilgin, 2012: 93-94). Yeşil'in (2009) yapmış olduğu araştırmada; sokakta çalışan çocuklar, yetişkinlerin kötü davranması, sarhoşların olması, kaçırılma tehlikesi, trafik kazası riski, zabıtalının olması, paralarının çalınması ve cinsel tacize maruz kalma nedenlerinden dolayı güvenli bulmamaktadırlar (Yeşil, 2009: 73).

Türkiye'de çocukların çalışmasının başlıca sebebi yoksulluktur. Hızlı nüfus artışı, göç, gelir dağılımındaki adaletsizlik, satın alma gücünün düşük olması ve ailenin kalabalık olması gibi sebepler ailenin geçim sıkıntısı yaşamasına bağlı olarak çocukların küçük yaşta çalışma hayatına girmesine sebep olmaktadır (Kırbaç, 2017: 20).

1.5. Çocuk İhmalinin Sınıflandırılması

İhmal, çocuğun ana rahmine düştükleri andan itibaren ortaya çıkabilir ve bu durumda ihmali, doğum öncesi ve yeni doğan ihmali olmak üzere iki grupta ele alabiliriz. Doğum öncesi ihmali; annenin hamilelik süresince taşıdığı bebeğinin yaşamını tehdit edici

bir durumla (alkol ve sigara kullanımı, bilinçsiz ilaç kullanımı vb.) karşı karşıya getirmesidir. Yeni doğan ihmali; 0-4 hafta arasındaki bebeklerin doğum esnasında veya doğumdan hemen sonra uğradıkları ihmaldir. Yeni doğan ihmali içerisinde uyuşturucudan yoksunluk ve fetal alkol sendromu görülebilir. Fetal alkol sendromu; hamilelik süresince alkol kullanan annelerin bebeklerinde zihinsel gerilik ve bebeğin ölümüne yol açan bozukluktur (Topçu, 2009: 119). Çocuk ihmali, bakıcının bir çocuğun/gencin sağlıklı bir yetişkine dönüşmesi için gerekli olan temel insani ihtiyaçlarını sağlayamaması olarak tanımlanır (Dahake vd., 2018: 36). Çocuğun duygusal ve fiziksel sağlığına bilinçli ve kasıtlı olarak zarar vermek aktif ihmal olarak tanımlanırken; bilgi, araç ve bakım eksikliği gibi nedenlerle oluşan ihmal ise pasif ihmal olarak tanımlanır (Bıçakçı vd., 2016: 222).

Çocuk ihmali temelde altı gruba ayrılmaktadır. Bunlar: fiziksel, duygusal, cinsel, eğitim, tıbbi ve kurumsal ihmaldir.

1.5.1. Fiziksel İhmal

Tanınması en kolay ihmal türü olup çocuğun yiyecek, korunma ve bakım gibi temel gereksinimlerinden yoksunluk şeklinde ortaya çıkar ve yoksunluk çok uzun sürerse çocuğun ölümü ile sonuçlanabilir (Topçu, 2009: 122).

Çocuğun barınma, sağlık, giyinme, beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılama da yetersizlik ya da noksanlık olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel ihmal davranışları içerisine yetersiz beslenme, yetersiz temizlik, yetersiz ev koşulları, uygun olmayan giysiler ve terk gibi davranışlar girmektedir (Tugay, 2008: 40-41).

Fiziksel ihmale maruz kalan çocuklar zayıflardır ve gelişme geriliği gösterirler. Saçlarında bit, diş çürükleri veya az yıkanmaya bağlı ter kokusu olabilir (Dervişoğlu, 2012: 26).

Fiziksel ihmal uygulayan ebeveynler genellikle duygusal yetersizliklere sahiptir. Ebeveynin çocuğu istememesinden kaynaklanan günlerce veya haftalarca çocuğu başka birinin sorumluluğu ve gözetimi altına bırakarak, çocuk ile ilgilenmemesi de fiziksel ihmal kapsamında değerlendirilen mekik dokumadır (Kaptan, 2017: 21). İhmali değerlendirirken toplumun sosyo-ekonomik düzeyine bakmak gerekir eğer toplumda aynı sosyo-ekonomik düzeye sahip aileler çocuklarına imkan sağlama konusunda yetersiz kalıyorsa burada bir ihmalden söz edilebilir (Topçu, 2009: 122).

Fiziksel ihmal; yetersiz beslenme, uygun olmayan giysiler, yetersiz temizlik, yetersiz ev koşulları, kazalara karşı önlem alınmaması şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Celiloğlu, 2018: 33).

- Yetersiz beslenme, çocuğun yetersiz ve dengesiz beslenmesi ile çocuğun gelişiminde görülen gerilik olarak fiziksel ihmal kapsamında karşımıza çıkmaktadır (Celiloğlu, 2018: 33).
- Uygun olmayan giysiler, çocuğa giydirilen kıyafetlerin beden ölçüsüne, yaşına veya mevsim şartlarına uygun olmamasıdır (Celiloğlu, 2018: 33).
- Yetersiz temizlik, çocuğun öz bakımının yeteri kadar yaptırılmaması, kıyafetlerinin sık sık yıkanmaması sonucunda oluşan hijyen eksikliğidir.
- Kazalara karşı önlem alınmaması, çocuğun hane içerisinde veya dışında karşılaşabileceği ve hayati risk bulunduracak durumların önceden belirlenmeyip, bu durumlara karşı önlem alınmamasıdır (Celiloğlu, 2018: 23). Kazalara karşı önlem alınmaması çocuğun motorlu taşıt içerisinde yalnız bırakılması, kimyasal temizlik malzemelerinin veya ilaçların çocuğun rahatlıkla ulaşabileceği yerlere koyulması gibi davranışlarını kapsar (Yıldırım, 2019: 38).
- Yetersiz ev koşulları, barınma ihtiyacı kapsamında duyulan zorunlu ihtiyaçların yeteri kadar olmamasıdır (Celiloğlu, 2018: 33). İhmale uğrayan çocukların yaşadıkları evlere bakıldığında çoğunlukla yıkık, dökük, camları kırık, merdivenlerinde korkuluk bulunmayan, bakımsız ve temizliği iyi olmayan yetersiz ev koşullarına sahip oldukları görülmektedir (Yıldırım, 2019: 38).

1.5.2. Duygusal İhmal

Duygusal ihmalin en sık rastlanan çocuğa karşı yapılan aşağılama, hakaret ve küçük düşürme gibi sözlü istismarlardır (Pehlivan, 2016: 24).

Duygusal ihmal; genel duygusal ihmal ve organik olmayan büyüme başarısızlığı olarak ikiye ayırabiliriz. Genel duygusal ihmal; ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaç duyduğu güvenlik, öz benlik ve duygusal gelişimini karşılayamaması sonucunda oluşur. Organik olmayan büyüme başarısızlığı; doğumdan itibaren ilk üç yıl içerisinde

büyümenin durması, büyümede gerilik veya beklenenin altında kilo alma şeklinde ortaya çıkmaktadır (Topçu, 2009: 124-126).

Duygusal ihmal çocuğun bakımını üstlenen kişiler tarafından çocuğun duygularını reddetme, çocuğu görmezden gelme, çocuğu yok sayma şeklinde ortaya çıkabilir (Erdoğan, 2019: 20). Çocuğa ilgi ve sevgi gösterilmemesi, çocuğun ergenlik dönemlerinde denetimden ve destekten yoksun bırakılmasıdır. Ebeveynler çocuklarının duygusal gereksinimlerine kayıtsız kalmaktadır. Duygusal ihmalde tüm suçlar çocuklara yüklenmekte, aşağılanmakta ve küçük düşürülmektedir (Tugay, 2008: 41). Çocuğun duygusal açıdan ihmale uğradığı hemen fark edilmeyebilir, bu ihmal türünün etkileri zaman içerisinde ruhsal ve davranışsal problemlerin varlığıyla kendini belli etmektedir (Kurtoğlu, 2016: 43).

Ergenlerin evden kovulmaları, evden kaçtıktan sonra eve alınmamaları duygusal ve fiziksel ihmali içinde barındıran durumlardan olup çocukları sokaktaki kötülöklere açık hale getirmektedir. Böyle bir durum ile karşı karşıya kalan çocuk sokakta istismara uğrayabilir, suça süröklenebilir, madde kullanımına yönelebilir (Dervişoğlu, 2012: 27).

Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre annelerin %93’ ünün, çocuklarına karşı sevgilerini belli etmemeyi, çocuklarının ahlakının bozulmaması ve çocuğu disiplin etme yöntemi olarak gördüklerinden dolayı çocuklarını duygusal olarak ihmal ettikleri ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2019: 39).

1.5.3. Cinsel İhmal

Cinsel ihmal kavramı, insanların geçirdiğı cinsel gelişim evreleri hakkında çocuğa yeteri kadar bilgi verilmemesidir. Çocuğa cinsiyetine uygun kıyafetler giydirilmesi, oyuncaklar alınması ve yaş aralığına uygun olarak çocuğun cinsel konulardaki sorularına yaşına uygun cevaplar verilmelidir (Tugay, 2008: 42).

Tedbir alınmaması sonucunda çocuğun ebeveynlerinin yaşadığı cinselliğe tanık olması veya çocuğun internet ortamında izlediklerinin kısıtlanmayarak kontrol altına alınmaması da cinsel ihmaldir (Kaptan, 2017: 23).

2 yaşından sonra cinsel kimliklerini kazanmaya başlar ve buna uygun olarak davranırlar ancak burada ebeveynler çocukların yaş dönemi özelliklerine ve cinsiyetine uygun davranmaması, giydirmemesi cinsel ihmali doğurup buna bağılı olarak çocuğun ileriki yaşamında davranış bozuklukları ortaya çıkabilir (Çetin, 2020: 22).

1.5.4. Eğitim İhmali

Çocuğun alması gereken eğitiminin ihmal edilmesi ve eğitimine ilgisiz kalınmasıdır. Eğitim ihmali davranışları arasında sürekli okul kaçmalarına göz yummak, işte çalıştırma ya da kardeş bakımını çocuğa yüklenmesi sonucu eğitiminin aksamasına neden olmak, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara bu ihtiyacın sağlanmaması sayılabilir (Tugay, 2008: 42-43). Zorunlu eğitim çağına gelmiş çocuğun okul kaydının yaptırılmayarak gereken eğitimi almasının engellenmesidir (Kaptan, 2017: 24).

1.5.5. Tıbbi İhmal

Çocuğun genel sağlık ve ağız sağlığı ile ilgili gerekli tedavinin alınması için doktora götürülmemesi, gereken tedaviye önem vermeme, hastalık söz konusu olduğunda sağlık kuruluşuna geç getirme veya sosyal güvencenin olmamasından dolayı çocuğun sağlık kuruluşuna getirilmemesi çocuğun tıbbi anlamda ihmal edilmesidir (Kaptan, 2017: 23).

Ekonomik olanakların yeterli olması durumunda çocuk için gerekli olan tıbbi yardımın veya bakımın çocuğa sağlanmasında yetersizlik durumudur (Dervişoğlu, 2012: 25).

Tıbbi ihmalin nedenleri cehalet, ekonomik sıkıntılar, çocuğa duyulan kindarlık, dini inanışlar, sosyal güvencenin olmaması, sağlık kuruluşlarına ulaşımında zorluk veya verilen tedavinin iyi anlaşılmamış olmasıdır (Tugay, 2008: 43).

Tıbbi ihmali düşündürecek durumlar (Pehlivan, 2016: 25):

- Hamilelik döneminde anne adayının kontrollerine gitmemesi, hamilelik sırasında alkol, sigara ve madde kullanımı, doğum sonrasında bebeğin sağlık kontrollerinin yaptırılmaması, aşılarının eksik veya hiç yaptırılmaması, çocukların koruyucu sağlık hizmetinden yoksun bırakılarak ihmal edildikleri tıbbi ihmal kapsamındadır.
- Aile bireylerinin veya çocuğu bakmakla yükümlü kimselerin çocuğun sağlık ihtiyaçlarına karşı duyarsız kalması, çocuk hastalandığında tedavisi için bir sağlık merkezine götürülmemesi, uygun ve gerekli olan tedavinin yaptırılmaması, gerekli olan ilaçların veya tıbbi malzemelerin alınmaması, çocuğun tedavi edici sağlık hizmetlerinden yoksun kaldığı tıbbi ihmal kapsamındadır.

- Çocuğun hastalığı konusunda aile bireylerinin veya bakmakla yükümlü olan kişilerin eksik bilgilendirilmesi, hasta yakınları ile sağlık çalışanları arasında iletişim eksikliğinden kaynaklanan tedavi sürecinin aileye tam izah edilememesi sonucunda ailenin çocuğun tedavi edilmesi yönünde eksik kalması ile ortaya çıkan sağlık çalışanları açısından ihmal de tıbbi ihmal kapsamındadır.

1.5.6. Kurumsal İhmal

İhmalin, okulda, gündüz veya yatılı bakım kuruluşlarında, yetiştirme yurtlarında görülen türüdür. Devletin bu tür kurumlara yeterli maddi kaynağı sağlayamadığı durumda kurumların çocukların yaşamsal ve gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucu ortaya çıkar (Topçu, 2009: 124-126).

1.6. Çocuk İstismarı ve İhmalinde Rol Oynayan Risk Faktörleri

İstismar ve ihmal tek başına ya da tek bir nedene bağlı olarak gerçekleşen bir olgu olmayıp birden çok nedene bağlıdır.

Sanderson' a göre istismar ve ihmalin ayırt edici etkileri:

- İstismarın başlangıcında çocuğun yaşı; yapılan nörobiyolojik araştırmalara göre üç yaş altındaki çocukların beyin gelişimi tam olarak tamamlanmadığı için travmatik olaylara maruz kalındığında beyni yeniden şekillendirmek daha kolaydır.
- Cinsel istismarın sürekliliği ve sıklığı; yapılan bir kısım araştırmalar, çocuğun kaldığı kötü muamele ne kadar sık ve uzun süreli olur ise etkisi de o derece büyük olacaktır. Ancak tam tersi sonuçlara ulaşılan araştırmalarda mevcuttur, buna göre çocuk ne kadar çok bu duruma maruz kalırsa yaşadığını o derece normalleştirmektedir.
- Cinsel faaliyetlerin türü; çeşitli çalışmalar cinsel faaliyet türünün tek başına öngörü olmadığını özellikle çocuğun yaşı, çocuğun verdiği tepki ve yaşadığı deneyimle ilişkilidir.
- Kaba kuvvet veya şiddet kullanma, araştırmalara göre istismarcı ne kadar çok baskı ve şiddet uygulanırsa istismarın etkisi o kadar büyüktür.

- İstismarcının yaşı ve cinsiyeti, istismarcının yaşı ne kadar büyükse travmatik etkide o derece büyüktür. İstismarcının cinsiyeti kadın olduğunda çocuk üzerinde etkisi daha büyüktür.
- Yaşananların açığa çıkması; çocuklar yaşadıklarını anlatamayacak kadar küçük yaşta olabilirler, yaşadıklarının istismar veya ihmal olduğunu anlamayabilirler, yaşadıklarını anlattıklarında onlara inanılmayacağını, suçlanacaklarını ve cezalandırılacaklarını düşünebilirler.

Tıbbi yaklaşım, çocuğuna yönelik istismar uygulayan veya ihmal eden anne babada ruhsal bozukluk, depresyon veya davranış bozuklukları olduğunu savunur (Topçu, 2009: 160-163).

İstismarcı anne babanın kişilik yapısına bakıldığında; düşük kendilik veya benlik yapısına, düşük empati yeteneğine, düşük ebeveynlik bilincine, otoriter tutuma, aşırı yönlendirici, utangaç, çözümlenmeyen kimlik çatışmalarına, kendi içerisinde çatışan ve depresif tepkilere sahip kişilik yapısında oldukları görülmektedir (Topçu, 2009: 165-169). Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaması, iyi bir gözlem yeteneğine sahip olmamaları ve cinsel konuların konuşulmasının tabu olarak görülmesi çocuğun hem istismara uğramasına hem de bunun sistemli bir şekilde devam etmesine neden olabilmektedir (Keser, 2016: 71-72).

Ekolojik yaklaşımda insan davranışı incelenirken içinde bulunduğu sosyal ortam, kültür, bireysel etmenler ve çevre göz ardı edilmemelidir. Ailenin içinde bulunduğu çevrede stres ne derece fazla ise ebeveynlerin de o derece istismara yatkınlıkları vardır. Bu yaklaşıma göre her ebeveyn istismarcı olma ihtimali taşımaktadır (Topçu, 2009: 171).

İhmalin süreklilik gösterdiği ailelere bakılınca çok sayıda çocuğun varlığı, ev idaresinde yaşanan problemler, tıbbi bakım eksikliği, işsizlik, zihinsel yetersizlik, okuldan kaçma davranışları gibi sorunların yaşanmaktadır (Topçu, 2009: 208).

Ebeveynler arasındaki çatışma, sözel ve fiziksel şiddet, çocuklar üzerindeki denetim hataları, üvey baba figürü, düşük sosyo-ekonomik sınıf, kalabalık aile, ebeveyn yokluğu, ebeveynlerin hastalıkları, ebeveynlerin ayrılması, alkolik ebeveynler risk faktörleri arasındadır (Bulut, 2007: 145). İstismarcıların çoğu geçmişlerinde cinsel istismara uğramış veya aile içinde şiddete maruz kalmışlardır (Alpaslan, 2014: 197). Ebeveynlerin evlilik bilinç ve sorumluluğuna sahip olmamaları, krizle başa çıkmada ve çözüm yolları bulmada yetersiz kalmaları, evlilikte var olan problemler, çocuğa yönelik

yaşanan problemlerde ebeveynlerin yetersiz başa çıkma becerilerine sahip olmaları çocukların ihmal ve istismara uğrama olasılıklarını arttıran diğer etkenlerdir (Yenibaş ve Şirin, 2007: 15-18).

İstismara uğrayan çocuklara bakıldığında ise arkadaşlık ilişkileri bulunmayan, çocukluklarında anne veya babadan ayrı kalan, ruhsal veya fiziksel rahatsızlıklara sahip olan, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin zayıf olması, gerektiğinden az sevgi, ilgi ve şefkat gösteren ebeveynlere sahip olunması görülebilir (Bulut, 2007: 145-146). Yine çocuklardaki merak duygusu, ilgi ve sevgi ihtiyacı, olayları gizleme eğilimleri, yetişkinler tarafından kolayca yönlendirilme ve savunmasızlıklarıdır (Alpaslan, 2014: 196).

1.7. Çocuk İstismarı ve İhmaline Uğrayabilecek Riskli Gruplar

Cinsiyet açısından bakıldığında erkek veya kız çocuğun istismara veya ihmale uğrama olasılığı her iki cinsiyet grubu içinde mümkündür ancak yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucunda kız çocuklarının daha yüksek bir ihtimalle bu risk grubunda oldukları bilinmektedir (Sanderson, 2010: 58). Ayrıca çocukta var olan zihinsel yetersizlikler, engel durumları, ebeveynlerin ilk çocukları olmak, istenmeyen çocuk veya gayri meşru çocuk olmak risk grubu açısından önemlidir (Biçakçı vd., 2016: 224).

Yapılan araştırmalar en riskli yaş grubunun 5-12 yaş aralığındaki çocukları kapsadığını ortaya koymaktadır (Sanderson, 2010: 59). Bebeklerin ve çocukların ihmal ve istismar edilmesine daha sık rastlanırken, yaş büyüdükçe bu oran düşmektedir (Biçakçı vd., 2016: 224). Çocukların cinsel amaçlı eylemlerin neler olduğuna dair bir fikirlerinin olmaması, çocuğun cinsel açıdan olgunlaşmamış olması, yaşına uygun cinsel bilgilendirmenin yapılmaması, maruz kaldığı istismarı anlatacak donanım ve iletişim becerisine sahip olmaması çocuğun istismara uğramasına neden olabilecek faktörlerdir (Keser, 2016: 40-41). Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme tarzındaki farklılıklarından dolayı kız çocukları eğer baskıcı tutum uygulayan bir ailede ise kız çocukları uğradığı istismarı veya ihmal daha çok içine atmakta olup kimseye söyleme cesaretinde bulunamazlar (Sanderson, 2010: 61).

Stresli bir aile ortamına sahip çocuklar ve çocukluğunda ihmal ve istismara maruz kalan ebeveynlerin çocuğu olmak ihmal ve istismar yönünden risk oluşturmaktadır (Biçakçı vd., 2016: 225). İhmalkar aileler arasında mali zorluk yaşayan ve yetersiz konut durumuna sahip ailelerin daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir (Nelson vd., 1993:

662). Çocukların yapılarından kaynaklanan var olan isteklerini elde etmelerine yönelik duygularının istismarcı tarafından kullanılması, dürtülerini kontrol edememeleri veya olayın sonuçlarını görebilmeye yetecek öngörülerinin bulunmaması yine çocukları istismara açık hale getirmektedir (Keser, 2016: 43).

1.8. İstismarın ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Etkileri

Çocukların sevgi, saygı, hoşgörü, ilgi, bakım, korunma, beslenme gibi yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayacak kişiler tarafından ihmal ve istismar edilmesi çocukta kalıcı hasarlar oluşturur ve çocuğun yaşamı boyunca etkisini gösterir (Topçu, 2009: 133). İstismar ve ihmal çocuk üzerinde cinsel, duygusal ve psikolojik yönden olumlu veya olumsuz birçok etki bırakmaktadır (Sanderson, 2010: 247). İstismarın en yaygın ruh sağlığı sonuçları: depresyon, şiddetli anksiyete, panik ataklar ve travma sonrası stres bozukluğudur: literatür, cinsel istismara uğramış çocukların %30 ile %50' sinin travma sonrası stres bozukluğu tanısı için kriterleri tam karşıladığını göstermektedir (WIDOM 1989' dan aktaran, Johnson and James, 2016: 1836).

Finkelhor ve Browne' nin oluşturduğu modele göre istismar ve ihmalin etkisinin anlamının en doğru yolu temelindeki travmajenik dinamikleri incelemektir. Bu dört dinamik şöyledir (Sanderson, 2010: 273):

- Travmatik Cinselleşme; çocuğun cinsel yaşamının uygunsuz ve işlevsiz biçimde şekillendiğini anlatan kavramdır. Çocuk, gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel davranışla ödüllendirilir. İstismarcı cinselliğin karşılığı olarak sevgi ve ilgi verir. Cinsel faaliyet olumsuz duygular ve anılar ile koşullanır. Psikolojik etkileri; cinsel sorunların sıklığında yaşanan artış, cinsel kimlik konusunda belirsizlikler ve cinsel yaklaşıma ilgisizlik şeklinde ortaya çıkmaktadır (Sanderson, 2010: 274).
- Damgalama; istismarcının çocuğa aktardığı ve çocuğun algısını çarpıtıcı mesajlara odaklanır. İstismarcının ve çocuğun çevresindekilerin yaşanan olay sonucunda çocuğu suçlayıcı, kötüleyici, kendini kötü ve değersiz hissettirici ithamlarda bulunmasıdır. Psikolojik etkileri; utanç ve suçluluğun artması, çocuğun kendisine olan öz saygısının azalması ve kötü alışkanlıklara yönelim şeklinde ortaya çıkmaktadır (Sanderson, 2010: 275).

- İhanet; çocuğun güvendiği ve sevgi duyduğu biri tarafından istismara uğradığında ortaya çıkmaktadır. Birine karşı aşırı derecede bağlanma ve güven duyma, istismarcıyla aynı cinsten olan kişilere güvenememe, bağ kuracak kişileri seçerken yargı bozukluğu yaşamak çocuklarda gözlenen ihanet belirtileri arasındadır (Sanderson, 2010: 276).
- Güçsüzlük; istismara uğrayan çocuk kendini istismardan koruyamadığında kendisini istismarcıyla özdeşleştirip, başkaları üzerinde güç kullanarak kendi güçsüzlüğünü yenmeye çalışabilir. Başkalarına hükmetme, başkaları üzerinde kontrol kurarak diğerlerini kullanır. Çocuk böyle davranarak travmanın üstesinden gelebileceğini düşünür (Sanderson, 2010: 277).

1.8.1. İstismar ve İhmalin Gelişimsel Etkileri

Bir çocuğun baba, anne, baba ya da bakıcı gibi yetişkin bir kişi tarafından ihmal ve istismar edilmesi, çocuğun gelişimini engeller ve sınırlar, bu tür davranışlar toplumdaki sosyal kurallar ve profesyoneller tarafından yanlış veya zararlı olarak kabul edilir (Bıçakçı vd., 2016: 221). İstismara ve ihmale maruz kalan çocukların neredeyse tüm gelişim alanlarında ruhsal ve davranışlar sorunlar göstermektedirler. İstismarın saptandığı sırada büyümede geri kaldıkları ve izlenen süreçte de bu durumun devam ettiği gözlemlenmiştir (Topçu, 2009: 134).

İstismar veya ihmal mağduru çocukların zihinsel yeterlilikte geri kalması, okul çağında ise okul ortamında sosyal, bilişsel ve dil yetersizlikleri ortaya çıkmaktadır (Topçu, 2009: 135).

Şiddetli şekilde sarsma ve vurma ile birlikte çocuğun başına yönelik bir saldırı veya yetersiz beslenme ile birlikte çocukta zihinsel zedelenme ayrıca sorun çözme yeteneği olan sözel zekada ve bilgiyi kavramada gerilik ortaya çıkmaktadır. Çevrelerine karşı güven duymama ile birlikte çocuk kendisini ifade etme cesaretini gösteremez sonucunda ise konuşma ve ifadesel dil pratiği yapmazlar (Topçu, 2009: 135-136).

Çocuklar, istismar veya ihmale maruz kaldıkları durumunda neyin doğru olup olmadığı konusunda kendi hislerine güvenemeyebilirler ve çocuk kendini nasıl hissettiği konusunda kafa karışıklığı yaşayabilir. Bu kafa karışıklığı çocukta kısa ve uzun vadeli olumsuz etkiler (utanç, yalnızlık, korku, şüphe vb.) bırakmaktadır (Sanderson, 2010:

247). Bazı çocuklar uzun vadeli sonuçları deneyimlerken bazı çocukların ise sahip olduğu iyimserlik, benlik saygısı, zeka, yaratıcılık, mizah, bağımsızlık, çocuğun sosyal çevresi, ailenin sosyal desteklere ulaşımı, toplum refahı, sağlık hizmetlerine ulaşmadaki kolaylıklar, çocuğun istismarın etkilerine direncini arttıran ve istismarın etkisini azaltan faktörlerdir (Dahake vd., 2018: 42).

Çocuğun kötü muameleye maruz kalması çocuğun okula uyumu, okul performansı, başarılı sınıf ve test performansı için gerekli olan öz benlikleri üzerinde olumsuz etki yapar (Topçu, 2009: 136).

İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar diğer akranlarını daha çok üzmemekte ve onlara yaşattıkları acı ve üzüntüye karşı daha az empati kurmaktadır. Görülen diğer etkiler; sosyal sorun çözmede ve uyum becerilerinde yetersizlikler, içine kapanıklık, çekingenlik, suç içeren eylemlere yönelim, kaygı zorbalık, kabadayılık, dikkat eksikliği, evden kaçma ve sosyal biliş yeteneğindeki zayıflıklardır (Topçu, 2009: 141-155).

18 aylık veya daha küçük bir bebeği sallayarak sarsmak, bebeğin başının şiddetle ileri ve geriye sarsılması, başının omuzlarına veya göğsüne çarpması sarsılmış bebek sendromu olarak adlandırılır ve göz veya beyinde kanama, omurilik veya boyun hasarı, kaburga veya kemik kırıkları gibi sonuçları mevcuttur (Dahake vd., 2018: 43).

Organik olmayan gelişimsel bozukluğu olarak adlandırılan ve çocuğun kilosunun, boyunun ve motor gelişiminin tıbbi veya organik bir neden olmaksızın yaşına uygun olan gelişim aralığının altına düşmesidir ve ihmal sonucu veya yetersiz beslenme ile ortaya çıkmaktadır (Dahake vd., 2018: 43).

1.8.2. İstismar ve İhmalin Davranışsal Etkileri

İhmal ve istismara maruz kalan çocukların çevresine karşı sergilediği tutum ve davranışlarında, çizdiği resimlerde ve akran grubuyla oynadığı oyunlarda istismar ve ihmalin etkisi görülebilir. Çocuk kendine ve çevresine zarar verme davranışlarında bulunabilir, istismara uğrayan bir çocuk kat kat kıyafetler içerisine saklanabilir, fazla veya az yemek yeme, göz teması kurmaktan kaçınma veya yüzünü saklama gibi çeşitli davranış ve tutumlar sergileyebilir (Sanderson, 2010: 296-307).

Reddedilme veya ihmal yaşayan çocukların büyüdükçe anti sosyal kişilik özellikleri geliştirme, sınırdaki kişilik bozuklukları yaşama, sigara kullanımı, küfürlü söz ve davranışlarda bulunma ve şiddet içerikli davranışlarda bulunma ihtimalleri daha

yüksektir (Dahake vd., 2018: 45). Duchesne vd.(2017)'nin yapmış oldukları çalışmaya göre cinsel istismara uğrayan çocuklarda erkeklerin daha fazla şiddet gibi dışsallaştırıcı davranış problemleri gösterdiği sonucu çıkmıştır.

Çocuklar, yaşına uygun davranışlarda ve aktivitelerde gerileme veya istek duymama, insanlara karşı agresif davranışlar sergileme, hiperaktivite, gelişimde gerilik, tiklerin veya fobilerin oluşumu, okul başarısında düşüş ve odaklanamama, intihar girişiminde bulunma veya okuldan kaçma gibi davranışlarda bulunabilirler (Yenibaş ve Şirin, 2007: 57-59).

Yapılan çalışmalar istismar veya ihmal edilmiş çocukların suç teşkil eden davranışlarda bulunma, genç hamilelik, düşük akademik başarı, ruh sağlığı bozuklukları, uyuşturucu veya alkol kullanma gibi problemleri yaşama ihtimallerinin %25' in üzerinde olduğunu bulunmuştur (Dahake vd., 2018: 45).

Spokas vd. (2009)'nin yapmış oldukları çalışmada, çocuklukta cinsel istismara uğrayan kadınların, istismar öyküsü olmayan kadınlara göre daha fazla intihar düşüncesi bildirdiklerini, erkeklerde ise çocukken cinsel istismar öyküsü olanların intihar, umutsuzluk ve birden çok intihar girişiminde bulunma gibi davranışlar sergilediği sonucu çıkmıştır. Tripodi ve Davis (2013)' in Amerika Birleşik Devletlerinde kadın mahkumlar üzerinde yaptıkları çalışmada çocukken hem fiziksel hem de cinsel istismara uğramış kadın mahkumların hastanede kalmayı gerektiren psikolojik ve duygusal sorunlar yaşama veya intihar girişiminde bulunma olasılıklarının diğer kadın mahkumlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Yapılan diğer çalışmalar ise kötü muamele gören çocukların ergenlik çağına ulaştıklarında cinsel risk alma olasılıklarının daha fazla olduğunu ve cinsel yolla bulaşan hastalığa yakalanma ihtimallerini arttırdığını göstermektedir (Dahake vd., 2018: 45). Heaphy vd. (2010)'nin yaptıkları çalışma sonucunda çocuklukta istismara uğrayan kadınların altı veya daha fazla sayıda partnerinin olma olasılığının istismar öyküsü olmayan kadınlara göre daha fazladır yani çocuklukta istismara uğrayan kadınların yüksek hiv riski taşıyan davranışlarda bulunma olasılıkları vardır. Meade vd. (2009)'nin yapmış oldukları çalışmada çocuklukta istismara uğrayan katılımcıların yetişkinlikte istismara uğrama olasılığının daha yüksek olduğunu ve daha yüksek HIV riski ile karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

1.9. Çocuk İstismarı ve İhmalinde Öğretmenin Rolü

Toplumsal sosyalleşme kurumlarından biri okul olup çocuklar okullarda toplumsal anlamda uyulması gereken kuralları ve sosyalleşme becerilerini öğrenirler (Yavuzer, 2019:149). Çocukların gelişim dönemlerine baktığımızda 6-11 yaş arası okul çağına denk geldiğini görmekteyiz. Bu dönemde çocukların ev haricinde en fazla zaman geçirdikleri ortam okul ortamı olmakta olup çocukların en çok iletişim ve etkileşimde bulundukları kişiler ise arkadaşları ve öğretmenleridir. Çocukların bu dönemde aile içerisinde veya aile dışı çevresindeki kişilerden gelebilecek ihmal ve istismar davranışlarına maruz kalma ihtimalleri mevcuttur. Çocuk kendisine karşı gerçekleştirilen ve kötü niyet barındıran davranışları algılayamamakta veya tam olarak anlamlandıramamaktadır veyahut çocuk kendisine yöneltilen davranışlarda kötü niyet sezse bile kabullenmekte güçlük çekip kimseye anlatamayabilir ve bazı olumsuz duyguları içinde yaşayabilir. Çocuğun maruz kalmış olduğu bir istismar veya ihmal davranışı varsa ve bunu kimseyle paylaşmıyorsa bir şekilde davranışlarında veya psikolojik durumunda değişiklikler meydana geliyorsa bunun tespitinde önemli kişilerden biri öğretmenleridir. Bu tarz bir davranışa maruz kalan çocukların tespitinde ve okul yönetimi veya öğretmenin müdahalesi ile çözülebilmesinde öğretmenlerin rolü çok büyüktür. Okulda çocuk ile sürekli iletişim halinde olmaları, çocuğun ruhsal ve duygusal durumundaki değişimleri okul ortamında daha rahat gözlemleme şansı bulduklarından, aile ile daha rahat ve sık görüşebilmede avantajlı olduklarından daha etkili ve olumlu sonuç alınabilecek bir süreç yönetebileceklerinden öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgili olmaları, sürecin işleyişi hakkında bilgili olmaları önemli bir noktadır.

Öğretmenlerin eğitim hayatlarında ve çalışma hayatlarında çocuk istismarı ve ihmali konulu eğitimler almaları önemlidir. Öğrencisi olan bir çocuğun istismar veya ihmal davranışına maruz kalıp kalmadığı yönündeki tespitinde, eğer var ise bildiriminde veya müdahale aşamasında, diğer meslek grupları ile iş birliği içerisinde olup gerekli tedbirleri almaları ve görüşmeleri sağlamaları açısından öğretmenleri çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgili olmaları gerekmektedir. Bundan dolayı ki öğretmenlere yönelik bu konuda gerekli meslek içi eğitimler veya uygulamalı eğitimler ile sürekli bir şekilde bilgi tazelenmesi yaşanmalıdır.

1.10. Çocuk İstismar ve İhmalinin Sosyal Hizmet Bilimiyle İlişkisi

Türkiye ve diğer devletler açısından baktığımızda çocuklar ve gençler ihmal ve istismara uğrayabilecek riskli gruplar arasında olup bu durumdaki bireylerin rehabilite edilmesini sağlayarak, topluma yeniden kazandırılması sosyal hizmet müdahaleleri arasındadır (Yazıcı, 2019: 93). Sosyal hizmet müdahale programları kar amacı gütmeyen aksine toplumda var olan yoksulluk ve eşitsizlikle mücadele etmek, kişilerin ve ailelerin problemlerine çözüm arayan, ailelerin ve toplumun refahını arttırmayı amaçlayan programlardır (Yazıcı, 2019: 57).

Toplumların öncelikli görevlerinden biri gelecekleri olan çocukları korumak, çocukların geleceklerini güven altına almak ve temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Aileler çocukların temel ihtiyaçlarını karşılayamadıklarında, çocuğun ihtiyaçlarını göz ardı ettiklerinde bu durum çocuğa karşı bir ihmal veya istismar durumu doğurabilmektedir. Aileler çocukları ihmal veya istismardan koruyamadığında, çocuğa yönelik davranışlarında bilinçsiz kaldıklarında, çocuğun gelişim aşamalarına yönelik yetersiz kaldıkları durumlarda öncelikle durumun önlenmesinde daha sonra müdahale edilmesinde sosyal hizmet alanındaki çalışanlara ve kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal hizmet bilimi toplumda dezavantajlı gruplarla çalışmaktadır. Bu kişileri toplum içerisinde ve kendi çevresinde daha etkin kılmayı amaçlamaktadır. Çocuklar ihmal ve istismara maruz kaldıkları takdirde dezavantajlı gruba girmektedirler. Halbuki toplumun görevi çocukların daha huzurlu, güvenli ve mutlu ortamlarda yetişmesini sağlamaktır. Bu noktada birçok meslek dalında olduğu gibi sosyal hizmet mesleğini icra eden kişilere büyük roller düşmektedir. Sosyal çalışmacıların yanı sıra bu alanda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi gereken diğer meslek grupları avukatlar, doktorlar, hemşireler, hakimler, polisler, öğretmenler, sosyologlar ve psikologlardır. Bütün bu meslek grupları birbirleriyle koordineli şekilde çalışmalıdır.

Çocuk ihmal ve istismarı alanında çalışmalarını sürdüren sosyal çalışmacıların yerine getirmeleri gereken bazı yükümlülükleri vardır. Bunlar; çocuğun acil koruma altına alınması, istismar ya da ihmalin yasal bildirimi, çocuğun yaşadığı çevredeki risk faktörlerinin tespit edilmesi, çocuğun ve ailenin ihtiyacı olan hizmetlerin neler olduğunu, gereksiz şekilde koruma altına alınmaların engellenmesini, ailenin yeniden bir araya gelmesini veya ailenin ebeveynlik haklarının sona erdirilmesi konularına yönelik olarak karar vermektedir (Uluocak ve Çoban, 2011:166).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ İLE İLGİLİ ULUSAL HUKUKSAL DÜZENLEMELER

Çocuk ihmali ve istismarı çocuğa, ailesine ve hatta topluma karşı işlenen bir suç olarak görülmelidir. Çocuğa yönelik gerçekleştirilen bu tür eylemler veya eylemsizlikler çocuğun yaşamını derinden etkileyen, kişilik haklarına saldırı olarak görülmesi gereken ve hatta daha ileri boyutlarda aile birliğinin bozulmasına, çocuğun yaşamına son vermesi ile sonuçlanan etkileri görülebilir. İnsan yaşamını bu denli etkileyen olayların varlığında toplumsal düzenin sağlanması, kişinin haklarının korunması ve suçluların cezalandırılmasına yönelik olarak birtakım düzenlemelerin oluşturulması da kaçınılmazdır. Bu nedenle hukuki alanda çocuk ihmali ve istismarına yönelik düzenlemeler oluşturulmuştur.

Bu başlık altında Türk Hukukunda çocuk ihmali ve istismarına yönelik yapılmış olan düzenlemeleri inceleyeceğiz.

2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Temel hak ve hürriyetlerin niteliğine yönelik düzenlenen anayasanın 12.maddesine ifade edildiği şekilde “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982).

Kişinin dokunulmazlığına yönelik olarak düzenlenen Anayasamızın 17.maddesinde ifade edildiğine göre “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982).

Temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 40.maddesinde ifade edildiği şekilde “Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982).

Çocuk haklarının ve ailenin korunmasına yönelik olarak düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 41.maddesinde ifade edildiğine göre (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982);

Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Ayrıca 41. Maddenin ek fıkralarına göre; (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.)

“Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982). (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) “Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982).

Anayasamızın 42. maddesi Eğitim ve öğrenim hakkını düzenleyen maddedir. Bu maddede ifade edildiğine göre “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz” (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982).

Anayasamızın ekonomik ve sosyal haklar kapsamında gençliğin korunmasına yönelik düzenlediği 58. Maddesine göre (<https://mevzuat.gov.tr>, 1982);

Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Anayasamızın 61.maddesi uyarınca korunmaya muhtaç olan çocukları devlet hem korumakla ve hem de bu çocukların topluma kazandırılması için gerekli olan her çeşit önlemi almakla yükümlüdür.

2.2. Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanunu’nun 278. maddesi, 279.maddesi ve 280.maddesine baktığımızda suçu bildirmeme ile ilgili yükümlülükleri görmekteyiz.

Türk Ceza Kanunu’nun 278.maddesinin işlenen bir suçun bildirilmemesini genel hükümleri ile açıklayan maddedir. Türk Ceza Kanunu’nun 278.maddesinin 1.fıkrasında ifade edildiği şekilde, “İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004). Türk Ceza Kanunu’nun 278.maddesinin 2.fıkrasında ifade edildiği şekilde “İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu

yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004). Türk Ceza Kanunu’nun 278.maddesinin 3.fikrasında ifade edildiğı şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).;

Mağdurun on beş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliğı nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

Türk Ceza Kanunu’nun 279.maddesi kamu görevlilerinin suçu bildirmemesine yönelik olarak düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu’nun 279.maddesinin 1.fikrasında ifade edildiğı şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).;

Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Türk Ceza Kanunu’nun 279.maddesinin 2.fikrasında açıklandığı şekilde “Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).

Türk Ceza Kanunu’nun 280.maddesi sağlık mesleğı mensuplarının suçu bildirmemesine yönelik olarak düzenlenmiş olup burada sağlık mesleğı mensubu; dış tabibi, tabip, ebe, eczacı, hemşire, ebe ve sağlık hizmeti veren tüm çalışanlardır. Türk Ceza Kanunu’nun 280.maddesi 1.fikrasına göre (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004); “Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiğı yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleğı mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Türk Ceza Kanunu’nun ilgili maddeleri incelendiğinde çocuğa yönelik gerçekleştirilen bir istismar ve ihmal suçu gerçekleştirilirken şahit olduğunda, istismar ve ihmal gerçekleştirildikten sonra haberdar olduğunda çocuğun ebeveyni veya diğer aile üyeleri, çocuğun komşusu, öğretmeni, sağlık personeli bu durumu bildirmekle yükümlüdür.

2.3. Türk Medeni Kanunu

Türk Medeni Kanunu ile birlikte çocuk hukuku alanında köklü değişimler gerçekleştirilmiş, evlilik dışı çocuk ve evlilik içi çocuk ayrımı büyük ölçüde ortadan

kaldırılarak tüm çocuklar açısından ortak hükümler getirilmeye çalışılmıştır (Uğurlu ve Gülsen, 2014: 17).

Türk Medeni Kanunu'nun 28.maddesinde ifade edildiği gibi kişilik, çocuğun sağ olarak doğmasıyla başlar ve kişilik ölüm ile sona erer. Çocuğun hak ehliyetini kazandığı an ise sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andır. Yani Türk Medeni Kanunu'nun 28.maddesine baktığımızda hukukumuzda bir kimsenin hakları ana rahmine düştüğü andan itibaren sağ doğmak şartı ile başlamakta olup toplumda bu kişinin varlığı ise sağ olarak doğmasıyla başlamaktadır. Çocukların yaşam hakkı ve eğitim hakkı gibi temel haklara sahip olduğunu bu hükümle görebilmekteyiz.

Türk Medeni Kanunu'nun evlat edinme başlığı olan dördüncü ayırımının 305-320 maddeleri aralığı, bir çocuğun evlat edinilmesinde gerekli olan hükümlerini kapsamaktadır (<https://mevzuat.gov.tr>, 2001). Buna göre; çocuk ile evlat edinecek olan aile arasında bir sene süreyle bakılmış ve eğitilmiş olmalı, evlat edinmede çocuğun yararı bulunmalı, eşler birlikte evlat edinmelidirler eğer bekâr bir kişi çocuk edinmek istiyorsa otuz yaşını doldurmuş olmalıdır. Evlat edinilecek kişi ile evlat edinen kişi arasındaki yaş farkı en az on sekiz olması gerekir. Eğer çocuk temyiz gücüne sahipse evlat edinilmede rızası dikkate alınır ve çocuğun rızası yoksa evlat edinilemez. Aynı şekilde eğer çocuğun ailesi var ise ailenin de rızası aranmaktadır. Eğer çocuğun ailesinin kim olduğu, uzun süre nerede olduğu bilinmiyorsa, ayırt etme gücünden yoksun ise, çocuğa karşı yükümlülüklerini yerine getirmiyorsa çocuğun anne ve babasının rızası aranmaz.

Türk Medeni Kanunu'nun soy bağının hükümlerini kapsayan beşinci ayırımında bulunan; çocuk ile kişisel ilişkideki sınırı kapsayan 324. Madde gereğince “Ana ve babadan her biri, diğerinin çocuk ile kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2001). Çocukların bakım ve eğitim giderleri kapsamında oluşturulan 327. Maddede ifade edildiği şekilde “Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2001).

Türk Medeni Kanunu'nda çocuğun korunmasına yönelik oluşturulan 346. Maddesinde ifade edildiği şekilde; “Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2001). 347. Maddede ifade edildiği şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2001).;

Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim aynı önlemleri alabilir.

Ayrıca 348.maddede ifade edildiği şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2001);

Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim aşağıdaki hâllerde velâyetin kaldırılmasına karar verir. Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır.

İlgili maddelere baktığımızda öncelikle çocuğun aile içerisinde korunup kollanması esas alınmakta eğer ki anne ve baba ebeveynlik görevinin getirdiği gereklilikleri uygulayamıyorsa çocuk için gerekli tedbirler alınmaktadır.

2.4. Ceza Muhakemesi Kanunu

Ceza Muhakemesi Kanununun 100. Maddesi 3.fıkrası a bendinde; Türk Ceza Kanunu'nda bulunan tutuklama nedenleri arasında çocukların cinsel istismarı suçu da bulunmaktadır (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).

Ceza Muhakemesi Kanunu 135.maddesine göre (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004);

Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi (...) ⁽³⁾ dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.

135. Maddesinde iletişimin tespit edilmesi, dinlenmesi ve kayda alınmasını gerektiren suçlardan biri de 135.maddenin 8. Fıkrası a bendine göre Türk Ceza Kanunun 103.maddesi olan çocukların cinsel istismarıdır (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).

Ceza Muhakemesi Kanunu 236.maddesinin; 2.fıkrasında ifade edildiği şekilde “işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suça ilişkin

soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004). Aynı maddenin 3.fikrasında ifade edildiği şekilde “mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan diğer mağdurların tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004). Aynı maddenin 4.fikrasında ifade edildiği şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).;

Cumhuriyet savcısı veya hakim tarafından ifade ve beyanının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanlarına özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır.

Aynı maddenin 5.fikrasında ifade edildiği şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004);

Türk Ceza Kanunu’nun 103. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kovuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması hâlinde bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilir.

Ceza Muhakemesi Kanunu 239.maddesi 1.fikrasına göre; “Mağdur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).

Aynı maddenin 2. Fikrasında ifade edildiği şekilde “Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).

2.5. Çocuk Koruma Kanunu

Suçla sürüklenmiş olan çocukların, işlenen bir suçun mağduru olan çocukların ve ihmal veya istismara açık durumda olan çocukların korunması, bu haklarının güvence altına alınması için Çocuk Koruma Kanunu 03.07.2005 tarihinde kabul edilerek

oluşturulmuştur (<https://mevzuat.gov.tr>, 2005). Kanun kapsamında çocuklara yönelik uygulanan eğitim, danışmanlık, sağlık, barınma ve bakım şeklinde beş adet koruyucu ve destekleyici önlemler mevcuttur. Koruyucu ve destekleyici tedbirlerden söz konusu çocuğun yüksek yararı gözetilerek ve vakaya uygun olarak hangi tedbirin uygulanacağına karar verilir. Ayrıca kanun çocukların işlemiş oldukları suçlardan dolayı yargılanmalarını sağlayacak çocuk hakimi, çocuk mahkemeleri, çocuk bürolarının görev ve yetkilerini belirten hükümlere de yer vermektedir.

Çocuk Koruma Kanununun 7.maddesinde koruyucu ve destekleyici önlemlerin nasıl alınacağına dair hüküm bulunmaktadır. Buna göre 7. maddenin 1. fıkrasında ifade edildiği şekilde “çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu ve cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re’sen çocuk hakimi tarafından alınabilir” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2005).

Çocuk ile ilgili herhangi bir tedbir kararı verilmeden önce çocuğa uygun tedbir kararının belirlenmesi için sosyal çalışma görevlisince çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır, belirlenen tedbir kararı veya kararları sosyal inceleme raporunda belirtilip, çocuk hakiminin onayına sunulmak üzere mahkemeye gönderilir. Hakim raporda belirtilen tedbir kararını çocuğun gelişim düzeyi göz önünde tutarak değiştirebilir veya kaldırabilir. Verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararları çocuğun on sekiz yaşını doldurması ile son bulur ancak bazı durumlarda bu tedbir kararları çocuğun yararına olacak şekilde uzatılabilir.

Çocuk Koruma Kanununda çocukların yargılanması için Çocuk Mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerinin sınırlarını içeren düzenlemeler kanunun üçüncü kısmında mevcuttur. Çocuk Koruma Kanunu 25.maddesi 1.fıkrasında ifade edildiği şekilde “Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2005), Çocuk Koruma Kanunu 25.maddesi 2.fıkrasında ifade edildiği şekilde “Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar” ibareleri bulunmaktadır (<https://mevzuat.gov.tr>, 2005).

Çocuk Koruma Kanunu 29.maddesi 1.fıkrasında çocuk bürolarının cumhuriyet başsavcılıklarında kurulacağını belirtmektedir (<https://mevzuat.gov.tr>, 2005).

Çocuk bürosunun görevlerini Çocuk Koruma Kanununun 30. Maddesinde görebilmekteyiz. 30.maddeye göre (<https://mevzuat.gov.tr>, 2005);

Suçla sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek, tedbir alınması gereken çocuklar hakkında derhal tedbir alınmasını sağlamak, korunmaya ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya veya uyum güçlüğü çekenlere destek hizmetlerini sağlamak, kamu kurum ve kuruluşları ile ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu durumdaki çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmek çocuk bürolarının görevleri arasındadır.

2.6. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun amacı 1.maddede (<https://resmigazete.gov.tr>, 2012);

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında mülki amirce verilecek olan koruyucu önlem kararları 3.madde de açıklanmıştır. Buna göre 3.madde a bendinde “ kendisine veya gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, yer aldığı yerde veya başka uygun bir yerde barınılacak ortam sağlanması”, b bendinde “geçici maddi yardım yapılması”, c bendinde “ psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi”, d bendinde ise korunan kişinin yaşamını desteklemek amacıyla çocuğuna yönelik yapılacak olan kreş yardımının şartlarını içermektedir (<https://resmigazete.gov.tr>, 2012).

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 16.madde 3.fıkrasında ifade edildiği şekilde (<https://resmigazete.gov.tr>, 2012);

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır.

İbaresini yer almakta olup gerek görsel gerekse işitsel olmak üzere kadın ve çocuk ile ilgili toplumsal eşitliğin sağlanması, şiddetin önlenmesine yönelik algı çalışmalarının yapılması gerekliliğini kanunlar çerçevesinde yapılmasının gerektiğini görmekteyiz.

2.7. İş Kanunu

İş Kanunu'nun 71.maddesinde ifade edildiği şekilde (<https://mevzuat.gov.tr>, 2003);

On beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, on dört yaşını doldurmuş ve zorunlu ilköğretim çağını tamamlamış olan çocuklar; bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olamayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler. On dört yaşını doldurmamış çocuklar ise bedensel, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak sanat, kültür ve reklam faaliyetlerinde yazılı sözleşme yapmak ve her bir faaliyet için ayrı izin almak şartıyla çalıştırılabilirler.

72. maddede “maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yer altında veya su altında çalışılacak işlerde onsekiz yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2003).

73.maddede “sanayiye ait işlerde onsekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaktır” (<https://mevzuat.gov.tr>, 2003).

2.8. Basın Kanunu

Basın Kanununun 21.maddesine göre (<https://mevzuat.gov.tr>);

onsekiz yaından küçük olan suç faili veya mağdurlarının, kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapanlar birmilyar liradan yirmimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza bölgesel süreli yayınlarda ikimilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda onmilyar liradan az olamaz.

2.9. Sosyal Hizmetler Kanunu

Sosyal Hizmetler Kanununun hedefi, korunma, bakım ya da yardıma gereksinim duyan engelli, yaşlı, çocuk ve ailelere sosyal hizmetleri sağlamak ve yapılacak olan

hizmetleri yürütecek olan kuruluşların görev, yetki, faaliyet ve sorumluklarını düzenlemektir.

Sosyal Hizmetler Kanununda ocuklara yönelik olarak kurulan kuruluşlar; Yetiştirme Yurtları, ocuk Yuvaları, ocuk Evleri Koordinasyon Merkezi, ocuk Destek Merkezi, ocuk Evleri Sitesi, Sosyal Hizmet Merkezi, ocuk Evleridir.

Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 4.maddesinin c bendinde "Sosyal hizmet programlarının uygulanmasında korunmaya ihtiyaı olan ocuk, ihtiyaı olan engelli ve ihtiyaı olan yaşlıya öncelik tanınır" ibaresi bulunmaktadır (<https://mevzuat.gov.tr>, 2004).

Sosyal Hizmetler Kanunu 22.maddesinde korunma kararına ilişkin hüküm bulunmakta olup korunmaya gereksinimi olan çocuğa uygulanacak koruma kararında faydalandırılacağı sosyal hizmet modelini ocuk Koruma Kararına göre yetkili mahkemece alınabileceğini ve bu konuda gerekli olan belgelerin kurum tarafından düzenlenerek mahkemeye gönderilmesi gerektiğini içeren maddedir.

Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 23.maddesinde korunma altındaki çocukların bakım hizmetinden faydalandırılabiliceği diğer bir hizmet modeli olan korucu aileye değinilmiştir.

Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 25.maddesinde ise korunmaya gereksinimi olan çocukların eğitim-ğretim hayatına yönelik düzenlemeler ile meslek sahibi edinmelerine yönelik düzenlemeler mevcuttur.

Sosyal Hizmetler Kanunun Ek Madde 1' e göre ocuk Koruma Kanunu kapsamında korunma veya bakım tedbiri bulunan ve en az 2 yıl yararlananlar kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilebilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evreni, katılımcılar, veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Bu bölümün sonuna, eğitimcilere uygulanan anket verilerinin demografik yapıları, tanımlayıcı istatistikler, değişkenlerin birbiri ile olan ilişkileri ve araştırması yapılan konuyla ilgili faktör analizi verisine ilişkin sonuçlar eklenerek bulgular değerlendirilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Çocukların ev dışında hayata ilk adım attıkları ve yabancılarla karşı karşıya kaldıkları yerlerden biri okullardır. Çocuğun bu dönemde aile dışında en yakın iletişimde bulunduğu kişiler ise öğretmenleridir. Bu dönemde çocuğun istismar veya ihmal ile karşı karşıya kalma olasılığı göz önünde tutularak, öğretmenlerin istismar ve ihmalin ne olduğu, böyle bir durumla karşılaştıklarında nasıl davranmaları gerektiği konusundaki bilgi ve tutumları önem arz etmektedir. Araştırmada eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin bir takım sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesine yönelik yapılabilecek çözüm önerilerinin sunulması hedeflenmiştir.

Yıldız vd.(2017)'nin yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin, istismar ve ihmale uğrayan çocukla karşılaştıklarında yasal olarak yapılması gerekenleri bildiğini düşünenlerin oranı %39,5 iken bilmediğini düşünenler %60,5 oranında olup istismar ve ihmale uğrayan çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiğini bilmediğini düşünen öğretmenlerin oranı %34,2 'dir. Bakır ve Kapucu (2017)'nin yapmış oldukları araştırmada çocuk istismarı ve ihmali alanında yapılan çalışmaların %72,66'lık kısmının sağlık profesyonelleri tarafından yapıldığı ve en düşük %5,4 oranında sosyal bilimlerde yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle yapılan bu çalışmanın, sosyal bilimlerde Türk literatürüne çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Hipotezi

Demografik değişkenler; eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinde anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Alt Hipotezler

- a) Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- b) Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- c) Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- d) Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- e) Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, çocuk durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- f) Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, öğrenimi sırasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

3.3. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ilköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesi ile tutumlarının karşılaştırılmasının okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak var olan durumu ortaya konulması amaçlandığında bu çalışma tarama modelindedir.

Genel tarama modelleri; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004: 77).

3.4. Evren ve Örneklem

Bilimsel araştırmaların metotlarından bir tanesi de belirli bir evren üzerinde çalışılarak bu evrenin içerisinden bazı örneklemeler seçmek ve seçilen örneklem sayesinde evren hakkında fikir yürütme aşamasıdır. Ancak bu araştırmalarda evren içerisinden seçilecek örneklem grubunun mümkün olduğunca homojen ve objektif olmasına dikkat edilmelidir. Örneklemelerin evreni yansıttığı varsayılararak çalışıldığından hata payını sıfıra yakın bir seviyeye indirmek esastır. Yüzde yüz veriye ulaşmak için evrenin tamamının incelenmesi gerektiğinden ancak bunun çok zor ve maliyetli olacağından evren içinden homojen bir örneklem alınarak hükme varılmaktadır.

Bilimsel araştırmalarda veriler, araştırma evrenini oluşturan birimler denekler üzerinden elde edilebileceği gibi evrenini oluşturan birimler eleman içerisinde, amaca uygun bir yöntemle seçilebilecek örneklem üzerinden de elde edilebilmektedir (Ural ve Kılıç, 2005: 44).

Analizler ncesi kayıp veri ve temel değişkenler üzerinde yapılan incelemeler sonunda, ankette fazla sayıda soru yanıtlamayan 8 kişiye ve işaretlemeleri alt ve st değerlerde toplam 5 kişiye ait veriler analizden çıkartılmış, analizlere 239 kişilik örneklem üzerinden devam edilmiştir.

Araştırmanın evrenini Trabzon ili Akçaabat ilçesinde resmi ilköğretim kurumlarında farklı branşlarda görev öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış ancak araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllü 244 kişinin katılımıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada 244 kişinin evreni temsil etmekte yeterli olduğu, 0,95 güvenilirlik ve 0.05 örneklem hata payıyla evreni temsil ettiği değerlendirilmektedir.

Tablo 1. Araştırmanın Evreni ve rneklemi

Evren Büyüklüğü	100	150	250	500	1000	5000	10000	50000	100000	1000000
Örneklem Sayısı	80	108	152	217	278	357	370	381	384	384

Kaynak: Altunışık vd., 2012: 137.

Araştırmada kullanılan bilgi formunda katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek için on bir soru yöneltilmiştir. Bu sorular cinsiyeti, hizmet süresi (kıdem),

branşı ve çalıştığı okul türlerini belirlemeye dönük ifadelerden oluşmaktadır. Aşağıdaki Tablo 2’de araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin cinsiyet dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	123	50,4
Erkek	121	49,6
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %50,4’ü (n=123) kadın; %49,6’sı (n=121) erkektir. Bu durumda araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerinin cinsiyet dağılımı kadınlar lehine olduğu söylenebilir.

Aşağıdaki Tablo 3’te araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin yaşlara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Yaş	Frekans	Yüzde (%)
21-25	1	,4
26-30	17	7,0
31-35	39	16,0
36-40	43	17,6
41-45	54	22,1
46-50	53	21,7
51-55	23	9,4
56-60	8	3,3
61-65	6	2,5
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %22,1’i (n=54) 41-45 arası, %21,7’si (n=53) 46-50 yıl arası çıkmıştır. En düşük ise %,4 ile 21-25 yıl arası öğretmenlerden oluşmaktadır. Okulda eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline görüşlerinin ölçülmesinde öğretmenlerin yaşının uygun aralıklarda ve yeterli miktarda olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 4’te araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin medeni durum dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)
Evli	228	93,4
Bekâr	13	5,3
Boşanmış	3	1,2
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %93,4'ü (n=228) evli olduğu, %5,3'ü (n=13) bekâr olduğu ve %1,2'si (n=3) boşanmış olduğu çıkmıştır. Çoğunluğun evli öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 5'te araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin çocuk durumu bilgisi verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Çocuk Sahibi	Frekans	Yüzde (%)
Evet	218	89,3
Hayır	26	10,7
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %89,3'ünün (n=218) çocuk sahibi olduğu, %10,7'sinin (n=26) ise çocuğunun olmadığı çıkmıştır. Çoğunluğun çocuk sahibi oluştuğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 6'da araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin eğitim durumu bilgisi verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Yüksekokul	28	11,5
Lisans	198	81,1
Yüksek lisans	18	7,4
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %81,1'i (n=198) lisans mezunu olduğu, %11,5'i (n=28) yüksekokul mezunu olduğu ve %7,4'ü (n=18) ise yüksek lisans mezunu olduğu çıkmıştır. Çoğunluğun lisans mezunu öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 7'de araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin görev durumu bilgisi verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Görev Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Görevi	Frekans	Yüzde (%)
Sınıf öğretmeni	195	79,9
Branş öğretmeni	29	11,9
Rehber öğretmeni	5	2,0
Müdür yardımcısı	9	3,7
Müdür	6	2,5
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %79,9'u (n=195) sınıf öğretmeni olduğu, %11,9'u (n=29) branş öğretmeni olduğu, %3,7'si (n=9) müdür yardımcısı görevinde olduğu, %2,5'i (n=6) müdür görevinde olduğu ve %2,0'ı (n=5) ise rehber öğretmeni olduğu çıkmıştır. Çoğunluğun sınıf öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 8'de araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin meslek kıdem bilgisi verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Meslek Kıdemlerine Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Meslek Kıdemi	Frekans	Yüzde (%)
1 yıldan az	2	,8
1-5 yıl	19	7,8
6-10 yıl	29	11,9
11-20 yıl	89	36,5
21 yıl ve üzeri	105	43,0
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %43,0'ı (n=105) 21 yıl ve üzeri, %36,5'i (n=89) 11-20 yıl arası çıkmıştır. En düşük ise %,8 ile 1 yıldan az kıdem yılı öğretmenlerden oluşmaktadır. Okulda eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline görüşlerinin ölçülmesinde öğretmenlerin kıdem yılının uygun aralıklarda ve yeterli miktarda olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 9’da araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Öğrenimleri Sırasında Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Öğrenimi Sırasında Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Eğitim Aldı mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	96	39,3
Hayır	148	60,7
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %39,3’ünün (n=96) öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim aldığı, %60,7’sinin (n=148) ise öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almadığı ortaya çıkmıştır. Çoğunluğun öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 10’da araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim alma durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Mezuniyet Sonrasında Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Mezuniyet Sonrasında Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Eğitim Aldı mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	168	68,9
Hayır	76	31,1
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %68,9’unun (n=168) mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim aldığını, %31,1’inin (n=76) ise mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim almadığı çıkmıştır. Çoğunluğun mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda eğitim aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 11’de araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda daha fazla bilgilenme ihtiyacı duyma durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Daha Fazla Bilgilenme İhtiyacı Duyma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Çocuk İstismarı ve İhmali Konusunda Daha Fazla Bilgilenme İhtiyacı Duyuyor Mu?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	117	48,0
Hayır	127	52,0
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %52,0’sinin (n=127) çocuk istismarı ve ihmali konusunda daha fazla bilgilenme ihtiyacı duymadığını, %48,0’nin (n=117) ise çocuk istismarı ve ihmali konusunda daha fazla bilgilenme ihtiyacı duyduklarını ifade etmişlerdir. Çok az farkla çocuk istismarı ve ihmali konusunda daha fazla bilgilenme ihtiyacı duymadıkları görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 12’de araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali olgusu veya şüphesi ile karşılaştığında bildirim yapma durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Çocuk İstismarı ve İhmali Olgusu veya Şüphesi ile Karşılaştığında Bildirim Yapma Durumuna Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Çocuk İstismarı ve İhmali Olgusu veya Şüphesi ile Karşılaştığında Bildirim Yapar Mı?	Frekans	Yüzde (%)
Evet	243	99,6
Hayır	1	,4
Toplam	244	100,0

Öğretmenlerin %99,6’sının (n=243) çocuk istismarı ve ihmali olgusu veya şüphesi ile karşılaştığında bildirim yapma durumunu, %0,4’ünün (n=1) ise çocuk istismarı ve ihmali olgusu veya şüphesi ile karşılaştığında bildirim yapmama durumunu

ifade etmişlerdir. Neredeyse öğretmenlerin tamamının çocuk istismarı ve ihmali olgusu veya şüphesi ile karşılaştığında bildirim yapacakları görülmektedir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın sonucunun ortaya çıkmasını sağlamak için kullanılan veri toplamaya yönelik ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek formunda toplamda iki ayrı bölüm içerisinde yer alan 11+67=78 soru bulunmaktadır. İlk bölüm için anketi dolduranlara ait demografik değişkenleri elde etmede kullanılan toplamda 11 ifade bulunmaktadır.

Ölçme aracının ikinci bölümünde, Uysal (1998) tarafından geliştirilen çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanınmasına yönelik ölçek formuna (ÇİİBRTÖ) ait 6 alt ölçek mevcuttur. Bunlar;

- İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) (19 madde)
- Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) (15 madde)
- İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) (7 madde)
- İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) (13 madde)
- İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) (5 madde)
- Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) (8 madde)

Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada ilköğretim öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin saptanmasına yönelik likert tipi ölçekte yer alan 67 soru ifadesi bulunmaktadır. Beşli likert ölçeğinde, “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtına 5 puan, “Katılıyorum” yanıtına 4 puan “Kararsızım” yanıtına 3 puan, “Katılmıyorum” yanıtına 2 puan “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtına 1 puan verilmiştir.

Olumsuz doğrultuda düzenlenen 3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 16, 27, 28, 30, 32, 34, 41, 42, 46, 49, 52, 54, 56, 59, 61, 63 numaralı sorulara verilen “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtı 1 puan, “Katılıyorum” yanıtına 2 puan, “Kararsızım” yanıtı 3 puan, “Katılmıyorum” yanıtı 4 puan, “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtı 5 puan olarak değerlendirilmiştir. Puan ortalaması 5’ e yaklaşması çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve riskleri konusunda bilgi sahibi olduklarını, 3’ ten uzaklaşması çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve riskleri konusunda bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir. Ölçek formunun tüm maddelerini doğru yanıtlayan deneğin 335 tam puan alması beklenmiştir. Uysal’ın (1998) “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamada Hemşire ve Ebelerin Bilgi

Düzeylerinin Saptanması” isimli çalışmasında da cronbach alfa katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur. Bu araştırma da iç tutarlılık kapsamında cronbach alfa değeri 0,86 olarak bulunmuştur.

Tablo 13. Güvenilirlik İstatistiği

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,864	67

3.6. Verilerin Toplanması

Veriler birincil veri niteliğine sahiptir. Bu sebeple birincil veri ihtiyacını gidermede en uygun ve geçerli metot olan anket yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde örnekleme bulunan kişilere anket formları elden dağıtılmıştır.

Araştırma probleminin çözülmesi için gereksinim duyulan görevli eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline görüşlerine ilişkin verilerin toplanmasında, Uysal (1998) tarafından geliştirilen çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanmasına yönelik ölçek yer almaktadır. Öğretmenlerin görüşlerini objektif olarak yansıttıkları ve araştırma için gerekli verileri sağladığı varsayılmıştır. Bu ölçekte, 6 boyut bulunmaktadır. Beşli Likert tipi (1 = Kesinlikle Katılmıyorum; 5 = Kesinlikle Katılıyorum) ölçektir.

Araştırmada kullanılan anket formu üç sayfadan oluşmaktadır. Uygulanan anket formunda öncelikle demografik ve okul özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanan toplam 11 soru bulunmaktadır. Demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik anket formu Ek-1’de yer almaktadır. Ayrıca Ek-2’de Uysal (1998) tarafından geliştirilen çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanılanmasına yönelik ölçekte 67 soru ifadesi bulunmaktadır.

3.7. Veri Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için 244 öğretmenden elde edilen veriler SPSS programına girilmiştir. Hatalı veya eksik olan anket verileri veri tabanına kaydedilmemiştir.

Veri çözümleme aşamasında ilk olarak, çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanımlamada ilköğretim öğretmenlerin bilgi düzeylerinin saptanması ölçeğinin açıklayıcı (betimleyici) faktör analizi yapılmıştır. Bu amaçla ölçeğin ön uygulamasından

elde edilen veriler üzerinde, açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Tablo 14'te açımlayıcı faktör analizine ait bulgular yer almaktadır.

Faktör analizi, ölçme aracına ait puanların geçerliliğini değerlendirmek, yapıların doğasıyla ilgili kuram geliştirmek ve daha sonraki analizlerde (varyans analizi, regresyon vb.) kullanılabilen faktör puanları arasındaki ilişkileri özetlemek amacıyla kullanılabilir. Analiz sonucunda tipik kök ya da örtük kök olarak da adlandırılan öz değerler ortaya çıkar.

Tablo 14. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

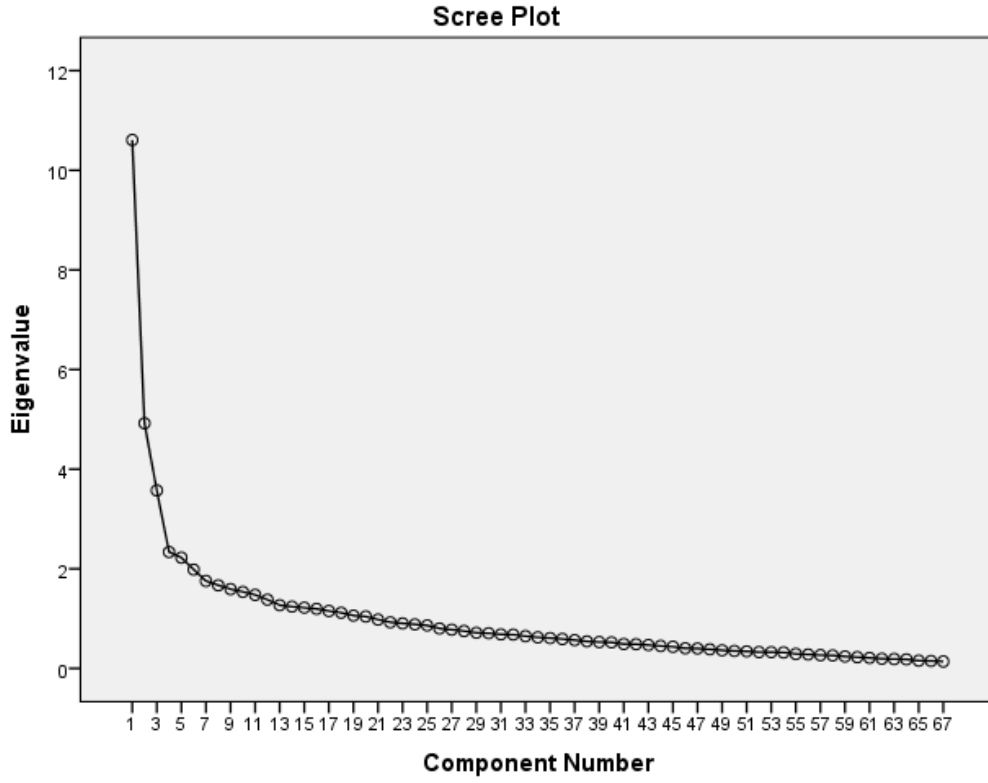
Madde	Faktör Yüğü
s1	,650
s2	,645
s3	,643
s4	,623
s5	,672
s6	,588
s7	,677
s8	,697
s9	,695
s10	,637
s11	,617
s12	,657
s13	,594
s14	,678
s15	,726
s16	,610
s17	,608
s18	,635
s19	,668
s20	,634
s21	,697
s22	,666
s23	,703
s24	,633
s25	,693
s26	,676
s27	,664
s28	,654
s29	,677

Tablo 14. (Devamı)

Madde	Faktör Yüğü
s30	,672
s31	,551
s32	,647
s33	,740
s34	,694
s35	,690
s36	,672
s37	,634
s38	,617
s39	,641
s40	,705
s41	,715
s42	,650
s43	,717
s44	,686
s45	,658
s46	,647
s47	,640
s48	,626
s49	,666
s50	,661
s51	,675
s52	,622
s53	,565
s54	,663
s55	,688
s56	,685
s57	,730
s58	,727
s59	,719
s60	,665
s61	,585
s62	,701
s63	,708
s64	,695
s65	,731
s66	,610
s67	,638

Araştırmaya ait yamaç birikinti grafiği (screeplot), öz değerlerin varyansa yaptığı katkı çerçevesinde, görsellik arz etmesi açısından aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. İlköğretim Okullarında Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmali Ölçeğinin Faktör Yapısına Ait Çizgi Grafik

Faktör yapısını belirlemeden önce ve rotasyondan sonra öz değerler (eigenvalues) aşağıdaki tabloda birlikte verilmiştir. Burada, araştırmada kullanılan İlköğretim okullarında eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmali ölçeğinin faktör yapısını ortaya çıkarmak için rotasyon analizi uygulanır. Sonuçta İlköğretim okullarında eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmali ölçeğinin altı alt boyuttan oluştuğu görülmektedir.

Eigenvalues 1’den büyük olan 2 faktör var. İlk faktör varyansın yaklaşık %32’sini açıklıyor. Rotasyon faktörlerin göreceli önemini eşitliyor (faktör 1’in katkısı %32’den %11,6’ ya düşüyor).

Tablo 15. Ölçeğin Döndürülmesi Sonrası Oluşan Alt Boyut Sayısı

Toplam Açıklanan Varyans									
Alt Boyut Sayısı	Başlangıç Özdeğerleri			Çıkarımsal Toplam Kare Yükleri			Dönüştürülen Toplam Kare Yükleri		
	Total	Varyans Oranı	Kümülatif Oranı	Total	Varyans Oranı	Kümülatif Oranı	Total	Varyans Oranı	Kümülatif Oranı
1	10,608	15,833	15,833	10,608	15,833	15,833	6,814	10,170	10,170
2	4,921	7,344	23,177	4,921	7,344	23,177	4,288	6,400	16,570
3	3,573	5,332	28,510	3,573	5,332	28,510	4,157	6,204	22,774
4	2,337	3,488	31,998	2,337	3,488	31,998	3,947	5,891	28,665
5	2,223	3,317	35,315	2,223	3,317	35,315	3,819	5,700	34,365
6	1,985	2,962	38,277	1,985	2,962	38,277	2,621	3,912	38,277

Tablo 16. İlköğretim Okullarında Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmali Ölçeğinin Analizler Sonunda Oluşan Boyutları

Alt Boyutlar	Örneklem Sayısı	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
İÇÜFB	244	2,21	4,89	3,5884	,35482
ÇİİÇDB	244	2,60	4,73	3,6372	,40703
İÇÜB	244	2,14	5,00	3,6657	,48309
İİYEÖ	244	2,15	4,31	3,2040	,34975
İİYÇÖ	244	1,40	5,00	2,9795	,56195
ÇİİAÖ	244	2,00	5,00	3,4851	,51952

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucu elde edilen bulgular belirlenen amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir.

4.1. Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerine ait “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamada İlköğretim Öğretmenlerin Bilgi Düzeylerinin Saptanması Ölçeği” uygulanmıştır. Öğretmenlerin demografik değişkenlerine göre okullarda çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada öğretmen rolüne yönelik sonuçlar verilmiştir.

4.2. Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamaya Ait Değerlendirmeler

Araştırma evreninde, öğretmenlere, okullarında çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama durumlarında aşağıdakilerin görüşleri ne düzeyde alınır şeklinde soru yöneltilmiştir.

Çarpıklık (skewness) katsayısı normal dağılımda 0'dır. Basıklık (kurtosis) katsayısı da normal dağılımda 0'dır. Pozitif basıklık katsayısı sivri dağılıma, negatif basıklık katsayısı ise basık bir dağılıma işaret etmektedir. Sosyal bilimlerde Skewness ve Kurtosis değerleri -1,5 ile +1,5 değerleri arasında ise normal dağılım gösteriyor demektir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 17. Normal Dağılım Değerleri

Alt Boyut		İstatistik	Standart Hata
İÇÜFB	Ortalama	3,5884	,02272
	Skewness	,009	,156
	Kurtosis	1,339	,310

Tablo 17. (Devamı)

Alt Boyut		İstatistik	Standart Hata
ÇİİÇDB	Ortalama	3,6372	,02606
	Skewness	,294	,156
	Kurtosis	-,063	,310
İÇÜB	Ortalama	3,6657	,03093
	Skewness	,218	,156
	Kurtosis	,171	,310
İİYEÖ	Ortalama	3,2040	,02239
	Skewness	,377	,156
	Kurtosis	,975	,310
İİYÇÖ	Ortalama	2,9795	,03598
	Skewness	-,262	,156
	Kurtosis	,473	,310
ÇİİAÖ	Ortalama	3,4851	,03326
	Skewness	,108	,156
	Kurtosis	,141	,310

Yukarıdaki Tablo da ölçeğe ait 6 alt boyutun Skewness ve Kurtosis değerleri bulunmaktadır. Bu değerlere göre ölçeğin tüm boyutları normal dağılım göstermektedir. Normal dağılım gösterdiği için aşağıdaki hipotezlerin analizleri parametrik testlere göre yapılmıştır.

4.2.1. Hipotez 1: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Cinsiyet Değişkenine Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin cinsiyetiyle 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Buna göre öncelikle 6 alt boyutun cinsiyetlerine göre ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

Tablo 18. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Cinsiyet Değişkenindeki İstatistikleri

Alt Boyutlar	Cinsiyet	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
İÇÜFB	kadın	123	3,6252	,35560	,03206
	erkek	121	3,5511	,35156	,03196
ÇİİÇDB	kadın	123	3,7019	,40203	,03625
	erkek	121	3,5713	,40312	,03665
İÇÜB	kadın	123	3,6945	,46176	,04164
	erkek	121	3,6364	,50407	,04582
İİYEÖ	kadın	123	3,1914	,34645	,03124
	erkek	121	3,2168	,35404	,03219
İİYÇÖ	kadın	123	2,9935	,58893	,05310
	erkek	121	2,9653	,53521	,04866
ÇİİAÖ	kadın	123	3,4492	,55230	,04980
	erkek	121	3,5217	,48350	,04395

Öğretmenlerin cinsiyetleriyle 6 alt boyut arasındaki anlamlılığı incelemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 19. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Cinsiyet Değişkeni Bağımsız Örneklem Testi

		Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Anlamlılıkların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
									Alt S	Üst
İÇÜFB	Varyanslar Eşitse	,064	,801	1,636	242	,103	,07405	,04528	-,01513	,16324
	Varyanslar Eşit Değilse			1,636	241,994	,103	,07405	,04527	-,01513	,16323
ÇİİÇDB	Varyanslar Eşitse	,027	,870	2,533	242	,012	,13055	,05155	,02901	,23208
	Varyanslar Eşit Değilse			2,533	241,911	,012	,13055	,05155	,02901	,23208

Tablo 19. (Devamı)

		Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Anlamlılıkların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	95% Farkın güven Aralığı	
									Alt	Üst
İÇÜB	Varyanslar Eşitse	,509	,476	,940	242	,348	,05818	,06187	-,06369	,18005
	Varyanslar Eşit Değilse			,940	239,419	,348	,05818	,06191	-,06379	,18014
İİYEÖ	Varyanslar Eşitse	,011	,916	-,567	242	,571	-,02541	,04484	-,11375	,06292
	Varyanslar Eşit Değilse			-,567	241,649	,572	-,02541	,04485	-,11377	,06294
İİYÇÖ	Varyanslar Eşitse	1,264	,262	,391	242	,696	,02821	,07208	-,11378	,17019
	Varyanslar Eşit Değilse			,392	240,500	,696	,02821	,07202	-,11367	,17008
ÇİİAÖ	Varyanslar Eşitse	,579	,447	- 1,090	242	,277	-,07251	,06649	-,20349	,05847
	Varyanslar Eşit Değilse			- 1,092	238,790	,276	-,07251	,06642	-,20336	,05834

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapıldı.

Tablo 20. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri (İÇÜFB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	123	3,6252	,35560	1,636	242	,103
Erkek	121	3,5511	,35156			

Yukarıdaki tabloya göre, kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=1,636$).

Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtileri (ÇİİÇDB) alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 21. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler (ÇİİÇDB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	123	3,7019	,40203	2,533	242	,012
Erkek	121	3,5713	,40312			

Yukarıdaki tabloya göre, kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden farklı olduğu bulunmuştur. ($t_{0.05;242}=2,533$). Buna göre kadın öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin ($X=3,7019$) erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) düzeylerinden ($X=3,5713$) daha yüksektir. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler konusundaki tutumları erkeklere göre yüksektir.

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 22. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri (İÇÜB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	123	3,6945	,46176	,940	242	,348
Erkek	121	3,6364	,50407			

Yukarıdaki tabloya göre, kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05:242}=,940$). Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 23. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri (İİYEÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	123	3,1914	,34645	-,567	242	,571
Erkek	121	3,2168	,35404			

Yukarıdaki tabloya göre, kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05:242}=-,567$). Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 24. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri (İİYÇÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	123	2,9935	,58893	,391	242	,696
Erkek	121	2,9653	,53521			

Yukarıdaki tabloya göre, kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-,391$). Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 25. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarı ve İhmaliinde Ailesel Özellikler (ÇİİAÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	123	3,4492	,55230	-1,090	242	,277
Erkek	121	3,5217	,48350			

Yukarıdaki tabloya göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-1,090$). Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

4.2.2. Hipotez 2: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Yaş Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin yaşı ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Buna göre öncelikle ölçeğin 6 alt boyutun homojenlik testine bakılması gerekmektedir.

Tablo 26. Ölçek Alt Boyutlarının Homojenlik Testi

Alt Boyutlar	Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
İÇÜFB	,555 ^a	7	235	,792
ÇİİÇDB	,884 ^b	7	235	,520
İÇÜB	2,047 ^c	7	235	,050
İİYEÖ	,813 ^d	7	235	,577
İİYÇÖ	,158 ^e	7	235	,993
ÇİİAÖ	,363 ^f	7	235	,923

Varyansların Homojenlik Testinde, ölçeğin alt boyutlarının Sig değeri 0,05 ten büyük olduğu için kişilerin yaşları, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Bu aşamadan sonra ANOVA tablosunda Sig değerine bakılır.

Tablo 27. ANOVA Testi

Değişken		Karelerin Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
İÇÜFB	Gruplar Arası	,745	8	,093	,733	,662
	Grup İçi	29,848	235	,127		
	Toplam	30,593	243			
ÇİİÇDB	Gruplar Arası	,948	8	,118	,708	,684
	Grup İçi	39,311	235	,167		
	Toplam	40,259	243			
İÇÜB	Gruplar Arası	1,584	8	,198	,844	,564
	Grup İçi	55,125	235	,235		
	Toplam	56,710	243			
İİYEÖ	Gruplar Arası	1,010	8	,126	1,033	,412
	Grup İçi	28,714	235	,122		
	Toplam	29,724	243			
İİYÇÖ	Gruplar Arası	4,606	8	,576	1,876	,065
	Grup İçi	72,132	235	,307		
	Toplam	76,738	243			
ÇİİAÖ	Gruplar Arası	1,169	8	,146	,533	,831
	Grup İçi	64,418	235	,274		
	Toplam	65,587	243			

Yukarıda ANOVA Testi tablosu incelendiğinde, yine buradaki Sig. değerleri 0,05 üzerinde olmasından dolayı yaş değişkeni ile çocuklara yönelik ihmal ve istismar

konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır. Yani ölçeğin 6 alt boyutunun tamamı ile yaş değişkeni arasında farklılık bulunmamaktadır.

Diğer bir ifade ile Sig değeri 0,05'ten büyük olduğu için öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, yaş değişkenine göre farklılık göstermemektedir. İlköğretim öğretmenlerinin yaşları çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinde bir değişiklik göstermemektedir.

4.2.3. Hipotez 3: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin eğitim durumu ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Buna göre öncelikle ölçeğin 6 alt boyutun homojenlik testine bakılması gerekmektedir.

Tablo 28. Ölçek Alt Boyutlarının Homojenlik Testi

Alt Boyutlar	Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
İÇÜFB	1,764	2	241	,174
ÇİİÇDB	,305	2	241	,737
İÇÜB	,268	2	241	,765
İİYEÖ	1,211	2	241	,300
İİYÇÖ	3,919	2	241	,021
ÇİİAÖ	,495	2	241	,610

Varyansların Homojenlik Testinde Sig değeri 0,05 ten büyük olduğu için kişilerin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Sadece İİYÇÖ alt boyutunun değeri 0,05 ten küçük çıkmıştır. Bu aşamadan sonra ANOVA tablosunda Sig değerine bakılır.

Tablo 29. ANOVA Testi

Değişken		Karelerin Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
İÇÜFB	Gruplar Arası	,212	2	,106	,840	,433
	Grup İçi	30,381	241	,126		
	Toplam	30,593	243			
ÇİİÇDB	Gruplar Arası	,096	2	,048	,288	,750
	Grup İçi	40,163	241	,167		
	Toplam	40,259	243			
İÇÜB	Gruplar Arası	,297	2	,148	,634	,531
	Grup İçi	56,413	241	,234		
	Toplam	56,710	243			
İİYEÖ	Gruplar Arası	,031	2	,016	,127	,881
	Grup İçi	29,693	241	,123		
	Toplam	29,724	243			
İİYÇÖ	Gruplar Arası	,133	2	,066	,209	,811
	Grup İçi	76,605	241	,318		
	Toplam	76,738	243			
ÇİİAÖ	Gruplar Arası	,391	2	,195	,722	,487
	Grup İçi	65,196	241	,271		
	Toplam	65,587	243			

Buradaki değerler yine 0,05 üzerinde olmasından dolayı eğitim durumu değişkeni ile çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık yoktur. Yani ölçeğin 6 alt boyutunun tamamı ile eğitim durumu değişkeni arasında farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmadığı için o zaman aldıkları eğitim

durumuna göre farklılık olup olmadığına bakılır. Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin acaba hangi eğitim durumunda daha fazla veya daha az olduğu tespit edilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile 6 alt boyut içindeki hangi eğitim durumunun daha fazla farkındalığı bulunmaktadır? Bunun için de post hoc analizleri yapılır. Varyanslar arası farklılık bulunmadığı için Tukey, Scheffe testi tercih edilmiştir. Sadece İYÇÖ alt boyutu 0,05 ten küçük olduğu için Tamhane ve Games-Howell testleri yapılmıştır.

Tablo 30. İYÇÖ Alt Boyutu İçin Tamhane ve Games-Howell Test Karşılaştırması

	(I) d5	(J) d5	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Tamhane	yüksekokul	lisans	,04560	,09017	,943	-,1782	,2694
		yüksek lisans	-,03016	,11412	,991	-,3142	,2538
	lisans	yüksekokul	-,04560	,09017	,943	-,2694	,1782
		yüksek lisans	-,07576	,09203	,802	-,3099	,1584
	yüksek lisans	yüksekokul	,03016	,11412	,991	-,2538	,3142
		lisans	,07576	,09203	,802	-,1584	,3099
Games-Howell	yüksekokul	lisans	,04560	,09017	,869	-,1731	,2643
		yüksek lisans	-,03016	,11412	,962	-,3076	,2473
	lisans	yüksekokul	-,04560	,09017	,869	-,2643	,1731
		yüksek lisans	-,07576	,09203	,692	-,3039	,1524
	yüksek lisans	yüksekokul	,03016	,11412	,962	-,2473	,3076
		lisans	,07576	,09203	,692	-,1524	,3039

Tamhane ve Games-Howell analizlerinin her ikisinden de ilköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır. Diğer yandan yüksekokul eğitim durumlarında olan ilköğretim öğretmenlerinin yüksek lisans ve lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin olduğu söylenebilir.

Tablo 31. Ölçek Alt Boyutları İçin Tukey ve Scheffe Test Karşılaştırması

Bağımlı Değişken		(I) d5	(J) d5	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	95% Güven Aralığı	
							Alt Sınır	Üst Sınır
İÇÜFB	Tukey HSD	yüksekokul	lisans	,03032	,07169	,906	-,1387	,1994
			yüksek lisans	-,07999	,10726	,736	-,3330	,1730
		lisans	yüksekokul	-,03032	,07169	,906	-,1994	,1387
			yüksek lisans	-,11031	,08741	,418	-,3164	,0958
		yüksek lisans	yüksekokul	,07999	,10726	,736	-,1730	,3330
			lisans	,11031	,08741	,418	-,0958	,3164
	Scheffe	yüksekokul	lisans	,03032	,07169	,914	-,1462	,2069
			yüksek lisans	-,07999	,10726	,757	-,3442	,1842
		lisans	yüksekokul	-,03032	,07169	,914	-,2069	,1462
			yüksek lisans	-,11031	,08741	,452	-,3256	,1050
		yüksek lisans	yüksekokul	,07999	,10726	,757	-,1842	,3442
			lisans	,11031	,08741	,452	-,1050	,3256
ÇİİÇDB	Tukey HSD	yüksekokul	lisans	-,02006	,08242	,968	-,2144	,1743
			yüksek lisans	-,08942	,12333	,749	-,3803	,2014
		lisans	yüksekokul	,02006	,08242	,968	-,1743	,2144
			yüksek lisans	-,06936	,10050	,769	-,3064	,1676
		yüksek lisans	yüksekokul	,08942	,12333	,749	-,2014	,3803
			lisans	,06936	,10050	,769	-,1676	,3064
	Scheffe	yüksekokul	lisans	-,02006	,08242	,971	-,2231	,1830
			yüksek lisans	-,08942	,12333	,769	-,3932	,2143
		lisans	yüksekokul	,02006	,08242	,971	-,1830	,2231
			yüksek lisans	-,06936	,10050	,788	-,3169	,1782
		yüksek lisans	yüksekokul	,08942	,12333	,769	-,2143	,3932
			lisans	,06936	,10050	,788	-,1782	,3169
İÇÜB	Tukey HSD	yüksekokul	lisans	-,10390	,09768	,538	-,3343	,1265
			yüksek lisans	-,13492	,14616	,626	-,4796	,2098
		lisans	yüksekokul	,10390	,09768	,538	-,1265	,3343
			yüksek lisans	-,03102	,11911	,963	-,3119	,2499
		yüksek lisans	yüksekokul	,13492	,14616	,626	-,2098	,4796
			lisans	,03102	,11911	,963	-,2499	,3119
	Scheffe	yüksekokul	lisans	-,10390	,09768	,569	-,3445	,1367
			yüksek lisans	-,13492	,14616	,654	-,4949	,2251
		lisans	yüksekokul	,10390	,09768	,569	-,1367	,3445
			yüksek lisans	-,03102	,11911	,967	-,3244	,2623
		yüksek lisans	yüksekokul	,13492	,14616	,654	-,2251	,4949
			lisans	,03102	,11911	,967	-,2623	,3244

Tablo 31. (Devamı)

Bağımlı Değişken		(I) d5	(J) d5	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig	95% Güven Aralığı	
							Alt Sınır	Üst Sınır
İİYEÖ	Tukey HSD	yüksekokul	lisans	-,03083	,07087	,901	-,1980	,1363
			yüksek lisans	-,00519	,10604	,999	-,2553	,2449
		lisans	yüksekokul	,03083	,07087	,901	-,1363	,1980
			yüksek lisans	,02564	,08641	,953	-,1781	,2294
		yüksek lisans	yüksekokul	,00519	,10604	,999	-,2449	,2553
			lisans	-,02564	,08641	,953	-,2294	,1781
	Scheffe	yüksekokul	lisans	-,03083	,07087	,910	-,2054	,1437
			yüksek lisans	-,00519	,10604	,999	-,2664	,2560
		lisans	yüksekokul	,03083	,07087	,910	-,1437	,2054
			yüksek lisans	,02564	,08641	,957	-,1872	,2385
		yüksek lisans	yüksekokul	,00519	,10604	,999	-,2560	,2664
			lisans	-,02564	,08641	,957	-,2385	,1872
ÇİİAÖ	Tukey HSD	yüksekokul	lisans	,06854	,10501	,791	-,1791	,3162
			yüksek lisans	-,06845	,15713	,901	-,4390	,3021
		lisans	yüksekokul	-,06854	,10501	,791	-,3162	,1791
			yüksek lisans	-,13699	,12804	,534	-,4390	,1650
		yüksek lisans	yüksekokul	,06845	,15713	,901	-,3021	,4390
			lisans	,13699	,12804	,534	-,1650	,4390
	Scheffe	yüksekokul	lisans	,06854	,10501	,808	-,1901	,3272
			yüksek lisans	-,06845	,15713	,910	-,4555	,3186
		lisans	yüksekokul	-,06854	,10501	,808	-,3272	,1901
			yüksek lisans	-,13699	,12804	,565	-,4524	,1784
		yüksek lisans	yüksekokul	,06845	,15713	,910	-,3186	,4555
			lisans	,13699	,12804	,565	-,1784	,4524

Tukey ve Scheffe analizlerinin her ikisinden de ilköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır.

İÇÜFB ve ÇİİAÖ alt boyutları arasında eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, yüksekokul mezunları, yüksek lisans ve lisans mezunlarına göre daha yüksek farklılık bulunmaktadır. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda yüksekokul mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksek lisans ve lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır. İÇÜB alt boyutunda ise tam tersi olarak yüksekokul mezunları, yüksek lisans ve lisans mezunlarına göre daha düşük seviyede farklılık bulunmaktadır.

İİYEÖ alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında, yüksek lisans mezunları, yüksekokul ve lisans mezunları göre daha yüksek farklılık göstermektedir. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda yüksek lisans mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksekokul ve lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır.

ÇİİÇDB alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında, lisans mezunları, yüksekokul ve yüksek lisans mezunları göre daha yüksek farklılık göstermektedir. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda lisans mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksekokul ve yüksek lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır.

4.2.4. Hipotez 4: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Medeni Durum Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin medeni durumu ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Buna göre öncelikle ölçeğin 6 alt boyutun homojenlik testine bakılması gerekmektedir.

Tablo 32. Ölçek Alt Boyutlarının Homojenlik Testi

Alt Boyutlar	Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
İÇÜFB	,284	2	241	,753
ÇİİÇDB	,098	2	241	,906
İÇÜB	,858	2	241	,425

Tablo 32. (Devamı)

Alt Boyutlar	Levene İstatistiği	df1	df2	Sig.
İİYEÖ	,352	2	241	,704
İİYÇÖ	2,080	2	241	,127
ÇİİAÖ	,058	2	241	,944

Varyansların homojenlik testinde Sig değeri 0,05 ten büyük olduğu için kişilerin medeni durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Bu aşamadan sonra ANOVA tablosunda Sig değerine bakılır.

Tablo 33. ANOVA Testi

Değişken		Karelerin Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	Sig.
İÇÜFB	Gruplar Arası	,032	2	,016	,125	,883
	Gruplar İçi	30,561	241	,127		
	Toplam	30,593	243			
ÇİİÇDB	Gruplar Arası	,626	2	,313	1,902	,152
	Gruplar İçi	39,633	241	,164		
	Toplam	40,259	243			
İÇÜB	Gruplar Arası	,639	2	,320	1,373	,255
	Gruplar İçi	56,070	241	,233		
	Toplam	56,710	243			
İİYEÖ	Gruplar Arası	,057	2	,028	,231	,794
	Gruplar İçi	29,667	241	,123		
	Toplam	29,724	243			
İİYÇÖ	Gruplar Arası	,012	2	,006	,019	,981
	Gruplar İçi	76,726	241	,318		
	Toplam	76,738	243			
ÇİİAÖ	Gruplar Arası	,602	2	,301	1,117	,329
	Gruplar İçi	64,984	241	,270		
	Toplam	65,587	243			

ANOVA tablosunda Sig değeri incelendiğinde yine 0,05 üzerinde olmasından dolayı medeni durumu değişkeni ile çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığı bulunmuştur. Yani ölçeğin 6 alt boyutunun tamamı ile öğretmenlerin medeni durumları arasında farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmadığı için o zaman boyutların kendi içinde medeni durum değişkenine göre farklılık olup olmadığına bakılır. Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin acaba hangi medeni hallerinde daha fazla veya daha az olduğu tespit edilmesi gerekmektedir. Yani 6 alt boyut içindeki hangi medeni durumunun daha fazla farkındalığı bulunmaktadır. Bunun için de post hoc analizleri yapılır. Varyanslar arası farklılık bulunmadığı için Tukey, Scheffe testi yapılır.

Tablo 34. Ölçek Alt Boyutları İçin Tukey ve Scheffe Test Karşılaştırması

Bağımlı Değişken		(I) d3	(J) d3	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	95% Güven Aralığı	
							Alt Sınır	Üst Sınır
İÇÜFB	Tukey HSD	evli	bekâr	,01559	,10154	,987	-,2239	,2551
			boşanmış	,09926	,20695	,881	-,3888	,5873
		bekâr	evli	-,01559	,10154	,987	-,2551	,2239
			boşanmış	,08367	,22809	,929	-,4542	,6216
		boşanmış	evli	-,09926	,20695	,881	-,5873	,3888
			bekâr	-,08367	,22809	,929	-,6216	,4542
	Scheffe	evli	bekâr	,01559	,10154	,988	-,2345	,2657
			boşanmış	,09926	,20695	,891	-,4105	,6090
		bekâr	evli	-,01559	,10154	,988	-,2657	,2345
			boşanmış	,08367	,22809	,935	-,4781	,6455
		boşanmış	evli	-,09926	,20695	,891	-,6090	,4105
			bekâr	-,08367	,22809	,935	-,6455	,4781
ÇiiÇDB	Tukey HSD	evli	bekâr	-,21955	,11564	,141	-,4922	,0532
			boşanmış	,09327	,23567	,917	-,4625	,6490
		bekâr	evli	,21955	,11564	,141	-,0532	,4922
			boşanmış	,31282	,25975	,452	-,2997	,9254
		boşanmış	evli	-,09327	,23567	,917	-,6490	,4625
			bekâr	-,31282	,25975	,452	-,9254	,2997
	Scheffe	evli	bekar	-,21955	,11564	,167	-,5044	,0653
			boşanmış	,09327	,23567	,925	-,4872	,6737
		bekâr	evli	,21955	,11564	,167	-,0653	,5044
			boşanmış	,31282	,25975	,485	-,3269	,9526
		boşanmış	evli	-,09327	,23567	,925	-,6737	,4872
			bekâr	-,31282	,25975	,485	-,9526	,3269

Tablo 34. (Devamı)

Bağımlı Değişken		(I) d3	(J) d3	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	95% Güven Aralığı	
							Alt Sınır	Üst Sınır
İÇÜB	Tukey HSD	evli	bekâr	-,12767	,13754	,623	-,4520	,1967
			boşanmış	,37782	,28031	,370	-,2832	1,0389
		bekâr	evli	,12767	,13754	,623	-,1967	,4520
			boşanmış	,50549	,30895	,232	-,2231	1,2341
		boşanmış	evli	-,37782	,28031	,370	-1,0389	,2832
			bekâr	-,50549	,30895	,232	-1,2341	,2231
	Scheffe	evli	bekâr	-,12767	,13754	,650	-,4664	,2111
			boşanmış	,37782	,28031	,405	-,3126	1,0682
		bekâr	evli	,12767	,13754	,650	-,2111	,4664
			boşanmış	,50549	,30895	,264	-,2555	1,2664
		boşanmış	evli	-,37782	,28031	,405	-1,0682	,3126
			bekâr	-,50549	,30895	,264	-1,2664	,2555
İİYEÖ	Tukey HSD	evli	bekâr	-,04575	,10005	,891	-,2817	,1902
			boşanmış	,10020	,20390	,875	-,3806	,5810
		bekâr	evli	,04575	,10005	,891	-,1902	,2817
			boşanmış	,14596	,22473	,793	-,3840	,6759
		boşanmış	evli	-,10020	,20390	,875	-,5810	,3806
			bekâr	-,14596	,22473	,793	-,6759	,3840
	Scheffe	evli	bekâr	-,04575	,10005	,901	-,2922	,2007
			boşanmış	,10020	,20390	,886	-,4020	,6024
		bekâr	evli	,04575	,10005	,901	-,2007	,2922
			boşanmış	,14596	,22473	,810	-,4076	,6995
		boşanmış	evli	-,10020	,20390	,886	-,6024	,4020
			bekâr	-,14596	,22473	,810	-,6995	,4076
İİYÇÖ	Tukey HSD	evli	bekâr	-,02105	,16089	,991	-,4005	,3584
			boşanmış	,04561	,32790	,989	-,7277	,8189
		bekâr	evli	,02105	,16089	,991	-,3584	,4005
			boşanmış	,06667	,36140	,981	-,7856	,9190
		boşanmış	evli	-,04561	,32790	,989	-,8189	,7277
			bekâr	-,06667	,36140	,981	-,9190	,7856
	Scheffe	evli	bekâr	-,02105	,16089	,991	-,4173	,3752
			boşanmış	,04561	,32790	,990	-,7620	,8532
		bekâr	evli	,02105	,16089	,991	-,3752	,4173
			boşanmış	,06667	,36140	,983	-,8235	,9568
		boşanmış	evli	-,04561	,32790	,990	-,8532	,7620
			bekâr	-,06667	,36140	,983	-,9568	,8235

Tablo 34. (Devamı)

Bağımlı Değişken		(I) d3	(J) d3	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Sig.	95% Güven Aralığı	
							Alt Sınır	Üst Sınır
ÇİİAÖ	Tukey HSD	evli	bekâr	-,02003	,14807	,990	-,3692	,3292
			boşanmış	,44792	,30177	,300	-,2637	1,1596
		bekâr	evli	,02003	,14807	,990	-,3292	,3692
			boşanmış	,46795	,33260	,339	-,3164	1,2523
		boşanmış	evli	-,44792	,30177	,300	-1,1596	,2637
			bekâr	-,46795	,33260	,339	-1,2523	,3164
	Scheffe	evli	bekâr	-,02003	,14807	,991	-,3847	,3447
			boşanmış	,44792	,30177	,334	-,2954	1,1912
		bekâr	evli	,02003	,14807	,991	-,3447	,3847
			boşanmış	,46795	,33260	,373	-,3513	1,2872
		boşanmış	evli	-,44792	,30177	,334	-1,1912	,2954
			bekâr	-,46795	,33260	,373	-1,2872	,3513

Tukey ve Scheffe analizlerinin her ikisinden de İlköğretim öğretmenlerinin medeni durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır. Ancak alt boyutlara göre evli, bekâr ve boşanmış öğretmenler arasında nicelik olarak üstünlükleri bulunmaktadır. Buna göre;

İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) isimli alt boyutunda; Bekâr öğretmenlerin evli ve boşanmış öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) isimli alt boyutunda; Boşanmış öğretmenlerin evli ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) isimli alt boyutunda; Evli öğretmenlerin boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) isimli alt boyutunda; Evli öğretmenlerin boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) isimli alt boyutunda; Evli öğretmenlerin boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler (ÇİİAÖ) isimli alt boyutunda; Bekâr öğretmenlerin boşanmış ve evli öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

4.2.5. Hipotez 5: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Çocuk Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin çocuk durumu değişkeni ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Buna göre öncelikle 6 alt boyutun cinsiyetlerine göre ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

Tablo 35. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Çocuk Durumu Değişkenindeki İstatistikleri

Alt Boyutlar	Çocuk Durumu	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
İÇÜFB	evet	218	3,5932	,35368	,02395
	hayır	26	3,5486	,36892	,07235
ÇİİÇDB	evet	218	3,6159	,40543	,02746
	hayır	26	3,8154	,38288	,07509
İÇÜB	evet	218	3,6592	,48737	,03301
	hayır	26	3,7198	,45081	,08841
İİYEÖ	evet	218	3,2022	,35126	,02379
	hayır	26	3,2189	,34311	,06729
İİYÇÖ	evet	218	2,9624	,56328	,03815
	hayır	26	3,1231	,53986	,10587
ÇİİAÖ	evet	218	3,4782	,53367	,03614
	hayır	26	3,5433	,38396	,07530

Öğretmenlerin çocuk durumu ile 6 alt boyut arasındaki anlamlılığı incelemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 36. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Çocuk Durumu Değişkeni Bağımsız Örneklem Testi

		Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Anlamlılıkların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
									Alt	Üst
İÇÜFB	Varyanslar Eşitse	,451	,502	,605	242	,546	,04461	,07371	-,10060	,18981
	Varyanslar Eşit Değilse			,585	30,738	,563	,04461	,07621	-,11088	,20010
ÇİİÇDB	Varyanslar Eşitse	,134	,715	- 2,385	242	,018	-,19948	,08365	-,36425	-,03471
	Varyanslar Eşit Değilse			- 2,495	32,067	,018	-,19948	,07995	-,36233	-,03664
İÇÜB	Varyanslar Eşitse	,084	,772	-,603	242	,547	-,06054	,10036	-,25824	,13716
	Varyanslar Eşit Değilse			-,642	32,383	,526	-,06054	,09437	-,25268	,13160
İİYEÖ	Varyanslar Eşitse	,006	,940	-,230	242	,818	-,01675	,07271	-,15997	,12647
	Varyanslar Eşit Değilse			-,235	31,584	,816	-,01675	,07137	-,16220	,12871
İİYÇÖ	Varyanslar Eşitse	,005	,946	- 1,381	242	,169	-,16069	,11638	-,38994	,06855
	Varyanslar Eşit Değilse			- 1,428	31,852	,163	-,16069	,11254	-,38997	,06858
ÇİİAÖ	Varyanslar Eşitse	3,498	,063	-,603	242	,547	-,06506	,10793	-,27767	,14755
	Varyanslar Eşit Değilse			-,779	37,617	,441	-,06506	,08353	-,23421	,10409

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapıldı.

Tablo 37. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri (İÇÜFB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	123	3,5932	,35368	,605	242	,546
Hayır	121	3,5486	,36892			

Yukarıdaki tabloya göre, öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=,605$). Buna göre, çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtilere (ÇİİÇDB) alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 38 : Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler (ÇİİÇDB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	123	3,6159	,40543	-2,385	242	,018
Hayır	121	3,8154	,38288			

Yukarıdaki tabloya göre, öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-2,385$). Buna göre Çocukları olmayan öğretmenlere yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin ($X=3,8154$) çocukları olan öğretmenlerden ($X=3,6159$) daha yüksektir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 39. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri (İÇÜB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	123	3,6592	,48737	-,603	242	,547
Hayır	121	3,7198	,45081			

Yukarıdaki tabloya göre, öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumuna yönelik İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0,05;242} = -,603$). Buna göre Öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına yönelik İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin Öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 40. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Ebeveyn Özellikleri (İİYEÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	123	3,2022	,35126	-,230	242	,818
Hayır	121	3,2189	,34311			

Yukarıdaki tabloya göre öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0,05;242} = -,230$). Buna göre Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumuna yönelik

İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin Öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 41. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkın Çocukların Özellikleri (İİYÇÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	123	2,9624	,56328	-1,381	242	,169
Hayır	121	3,1231	,53986			

Yukarıdaki tabloya göre öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05:242}=-1,381$). Buna göre Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin Öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 42. Öğretmenlerin Çocuklarının Olup Olmaması Durumuna Yönelik “Çocuk İstismarı ve İhmaliinde Ailesel Özellikler (ÇİİAÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	123	3,4782	,53367	-,603	242	,547
Hayır	121	3,5433	,38396			

Yukarıdaki tabloya göre, öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda

bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0,05;242}=-,603$). Buna göre Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin Öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

4.2.6. Hipotez 6: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Öğrenimi Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumu değişkeni ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Buna göre öncelikle 6 alt boyutun öğretmenlerin öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

Tablo 43. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkenindeki İstatistikleri

Alt Boyutlar	Öğrenim Sırasında Eğitim Alma	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
İÇÜFB	evet	96	3,6036	,37737	,03852
	hayır	148	3,5786	,34034	,02798
ÇİİÇDB	evet	96	3,6528	,42943	,04383
	hayır	148	3,6270	,39297	,03230
İÇÜB	evet	96	3,6920	,50956	,05201
	hayır	148	3,6486	,46609	,03831
İİYEÖ	evet	96	3,2011	,36787	,03755
	hayır	148	3,2058	,33873	,02784
İİYÇÖ	evet	96	2,9438	,60642	,06189
	hayır	148	3,0027	,53196	,04373
ÇİİAÖ	evet	96	3,5221	,51968	,05304
	hayır	148	3,4611	,51977	,04273

Öğretmenlerin öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuyla 6 alt boyut arasındaki anlamlılığı incelemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 44. Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkeni Bağımsız Örneklem Testi

		Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Anlamlılıkların Eşitliği İçin T-Testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
									Alt	Üst
İÇÜFB	Varyanslar Eşitse	,010	,921	,537	242	,591	,02503	,04657	-,06670	,11675
	Varyanslar Eşit Değilse			,526	187,890	,600	,02503	,04760	-,06888	,11893
ÇİİÇDB	Varyanslar Eşitse	,208	,648	,482	242	,630	,02575	,05342	-,07949	,13099
	Varyanslar Eşit Değilse			,473	190,004	,637	,02575	,05445	-,08165	,13315
İÇÜB	Varyanslar Eşitse	,401	,527	,683	242	,495	,04332	,06338	-,08152	,16816
	Varyanslar Eşit Değilse			,671	189,940	,503	,04332	,06459	-,08410	,17073
İİYEÖ	Varyanslar Eşitse	,276	,600	-,102	242	,919	-,00470	,04593	-,09517	,08577
	Varyanslar Eşit Değilse			-,101	190,908	,920	-,00470	,04674	-,09690	,08750
İİYÇÖ	Varyanslar Eşitse	3,818	,052	-,800	242	,425	-,05895	,07370	-,20412	,08622
	Varyanslar Eşit Değilse			-,778	183,896	,438	-,05895	,07578	-,20847	,09056
ÇİİAÖ	Varyanslar Eşitse	,003	,957	,895	242	,371	,06099	,06811	-,07318	,19515
	Varyanslar Eşit Değilse			,895	203,040	,372	,06099	,06811	-,07330	,19527

Öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre öğretmenlerin, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapıldı.

Tablo 45. Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “İstismarın Çocuk Üzerindeki Fiziksel Belirtileri (İÇÜFB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	96	3,6036	,37737	,537	242	,591
Hayır	148	3,5786	,34034			

Yukarıdaki tabloya göre, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda, öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=537$). Buna göre Öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda, bilgi ve farkındalık düzeylerinin Öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda, öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtilere (ÇİİÇDB) alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 46. Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumunda Öğretmenlerin Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarına İlişkin Çocuktaki Davranışsal Belirtiler (ÇİİÇDB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	96	3,6528	,42943	,482	242	,630
Hayır	148	3,6270	,39297			

Yukarıdaki tabloya göre, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden farklı olmadığı bulunmuştur. ($t_{0.05;242} = ,482$). Buna göre çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin eğitim alıp almama durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İhmalin çocuk üzerindeki belirtiler (İÇÜB)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 47. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre, Çocuklara Yönelik “İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri (İÇÜB)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	96	3,6920	,50956	,683	242	,495
Hayır	148	3,6486	,46609			

Yukarıdaki tabloya göre, öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = ,683$). Buna göre Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre çocuklara yönelik İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almama durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 48. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkin Ebeveyn Özellikleri (İİYEÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	96	3,2011	,36787	-,102	242	,919
Hayır	148	3,2058	,33873			

Yukarıdaki tabloya göre öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkin ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-,102$). Buna göre Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkin ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almamaya göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “İstismar ve ihmale yatkin çocukların özellikleri (İİYÇÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 49. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre, Çocuklara Yönelik “İstismar ve İhmale Yatkin Çocukların Özellikleri (İİYÇÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	96	2,9438	,60642	-,800	242	,425
Hayır	148	3,0027	,53196			

Yukarıdaki tabloya göre öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkin çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-,800$). Buna göre

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almama durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik ihmal ve istismara ait “Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ)” alt boyutunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin karşılaştırılması için t testi yapılmıştır.

Tablo 50. Öğretmenlerin, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumuna Göre, Çocuklara Yönelik “Çocuk İstismarı ve İhmaliinde Ailesel Özellikler (ÇİİAÖ)” Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması İçin T Testi Tablosu

Grup	Örneklem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Evet	96	3,5221	,51968	,895	242	,371
Hayır	148	3,4611	,51977			

Yukarıdaki tabloya göre öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = ,895$). Buna durumda, çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almamasına göre değişmediği söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA

İlköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirildiği bu araştırmadan elde edilen bilgiler literatürle tartışılmıştır.

5.1. Hipotez 1: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Kadın öğretmenlerin ortalaması ($X=3,6252$) erkek öğretmenlere ($X=3,5511$) oranla yüksek çıkmıştır. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Kadın öğretmenlerin çocuklara yönelik çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin ($X=3,7019$) erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) düzeylerinden ($X=3,5713$) daha yüksektir. Diğer bir ifade ile kadın öğretmenlerin Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler konusundaki tutumları erkeklere göre yüksektir.

Kadın öğretmenlerin ortalaması ($X=3,6945$) erkek öğretmenlere ($X=3,6364$) oranla yüksek çıkmıştır. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Erkek öğretmenlerin ortalaması ($X=3,2168$) kadın öğretmenlere ($X=3,1914$) oranla yüksek çıkmıştır. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Kadın öğretmenlerin ortalaması ($X=2,9935$) erkek öğretmenlere ($X=2,9653$) oranla yüksek çıkmıştır. Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik istismar ve ihmale

yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Erkek öğretmenlerin ortalaması ($X=3,5217$) kadın öğretmenlere ($X=3,4492$) oranla yüksek çıkmıştır. Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği söylenebilir.

Sarıbaş'ın, çocuk istismarının tanınmasında önemli rolü olan okul öncesi öğretmenlerinin konuya ilişkin farkındalıklarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, öğretmenlerin çocuk istismarının davranışsal belirtilerinin farkında olma düzeylerini cinsiyet değişkenine göre incelediğinde kadın öğretmenlerin fiziksel istismarın davranışsal belirtilerinin farkında olma oranının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur (Sarıbaş, 2013: 80).

Mete'nin, annelerin algıladıkları stres, sosyal yalıtım ve aile işlevselliği düzeyleri ile çocuk istismarı potansiyelleri arasındaki ilişkiyi yönelik olarak yapmış olduğu araştırmada, annelerin çocuk istismarı uygulamasında çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark çıkmamış olup annelerin çocuklara yönelik davranışlarını kabul edici ve reddedici algılanmasının cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuştur (Mete, 2015: 75).

Tezdiğ' in (2017), öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmaliine yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi konusunda yapmış olduğu araştırmasında kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (Tezdiğ, 2017: 49). Araştırmamızda kadın öğretmenlerin çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler konusundaki farkındalıklarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu çıkmıştır. Karanis'in yapmış olduğu araştırma ile benzerlik göstermekte olup yaptığı araştırma sonucunda istismarın çeşidi olan duygusal istismarı algılama düzeylerinin, kız öğrencilerde erkeklere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur (Karanis, 2016: 62).

5.2. Hipotez 2: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Yaş Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin yaşı ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelendiğinde, öğretmenlerin yaşları, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Diğer bir deyişle, ilköğretim öğretmenlerinin yaşları, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinde bir değişiklik göstermemektedir.

Araştırmamızda ilköğretim öğretmenlerinin yaşları ile ölçek alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. ($p>0,05$). Çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusundaki yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar çıkmıştır (Bilgiç, 2015), (Burç, 2014), (Kocaer, 2006), (Kabakoğlu, 2018). Ayrıca Demir'in, aile sağlığı merkezinde çalışan hekimlerde yaptığı çalışmada ise yaş ile İÇÜFB, İİYEÖ ve İİYÇÖ alt ölçek puanları ile yaş arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde bir ilişki saptanmıştır (Demir, 2012: 77). Hekimlerde yapılan araştırmada yaş açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmasına rağmen literatürün büyük kısmında hemşire ve ebelerde yapılan araştırmalarda çocuk ihmal/istismarı bilgi düzeyi ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır (Bilgiç, 2015; Burç, 2014; Demir, 2012; Kabakoğlu, 2018).

Araştırmada yaş hipotezinin sonucu da literatür ile paralellik göstermektedir.

5.3. Hipotez 3: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin eğitim durumu ile 6 alt boyut arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmesinde, öğretmenlerin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Sadece İİYÇÖ alt boyutunun değeri 0,05 ten küçük çıkmıştır.

ANOVA tablosu incelendiğinde, buradaki değerler yine 0,05 üzerinde olmasından dolayı eğitim durumu değişkeni ile çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi

ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık yoktur. Yani ölçeğin 6 alt boyutunun tamamı ile eğitim durumu değişkeni arasında farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmadığı için o zaman aldıkları eğitim durumuna göre farklılık olup olmadığına bakılır. Bunun için de post hoc analizlerinden Tukey, Scheffe testi ile İYÇÖ alt boyutu 0,05 ten küçük olduğu için Tamhane ve Games-Howell testleri yapılmıştır.

Tamhane ve Games-Howell analizlerinin her ikisinde de ilköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır. Diğer yandan eğitim durumu yüksekokul olan ilköğretim öğretmenlerinin yüksek lisans ve lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin olduğu söylenebilir.

Tukey ve Scheffe analizlerinin her ikisinden de ilköğretim öğretmenlerinin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır.

İÇÜFB ve ÇİİAÖ alt boyutları arasında eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, yüksekokul mezunları, yüksek lisans ve lisans mezunlarına göre daha yüksek farklılık bulunmaktadır. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda yüksekokul mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksek lisans ve lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır. İÇÜB alt boyutunda ise tam tersi olarak yüksekokul mezunları, yüksek lisans ve lisans mezunlarına göre daha düşük seviyede farklılık bulunmaktadır.

İİYEÖ alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında, yüksek lisans mezunları, yüksekokul ve lisans mezunları göre daha yüksek farklılık göstermektedir. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda yüksek lisans mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksekokul ve lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır.

ÇİİÇDB alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında, lisans mezunları, yüksekokul ve yüksek lisans mezunları göre daha yüksek farklılık göstermektedir.

Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda lisans mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksekokul ve yüksek lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır.

Araştırma da ilköğretim öğretmenlerinin öğrenim durumları ile ÇİİBRT ölçeği alt boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmamızda öğrenim grupları arasında belirgin bir farklılık olmaması ve grubun büyük bir kısmını lisans mezunlarının oluşturması bu sonucun oluşmasına faktör olduğu düşünülmektedir. Bilgiç (2015) ebe ve hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada öğrenim durumu ile ÇİİBRTÖ toplam ve diğer alt ölçekler arasında istatistiksel olarak bir fark bildirmemiştir. Kabakoğlu'nun (2018) yaptığı çalışmada da ebe ve hemşirelerin öğrenim durumları ile ÇİİBRT ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar da araştırmamızın sonucu ile benzerlik göstermektedir.

5.4. Hipotez 4: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Medeni Durum Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin medeni durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmadığı için o zaman boyutların kendi içinde medeni durum değişkenine göre farklılık olup olmadığına bakılır. Varyanslar arası farklılık bulunmadığı için Tukey ve Scheffe testi yapılır.

Tukey ve Scheffe analizlerinin her ikisinden de ilköğretim öğretmenlerinin medeni durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır. Ancak alt boyutlara göre evli, bekâr ve boşanmış öğretmenler arasında nicelik olarak üstünlükleri bulunmaktadır. Buna göre;

İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) isimli alt boyutunda; bekâr öğretmenlerin, evli ve boşanmış öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) isimli alt boyutunda; boşanmış öğretmenlerin, evli ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) isimli alt boyutunda; evli öğretmenlerin, boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik

ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) isimli alt boyutunda; evli öğretmenlerin, boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) isimli alt boyutunda; evli öğretmenlerin, boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler (ÇİİAÖ) isimli alt boyutunda; bekâr öğretmenlerin, boşanmış ve evli öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Araştırmada ilköğretim öğretmenlerin medeni durumları ile ÇİİBRT ölçek alt boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Diğer çalışma sonuçlarına bakıldığında sonuçların araştırmamızla benzerlik gösterdiği belirlenmiştir (Türker, 2017), (Cirit, 2015), (Kocaer, 2006), (Metinyurt ve Sarı, 2016), (Kabakoğlu, 2018).

5.5. Hipotez 5: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Çocuk Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesini yapılmıştır.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=,605$). Buna göre, çocuklara yönelik istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden farklı olduğu bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-2,385$). Buna göre çocukları olmayan öğretmenlere yönelik çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin ($X=3,8154$) çocukları olan öğretmenlerden ($X=3,6159$) daha yüksek çıkmıştır.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumuna yönelik ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-,603$). Buna göre öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına yönelik ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-,230$). Buna göre öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumuna yönelik istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-1,381$). Buna göre öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242}=-,603$). Buna göre öğretmenlerin çocuklarının olup olmaması durumunda, çocuklara yönelik çocuk istismarı ve ihmalinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmamasına göre değişmediği söylenebilir.

Araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin çocuk sahibi olma durumları ile ÇİİBRT ölçeği alt boyutları ortalamaları arasında, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal

belirtiler (ÇİİÇDB) boyutu hariç, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeyinde çocukları olmayan öğretmenler, çocuk sahibi olan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır.

Literatür incelendiğinde çocuk sahibi olma durumu ile ÇİİBRTÖ ölçek alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Çatık ve Çam, 2006; Kocaer, 2006; Burç, 2014; Bilgiç, 2015, Kabakoğlu, 2018). Bu çalışmalar çocuk sahibi olma durumu yönünden yaptığımız araştırma ile benzerlik göstermektedir. Çocuklar daha masum ve korumaya yönelik bir yapıya sahip olmalarından dolayı toplum onlara karşı çoğu zaman daha duyarlı davranmaktadır. İlköğretim öğretmenlerinin eğitim verdiği yaş grubu çocuk olmasından dolayı sürekli çocuklarla iletişim halinde olmaktadır. Çocuklu veya çocuksuz ilköğretim öğretmenleri, yaşadıkları toplumda ve görevleri gereği çocuklara karşı daha duyarlı ve özverili davranarak ihmal ve istismar belirtileri konusunda aynı hassasiyeti göstermelerinden dolayı çocuklu veya çocuksuz iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı düşünülmektedir. Yine öğretmenler, yaptığı görev gereği sürekli çocukların davranışlarını takip etmektedir. Bundan dolayı çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) alt boyutundaki farkındalık ve bilgi düzeyleri, çocuk sahibi olmayan öğretmenlerin, çocuk sahibi olan öğretmenlerden daha yüksek çıktığı söylenebilir.

5.6. Hipotez 6: Eğitimcilerin Çocuklara Yönelik İhmal ve İstismar Konusunda Bilgi ve Farkındalık Düzeyleri, Öğrenim Sırasında Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Göstermektedir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin incelenmesinde, öğretmenlerin öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuyla 6 alt boyut arasındaki anlamlılığı incelemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda, öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0,05;242}=537$). Buna göre öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda, bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğrenim sırasında

çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin çocuklara yönelik çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden farklı olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = ,482$). Buna göre çocuklara yönelik çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin eğitim alıp almama durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = ,683$). Buna göre Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre çocuklara yönelik ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almama durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = -,102$). Buna göre öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almamaya göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = -,800$). Buna göre öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almama durumuna göre değişmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğrenim sırasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda eğitim alma durumuna göre, çocuklara yönelik çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{0.05;242} = ,895$). Buna durumdaki, çocuklara yönelik çocuk istismarı

ve ihmalinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almamasına göre değişmediği söylenebilir.

Araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin, öğrenimleri sırasında çocuk istismarı ve ihmaline dayalı eğitim alma istatistikleri incelendiğinde, ilköğretim öğretmenlerinin %39,3'ünün eğitim aldığı saptanmıştır. Bu araştırmada öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali konusuyla eğitim alan ilköğretim öğretmenlerinin ÇİİBRT ölçeği alt boyutları eğitim almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ancak istismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) ve istismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) alt boyutu ortalamaları, düşük veya eşit çıkmıştır.

Ölçeğin alt boyutundaki ortalamalardaki değişikliklere rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde öğrenim sırasında eğitim alma durumu ile ilgili farklı sonuçların tespit edildiği görülmektedir. Alınan eğitimin tüm çalışmalarda bilgi düzeyini yükselttiği fakat bunun alt ölçek puan türlerine farklı şekilde dağıldığı belirlenmiştir (Burç, 2014; Cirit, 2015; Demir, 2012; Bilgiç 2015). Burç (2014) ve Kabakoğlu'nun (2018) hemşirelerde ve Cirit'in (2015) ASM' de çalışan sağlık profesyonellerin de yaptıkları çalışmalar incelendiğinde sonucun araştırmamızla paralellik gösterdiği görülmektedir.

Diğer taraftan Demir'in (2012) aile hekimleri üzerindeki araştırmasında okul öğrenimi sırasında çocuk istismarına yönelik eğitim alan hekimlerin ÇİİBRT ölçek toplam puan ve alt boyut puanlarını eğitim almayanlara göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bulmuştur. Bilgiç'in (2015) ve Gölge ve ark. (2012)'nin araştırmaları da Demir'in (2012) araştırmasıyla benzerlik göstermektedir (Gölge vd., 2012).

Bu sonuçlar doğrultusunda öğrenim sırasında alınan eğitimin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki bilgiyi arttırdığını ancak eğitimler konusunda hala eksiklik yaşandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerinin %68,9'unun mezuniyeti sonrasında çocuk ihmali ve istismar konusunda eğitim aldıklarını beyan etmişlerdir. Mezuniyet sonrası çocuk ihmali ve istismar konusunda alınan eğitim ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde sonuçlar araştırmamıza göre benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalarda meslek hayatında alınan eğitim ile ÇİİBRT ölçek ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir (Demir, 2012; Bilgiç, 2015; Çatık ve Çam, 2006, Kocaer, 2006). Diğer taraftan Kabakoğlu'nun (2018) çalışmasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Tugay'ın öğretmenlerde yaptığı çalışmada ise mezuniyet sonrası sadece %6,3 öğretmenin çocuk istismarı ve ihmaliyle ilgili eğitim aldığı bildirilmiştir. Araştırmamızda, mezuniyet sonrası ilköğretim öğretmenlerinin %31,1'i eğitim almadıklarını beyan etmişlerdir. Diğer taraftan bu sonuç Kabakoğlu (2018), Demir (2012) ve Bilgiç (2015)'in araştırması incelendiğinde, mezuniyet sonrası öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda hemşirelerle benzer düzeyde eğitim aldığı söylenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; ilköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesi ile tutumlarının karşılaştırılmasını konu alan araştırmadan çıkarılan sonuçlar ve konuya ilişkin yapılan öneriler bu başlık altında açıklanacaktır.

6.1. Sonuçlar

İlköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesi ile tutumlarının karşılaştırılmasını konu alan bu araştırmanın sonucunda aşağıdaki sonuçlar çıkarılmıştır.

- Hipotez 1: Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Kadın ve erkek öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB), İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) ve İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmemektedir. Ayrıca İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) ve Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda da bilgi ve farkındalık düzeylerinin erkek ve kadın öğretmene göre değişmediği bulunmuştur.

Ancak kadın öğretmenlerin Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusundaki tutumları erkeklere göre yüksek çıkmıştır.

- Hipotez 2: Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmaya katılan ilköğretim öğretmenlerinin yaşları, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda, bilgi ve farkındalık düzeylerinde bir değişiklik göstermemektedir.

- Hipotez 3: Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık olmadığını göstermektedir.

İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri alt boyutunda, eğitim durumu yüksekokul olan ilköğretim öğretmenlerinin yüksek lisans ve lisans mezunu olan öğretmenlere göre daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri ve Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikler alt boyutları arasında eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında, yüksekokul mezunları, yüksek lisans ve lisans mezunlarına göre daha yüksek farklılık bulunmaktadır. İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri alt boyutunda ise tam tersi olarak yüksekokul mezunları, yüksek lisans ve lisans mezunlarına göre daha düşük seviyede farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında, yüksek lisans mezunları, yüksekokul ve lisans mezunları göre daha yüksek farklılık göstermektedir. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda yüksek lisans mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksekokul ve lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır.

Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler alt boyutu ile eğitim durumu karşılaştırıldığında, lisans mezunları, yüksekokul ve yüksek lisans mezunları göre daha yüksek farklılık göstermektedir. Yani çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda lisans mezunlarının bilgi ve farkındalık düzeyleri yüksekokul ve yüksek lisans mezunlarından daha yüksek çıkmıştır.

- Hipotez 4: Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

İlköğretim öğretmenlerinin medeni durumu, çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmamaktadır. Ancak alt boyutlara göre evli, bekâr ve boşanmış öğretmenler arasında nicelik olarak üstünlükleri bulunmaktadır.

İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB) isimli alt boyutunda; Bekâr öğretmenlerin evli ve boşanmış öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) isimli alt boyutunda; boşanmış öğretmenlerin evli ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) isimli alt boyutunda; Evli öğretmenlerin boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ) isimli alt boyutunda; Evli öğretmenlerin boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) isimli alt boyutunda; Evli öğretmenlerin boşanmış ve bekâr öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) isimli alt boyutunda; Bekâr öğretmenlerin boşanmış ve evli öğretmenlere oranla daha fazla çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır.

- Hipotez 5: Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, çocuk durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB), İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB), İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ), İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) ve Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin öğretmenlerin çocuklarının olup olmasına göre değişmediği ortaya çıkmıştır.

Ancak çocuklara yönelik, Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden farklı olduğu bulunmuştur. Buna göre çocukları olmayan öğretmenlerin, Çocuk istismarına ilişkin

çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin çocuk sahibi olan öğretmenlerden daha yüksek çıkmıştır.

- Hipotez 6: Eğitimcilerin çocuklara yönelik ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyleri, öğrenim sırasında çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Öğrenim sırasında çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alma durumunda, öğretmenlerin çocuklara yönelik İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri (İÇÜFB), Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler (ÇİİÇDB) ve İhmalin çocuk üzerindeki belirtileri (İÇÜB) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin birbirinden anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Ayrıca çocuklara yönelik İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özellikleri (İİYEÖ), İstismar ve ihmale yatkın çocukların özellikleri (İİYÇÖ) ve Çocuk istismarı ve ihmaliinde ailesel özellikler (ÇİİAÖ) konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerinin, eğitim alıp almamasına göre değişmediği çıkmıştır.

Buna göre öğrenim sırasında çocuk ihmal ve istismarı konusunda eğitim alıp almama durumunda, bilgi ve farkındalık düzeylerinin değişmediği söylenebilir.

6.2. Öneriler

İlköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaliine yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesi ile tutumlarının karşılaştırılmasını konu alan bu araştırmanın sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- a) İlköğretim çağındaki çocukların yaş durumu ve kendini ifade edememe durumları göz önünde bulundurulduğunda, ilköğretim öğretmenlerinin çocuk ihmal ve istismar konusunda bilgi ve farkındalık düzeylerini arttırmak amacıyla tamamına hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- b) Öğretmenler genelinde ilköğretim öğretmenleri üzerinde geniş araştırmalara yapılarak çocuk ihmal ve istismarı konularında bilgi ve farkındalık düzeylerinin saptanması ve bu konulara yönelik eğitimler planlanmalıdır.
- c) Öğretmenlik mesleğine yeni başlayan herkese çocuk ihmal ve istismarı konusu hakkında bilgiler ve eğitimler verilmeli. Çocuk ihmal ve istismarı ile karşılaştığında yapılması gerekenler öğretilmelidir.

- d) Okullarda, çocuk ihmal ve istismarı önlenme ve müdahale aşamalarında riskli öğrencileri tespit etme, sürekli izleme ve ilgili birimlere bilgi verime yönüyle sene başı öğretmenler kurulunda gündeme alınmalı ve yapılması gerekenler anlatılmalıdır.
- e) Rehberlik hizmetleri kapsamında, okullardaki çocuklara ihmal ve istismar konuları hakkında alanında uzman kişilerle (rehber öğretmen, çocuk psikoloğu vb.) bilgilendirici eğitim verilmeli. Kendilerini korumaları gerektiği ve istismar durumuyla karşılaştıklarında ailelerine ya da yakınındaki diğer kişilerle konuşması gerektiğinin anlatılması ve öğretmenlerle iş birliği yapılması anlatılmalıdır.
- f) Eğitim kurumlarında rehberlik servisi tarafından istismar veya ihmale maruz kalmış veya kalabilecek riskli öğrencilerin tespiti yapılarak, ailelerine stres ve karşılaşılan zorluklarla baş etme yöntemleri, çözüm odaklı hareket edebilme gibi konularda destekleyici eğitimlerin verilmesi gibi çalışmalar yürütülebilir.
- g) Çocukların gelişim düzeylerine ve yaşına uygun olarak istismar ve ihmali anlamalarına yardımcı olabilecek şekilde hazırlanan tiyatro eserleriyle görsel ve işitsel anlamda ilgileri çekilerek bu konuda farkındalıkları geliştirilebilir. Bu bağlamda belediyelerle iş birliği sağlanarak belediye tiyatro sanatçılarından bölgelerinde bulunan okullarda bu eserlerin gösterimi konusunda destek alınabilir.
- h) Öğretmenlerin öğrencilerine belirli aralıklarla ev ziyaretlerinde bulunarak çocuğa yönelik herhangi bir riskli ortamın veya durumun olup olmadığını tespit etmesi için gerekli çalışmalar yapılabilir.
- i) Okullarda çocukları ve ailesini ya da yaşamış olduğu çevrede herhangi bir risk faktörü ile karşı karşıya olup olmadığını anlamaya yarayacak formlar geliştirilerek her dönem başı öğrencilere bu formlar doldurularak gerekli önleyici veya destekleyici tedbirlerin alınmasının gerekli olup olmadığını belirleme etkili olunabilir.

KAYNAKÇA

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M.O., Gülen, M., Avcı, A. ve İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Akbulut, B. (2013). Ceza mevzuatında çocuk ve çocukların yakalanması, gözaltına alınması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19(2), 541-586.
- Alpaslan, A. H. (2014). Çocukluk döneminde cinsel istismar. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(2), 194-201.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım, E. (2012). Sosyal bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS uygulamalı (7. bs.). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Bakır, E. Ve Kapucu, S. (2017). Çocuk ihmali ve istismarının Türkiye’de yapılan araştırmalara yansması: bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Biçakçı, M. D., Er, S. ve Aral, N. (2016). An overview of child neglect and abuse: Types, causes, impact and prevention. *ethno med*, 10(2), 221-228.
- Bilgiç, H. (2015). Denizli il merkezindeki aile sağlığı merkezlerinde görev yapan ebe ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki deneyimleri, bilgi ve farkındalık düzeyleri. (Tıpta uzmanlık tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Bilgin, R. (2012). Sokakta çalışan çocukları bekleyen risk ve tehlikeler: Diyarbakır örneği. *ZKÜ sosyal bilimler dergisi*, 8(15),79-96.
- Bozbeyoğlu, A. Ç., Koyuncu, E., Kardam, F., Sungur, A. (2010). Ailenin karanlık yüzü: Türkiye’de ensest. *Sosyoloji Araştırma Dergisi*, 13(1), 1-37.
- Bulut, S. (2007). Çocuk cinsel istismarı hakkında bir derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 139-156.
- Burç, A. (2014). Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Butcher, J.N., Mineka, S., Hooley, J.M. (2013). Anormal psikoloji. (Çev. O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Celiloğlu, B. (2018). Çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile okul öncesi öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Cesur, D. (2019). Susma konuş çocuk. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Cirit, C. (2015). Aile sağlığı merkezinde çalışan sağlık profesyonellerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalıkları. (Yüksek lisans tezi). Mersin üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Çatık, A. ve Çam, O. (2006). Hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanıma düzeylerinin saptanması. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 103-119.
- Çelik, İ. (2020). Okullarda soruşturma konusu olan çocuk istismarı ve ihmali olaylarının değerlendirilmesi. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çetin, E. (2020). İzmir'deki aile hekimliği asistanlarının çocuk istismarı ve ihmali bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. (Uzmanlık tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Dahake, P.T., Kale, Y., Dadpe, M., Kendre, S., Shep, S. ve Dhore, S. (2018). Impact of Child Abuse&Neglect on Children: A Review Article. MIDSR Journal of Dental Research, 1(1), 36-49.
- Demir, H. (2012).h Edirne ili aile sağlığı merkezlerinde görevli hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi. (Uzmanlık tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Dervişoğlu, S. (2012). Çocuk istismarı ve ihmali açısından sokakta çalışan çocuklar ve Avrupa Birliği uygulamaları. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dolgin, K.G., (2014). Ergenlik psikolojisi gelişim, ilişkiler ve kültür. (Çev. D. Özen). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Erdoğan, Y. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili algıları. (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Friedman, M.S., Marshal, M.P, Guadamuz, T.E., Wei, C., Wong, C.F., Saewyc, E. Ve Stall, R. (2011). A meta-analysis of disparities in childhood sexual abuse, parental physical abuse, and peer victimization among sexual minority and sexual nonminority individuals. American Journal of Public Health, 101(8), 1481-1494.

- Gauthier-Duchesne, A., Hebert, M., ve Daspe, M.E. (2017). Gender as a predictor of posttraumatic stress symptoms and externalizing behavior problems in sexually abused children. *Child Abuse & Neglect*, 64, 79-88.
- Gölge, Z., Hamzaoglu, N. ve Türk, B. (2012). Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin ölçülmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 86-96.
- Güner, Ş., İlkay, G.S. ve Şahan, M. H. (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem: İstismar. *Van Tıp Dergisi*, 17(3), 108-113.
- Heaphy, E.L., Loue, S., Sajatovic, M. ve Tisch, D.J. (2010). Impact os psychiatric and social characteristics on hiv sexual risk behavior in puerto rican women with severe mental illness. *Social Psychiatry and psychiatric epidemiology*, 45(11), 1043-1054.
- Hebert, M., Cenat, J.M., Blais, M., Lavoie, F. ve Guerrier, M. (2016). Child sexual abuse, bullying, cyberbullying, and mental health problems among high schools students: a moderated mediated model. *Depress Anxiety*, 33(7), 623-629.
- Hebert, M., Amedee, L.M., Blais, M. ve Gauthier-Duchesne, A. (2019). Child sexual abuse among a representative sample of quebec high school students: prevalence and association with mental health problems and health-risk behaviors. *La Revue Canadienne de Psychiatrie*, 64(12), 846-854.
- Kabakoğlu, H. (2018). Aile sağlığı merkezlerinde görev yapan hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Kaptan, D. (2017). Trabzon il merkezindeki pediatri kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri. (Yüksek lisans tezi). Avrasya Üniversitesi, Trabzon.
- Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-151.
- Karakaş, B. ve Çevik, Ö. C. (2016), Çocuk refahı: çocuk hakları perspektifinden bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(3), 887-906.
- Karanis, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

- Karasar, N. (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 15. baskı. Ankara: Nobel.
- Keser, İ. (2016). Çocuk cinsel istismarı Diyarbakır örneği. Adana: Karahan Kitabevi.
- Kırbaç, E. (2017). Çocuk istismarı ve ihmalinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kocaer, Ü. (2006). Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kural, D. (2014). Çocuk istismarı ve ihmaline yönelik diş hekimlerinin farkındalık düzeyleri. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Kurtoğlu, M. (2016). Çocuk bu ihmale gelmez. İstanbul: Nesil Yayın Grubu.
- Meade, C.S., Kershaw, T.S., Hansen, N.B. ve Sikkema, K.J. (2009). Long-term correlates of childhood abuse among adults with severe mental illness: adult victimization, substance abuse, and hiv sexual risk behavior. AIDS and behavior, 13(2), 207-216.
- Mete, B. (2015). Çocuk İstismarı: stres, aile işlevselliği, sosyal yalıtım, kabul/red. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Metinyurt, H. ve Sarı, H. (2016). Sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismarını tanıma düzeyleri. Çocuk ve Medeniyet Dergisi, 101-121.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. Basın Kanunu, 06 Şubat 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5187.pdf>, adresinden erişilmiştir.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. Ceza Muhakemesi Kanunu. 24 Ocak 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf>, adresinden erişilmiştir.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. Çocuk Koruma Kanunu, 04 Şubat 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>, adresinden erişilmiştir.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. Çocuk Koruma Kanunu. 10 Nisan 2018 tarihinde, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>, adresinden erişildi.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. İş Kanunu, 06 Şubat 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>, adresinden erişilmiştir.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. T.C. Anayasası. 15 Ocak 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>, adresinden erişildi.

- Mevzuat Bilgi Sistemi. Türk Ceza Kanunu. 15 Ocak 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>, adresinden erişildi.
- Mevzuat Bilgi Sistemi. Türk Medeni Kanunu. 16 Ocak 2020 tarihinde, <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, adresinden erişildi.
- Murray, L.K., Nguyen, A., ve Cohen, J.A. (2014). Child sexual abuse. Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, 23(2), 321-337.
- Nelson, K.E., Saunders, E.J. ve Landsman, M.J. (1993). Chronic child neglect in perspective. Social Work, 38(6), 661-671.
- Paslı, F. (2019). Söylemeye korkmak çocuklara yönelik cinsel istismar vakaları. Ankara: Nika Yayınevi.
- Pehlivan, G. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve bu konuda verilen planlı eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Pelendecioğlu, B. ve Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 9(1), 49-62.
- Polat, O. (2019a). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı-1 tanımlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2019b). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı-2 önleme ve rehabilitasyon. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Radmanovic, M.B. (2020). Mental disorders in sexually abused children. Psychiatria Danubina, 32(3), 349-352.
- Resmi Gazete. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. 06 Şubat 2020 tarihinde, <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>, adresinden erişilmiştir.
- Sağlam, M. ve Aral, N. (2016). Tarihsel süreç içerisinde çocuk ve çocukluk kavramları. Çocuk ve Medeniyet Dergisi, 43-56.
- Sağır, M. ve Gözler, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ve farkındalık düzeyleri. OPUS-Türkiye’de Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, 3 (5), 67-102.
- Sanderson, C. (2010). Çocuğun Cinsel Eğitimi ve Tacizden Korunma Rehberi. Asiye Hekimoğlu Gül ve Filiz Şar (Çev.). Birinci Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Sarıbaşı, A. K. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarına yönelik farkındalıklarının belirlenmesi. (Yüksek lisans tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Senn, T.E., Carey, M.P., Vanable, P.A., Coury-Doniger, P. ve Urban, M. (2007). Characteristics of sexual abuse in childhood and adolescence influence sexual risk behavior in adulthood. Arch Sex Behav, 36, 637-645.
- Solak, Y. (2018). Adana il merkezi aile hekimliği birimlerinde görev yapan doktorların çocuk istismarı ve ihmali hakkında bilgi, farkındalık ve tutumlarının belirlenmesi. (Uzmanlık tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Spokas, M., Wenzel, A., Stirman, S.W., Brown, G.K. ve Beck, A.T. (2009). Suicide risk factors and mediators between childhood sexual abuse and suicide ideation among male and female suicide attempters. Journal of Traumatic Stress, 22(5), 467-470.
- Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği. 07 Mayıs 2018 tarihinde, <http://imdat.org/>, adresinden erişilmiştir.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Tansel, B. (2017). Çocuk cinsel istismarı tanımlar temel kavramlar ve psiko-sosyal yaklaşımlar. Adana: Karahan Kitabevi.
- Tezdiğ, C.C. (2017). Öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. Dicle Tıp Dergisi, 34(1), 70-74.
- Topçu, S. (2009). Silinmeyen izler çocuk genç ve engellilerin istismarı ve ihmali. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Tripodi, S.J. ve Pettus-Davis, C. (2013). Histories of childhood victimization and subsequent mental health problems, substance use, and sexual victimization for a sample of incarcerated women in the us. International journal of law and psychiatry, 36(1), 30-40.

- Tugay, D. (2008). Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turla, A. (2002). Çocuk istismarı ve ihmali olgularında tıbbi yaklaşım. O.M.Ü. Tıp Dergisi, 19(4), 291-300.
- Türk Dili Kurumu Sözlükleri. 10 Nisan 2018 tarihinde, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OCUK, adresinden erişildi.
- Türker, G. (2017). Aile hekimleri, hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeyleri: burdur örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uğurlu, Z. ve Gülsen, İ. A. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-24.
- Uluocak, G.P. ve Çoban, A. İ. (2011). Çocuk istismarı alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları açısından profesyonel karar verme. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 22(2), 161-173.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi. 2.Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Widom, (1989)' dan aktaran, Johnson E.J ve James C. (2016). Effects of child abuse and neglect on adult survivors. Early Child Development And Care, 186(11), 1836-1845.
- Yaman, S. (2017). Cumhuriyet üniversitesi hastanesinde çalışan araştırma görevlisi hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi. (Uzmanlık tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Yavuzer, H. (2019). Çocuk psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, E. (2019). Çocuk koruma ve sosyal hizmet. Ankara: Nika Yayınevi.
- Yenibaş, R. ve Şirin, A. (2016). Ailede çocuğun istismarı ve umutsuzluk. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşil, M.B. (2009). Sokakta çalışan çocukların çalışma şartları malatya örneği. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

- Yıldırım, I. (2019). Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik bilgi, tutum ve farkındalık düzeyleri. (Tıpta Uzmanlık Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yıldız, Y., Kaçar, M., Albayrak, E., Çalaboğlu, T., Çakmak, S. ve Bayraktar, T. (2017). Çocuk ihmali ve istismarı hakkında ilköğretim öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. Van Tıp Dergisi, 24 (4), 303-309.
- Zapata, L.B., Kissin, D.M., Bogoliubova, O., Yorick, R.V., Kraft, J.M., Jamieson, D.J., ... Hillis, S.D. (2013). Orphaned and abused youth are vulnerable to pregnancy and suicide risk. Child Abuse & Neglect, 37(5), 310-319.

EKLER

EK 1. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE BİLGİ FORMU

İlköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi ile Tutumlarının Karşılaştırılması: Akçaabat İlçesi Örneği

Açıklama: bu anket çalışması Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Yönetimi Yüksek Lisans Bölümü, 1709061008 numaralı öğrencisi Zehra Nur KARA tarafından, ilköğretim düzeyindeki eğitimcilerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin ölçülmesi ile tutumlarının karşılaştırılmasına yönelik yapılmaktadır. Ankete vereceğiniz cevaplar ve bilgileriniz kesinlikle saklı tutulacaktır. Ankette bulunan soruları eksiksiz şekilde cevaplamanızı rica eder, katılımınız için teşekkür ederim.

SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaş Aralığınız:

21-25 () 26-30 () 31-35 () 36-40 () 41-45 () 46-50 () 51-55 ()
56-60 () 61-65 ()

3. Medeni Durum:

Sözlü/Nişanlı () Evli () Bekar () Boşanmış ()

4. Cocuğunuz Var Mı?

Evet () Hayır ()

5. Eğitim Durumunuz:

Lise () Yüksekokul () Lisans () Yüksek Lisans ()

6. Göreviniz:

Sınıf Öğretmeni () Branş Öğretmeni () Rehber Öğretmeni ()
Müdür Yardımcısı () Müdür ()

7. Mesleki Kıdeminiz:

1 Yıldan Az () 1-5 Yıl () 6-10 Yıl () 11-20 Yıl ()
21 Yıl Ve Üzeri ()

8. Öğreniminiz sırasında çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

9. Mezuniyetiniz sonrasında çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

10. Çocuk istismarı ve ihmal konusunda daha fazla bilgilenme ihtiyacı duyuyor musunuz?

Evet () Hayır ()

11. Çocuk istismarı ve ihmal olgusu veya şüphesi ile karşılaştığınızda bildirim yapar mısınız?

Evet () Hayır ()

EK 2. ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNİN BELİRTİ VE RİSKLERİNİN TANIMLANMASINA YÖNELİK ÖLÇEK FORMU

ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNİN BELİRTİ VE RİSKLERİNİN TANIMLANMASINA YÖNELİK ÖLÇEK FORMU					
Çocuk istismar ve ihmali konusu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra size uygun gelen seçeneğe ait kutucuğun içine X işareti koyunuz.					
1: Kesinlikle Katılmıyorum	2: Katılmıyorum	3: Kararsızım	4: Katılıyorum	5: Kesinlikle Katılıyorum	
1.	Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarında farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk), ve parmak bası izleri fiziksel istismarın belirtileridir.				
2.	Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda deri, yüz, kulak, çene, boyun ve eklemilerin çevresinde lezyonlar sık görülür.				
3.	Fiziksel istismar tanısında ekimozların değişik renklerde olması önem taşımaz.				
4.	Ağız içinde özellikle üst dudak iç yüzünde yırtık olması fiziksel istismarı düşündürmelidir.				
5.	Fiziksel istismara uğramış çocuklarda yanıklar; ayaklar, kalçalar ve göbek bölgesi dışındaki vücut kısımlarında daha yaygın görülür.				
6.	Fiziksel istismarda; kollarda, el sırtında, omuz ve kalçalarda sıklıkla ısırik izine rastlanır.				
7.	Ciltte yuvarlak, çevresi kabarık, ortası krater şeklindeki lezyonlar sigara yanığını düşündürmektedir.				
8.	Dizdeki ve dizin arka çukurundaki yanıklar kaza ile oluşabilir				
9.	Tek bir kırık ve yanı sıra berelenmeler, çürümeler ve değişik iyileşme evresindeki kırıklar fiziksel istismarın önemli belirtileridir.				
10.	Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda humerus, distal femur, tibia, kafatası, el ve önkol kemiklerinde kırıklara rastlanmaz.				
11.	Fiziksel istismara uğramış çocuklarda saçlı deri altında bematomlar sıklıkla görülür.				
12.	Intrakranial (kafa-içi) ve intraoküler (göz-içi) kanamalar fiziksel istismar olasılığını düşündürmez.				
13.	Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir.				
14.	Çocuğun yürütme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir.				
15.	Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir.				
16.	Cinsel istismara uğrayan çocuklarda gonore, sifilis gibi erişkinlerde görülen enfeksiyonlara rastlanmaz.				
17.	Genital bölgede ağrı, şişme ya da kasıntı şikayetleri cinsel istismarı düşündürmektedir.				
18.	Cinsel istismar sonucu vajinal ve rektal kanama görülebilir				
19.	Çocuk, fiziksel temasa uğramadan da cinsel olarak istismar edilmiş olabilir.				
20.	Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismara da uğramıştır.				
21.	Çocukta büyüme-gelişme geriliğinin olması ihmal edildiğini düşündürmelidir.				
22.	Çocuğun kötü hijyene sahip olması ihmal edildiğini gösterir.				
23.	Aşıların yaptırılmasının veya geciktirilmesi bir ihtimal belirtisidir.				
24.	Çocuğun yüzünün donuk ve ifadesiz görülmesi ihmal edildiğini düşündürmelidir.				
25.	Çocuğun sürekli ve tutarlı bir gözetiminin olmaması ihmaldir.				
26.	Çocuğun fiziksel sorunlarının tedavi edilmemesi ihmaldir.				
27.	Çocukta yeme bozuklukları ve huzursuz uyuma ihmal işaretleri değildir				
28.	İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğunlukla öz saygıları yüksektir.				
29.	İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.				
30.	İstismar ve ihmale uğramaları çocukların okul başarılarını etkilemez.				
31.	İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ebeveynlerinden ve diğer yetişkinlerden korkma, kaçınma gösterebilirler.				
32.	İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ağrı verici uyarılara karşı ve travmalara karşı aşırı tepkilidirler.				
33.	Tuvalet eğitimini tamamlamış olan çocuğun tekrar altını ıslatmaya başlaması istismar veya ihmale uğramış olabileceğini düşündürmelidir.				
34.	İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğu evlerine bağlıdır.				
35.	İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda intihar girişimleri ile karşılaşılabilir.				
36.	İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla göz göze iletişime giremezler.				
37.	İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla yalan söyler veya bursızlık yaparlar.				

1: Kesinlikle Katılmıyorum					
2: Katılmıyorum					
3: Kararsızım					
4: Katılıyorum					
5: Kesinlikle Katılıyorum					
38. İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır.					
39. İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda sıklıkla okul öncesi konuşma gecikmesine rastlanır.					
40. İstismar ve ihmale uğramış çocuklar içe kapanıklık gösterebilirler.					
41. Bebeklerin istismara uğrama riskleri azdır.					
42. Çocukluğunda istismar ve ihmal edilen ebeveynler çocuklarını istismar ve ihmal etmekten kaçınırlar.					
43. Aşırı ısrarcı tutum içinde olan ebeveynler çocuklarını daha çok istismar ederler.					
44. Ebeveynin benlik saygısının düşük olması çocuk istismar ve ihmaline yol açan önemli bir etmendir.					
45. Ebeveynin çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerinin olması çocuğunu istismar etmesine yol açar.					
46. Anne yaşının çocuk istismar ve ihmalinde önemi yoktur.					
47. Ebeveynin sosyal destek kaybı yaşaması çocuk istismar ve ihmaline yol açar.					
48. Ebeveynin alkol ya da ilaç bağımlısı olması çocuk istismar ve ihmal açısından bir risktir.					
49. Ebeveynin fiziksel ve mental sağlık sorunlarının olması çocuğunu istismar ve ihmal etmesini etkilemez.					
50. Eğitim düzeyi düşük anne-babalar çocuklarını daha fazla istismar ve ihmal ederler.					
51. Planlanamamış gebelik sonucunda doğan çocukların istismar edilme olasılıkları daha fazladır.					
52. Çocuğun cinsiyetinin istismar ve ihmalde önemi yoktur.					
53. Aşırı hareketli çocukların fiziksel istismara uğrama olasılıkları yüksektir.					
54. Fiziksel ve mental özürli bebeklerin istismar ve ihmale uğrama olasılığı daha azdır.					
55. Annenin zor bir hamilelik geçirmesi ya da güç doğum yapması çocuğunu istismar ve ihmal etmesini etkiler.					
56. Bebeklerin prematüre veya düşük doğum ağırlıklı olması istismar ve ihmale uğramasını etkilemez.					
57. Aile reisinin işsizliği çocuk istismar ve ihmaline yol açan bir faktördür.					
58. Ailenin gelir düzeyi çocuk istismar ve ihmalinde önemli bir etkidir.					
59. Ailedeki çocuk sayısı çocuk istismar ve ihmalinin oluşmasında etken değildir.					
60. Doğumlar arası sürenin kısa olması çocuğun istismar ve ihmale uğramasını etkileyen bir faktördür.					
61. Ailenin geniş ya da çekirdek aile tipinde olması çocuk istismar ve ihmalinde önemli bir faktör değildir.					
62. Ebeveynlerden birinin olmaması çocuk istismarı ve ihmal için bir risktir.					
63. Çocuk istismar ve ihmalin üst sosyoekonomik düzeylerde rastlanmaz.					
64. Anne-baba arasındaki şiddet, çocukların istismar ve ihmal edilmesine yol açar.					
65. Evlilik dışı ilişkiler çocukların istismar ve ihmal edilmesinde önemli bir etkidir.					
66. Annenin çocuktan sık sık şikâyet etmesi istismar düşündürmelidir.					
67. Yaralanma, kırık gibi olaylarda, anlatılan öykünün tutarsızlık göstermesi fiziksel istismarı akla getirmelidir.					

EK 3. KURUM İZİN YAZISI

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82438636-605.99-E.21513180
Konu : Çalışma İzni
(Zehra Nur KARA)

01/11/2019

VALİLİK MAKAMINA

Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yönetimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Zehra Nur KARA'nın "**İlköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi ile Tutumlarının Karşılaştırılması : Akçaabat İlçesi Örneği**" isimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında İlimiz Akçaabat ilçesine bağlı resmi/özel ilkokullarda görev yapan öğretmenlerle çalışma yapma isteği Müdürlüğümüz Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Bahsi geçen çalışmanın eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde; 2019–2020 eğitim öğretim yılında yapılması gerekmektedir.

Araştırmacının 2017/25 sayılı genelge çerçevesinde hareket etmesi, **izinsiz herhangi bir ses ve görüntü kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi**, elde edilen verilerin çalışma kapsamı dışında kullanılmaması, **mühürlü anket ve ölçeklerin kullanılması** ve sonuçların bir örneğinin Ar-Ge birimine teslim edilmesi kaydıyla, çalışmanın okul müdürlerinin de uygun göreceği zamanlarda ve kontrolünde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hızır AKTAŞ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
01/11/2019

Mehmet YAPICI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesi
(Ar-Ge Birimi)
Elektronik Ağ: <http://trabzonarge.meb.gov.tr>
e-posta: argetrabzon@gmail.com

Bilgi için: Fatma ER (Öğretmen)
Mesut KAŞ (Şube Mfd.)
Tel: 0 (462) 223 55 52
Faks: 0 (462) 230 20 94

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8f05-ebf9-324c-afa5-1517 kodu ile teyit edilebilir.

EK 4.ETİK KURUL PROJE ONAY FORMU

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

(Proje Onay Formu)

TARİH :
YER :
KATILIMCILAR : Prof.Dr. GÜNEY ÇAKIR (Başkan)
Prof.Dr. BAHRI BAYRAM (Üye)
Prof.Dr. HÜSEYİN DEMİR (Üye)
Prof.Dr. BAYRAM NAZIR (Üye)
Prof.Dr. EKREM CENGİZ (Üye)
Prof.Dr. SAİME ŞAHİNÖZ (Üye)
Prof.Dr. FERKAN SİPAHİ (Üye)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU PROJE ONAY FORMU	
Projenin Adı:	İlköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi ile Tutumlarının Karşılaştırılması: Akçaabat İlçesi Örneği
Projenin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Proje Araştırmacıları:	Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI Zehra Nur KARA
Proje Yürütücüsünün Haberleşme Bilgileri:	
Araştırmanın Amacı:	Günümüzde çocuklara karşı istismar ve ihmal davranışları artış göstermektedir. Buna karşın istismar ve ihmale uğrayan çocukların az bir kısmı ortaya çıkmaktadır. Çocuğun istismara ve ihmale maruz kaldığı durumlarda yaşanan yerdeki herkes bundan etkilenmektedir. Bu çalışmanın amacı çocuklara yönelik gerçekleştirilen ihmal ve istismar kavramlarının üzerinde durularak; tarihçesi, ne oldukları, hangi davranış şekillerinin bu duruma risk oluşturduğuna bakmak, ilköğretim düzeyindeki öğretmenlerin bu konulardaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin ne durumda olduğunu değerlendirmektedir.

Araştırmanın Gerekçesi:	Çocukların hayata yeni başladıkları ve yabancılarla karşı karşıya kaldıkları ilk dönemleri genellikle okul çağı olmaktadır. Çocuğun aile çevresi dışında ilişkide bulunduğu en yakın çevre okulu ve öğretmenleri olmaktadır. Bu durumda çocuğun ihmal ve/veya istismar mağduru olup olmadığının anlaşılması, çocuktaki değişimin takip edilmesi hususunda öğretmenler de ailesi kadar önemli konumdadır. Bu çalışmada öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenerek bu konuda ne kadar etkin olduklarının ölçülmesi amaçlanmıştır.
Araştırmanın Yöntemi:	Yapılacak araştırma 2 ana başlıktan oluşacaktır. Çocuk istismarı ve ihmali olgusunun ele alınacağı birinci başlık “ çocuk kavramının tanımı, çocuklara yönelik gerçekleştirilen istismar ve ihmal kavramının tanımı, ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi son olarak ise çocuk istismarı ve ihmali kavramlarının sınıflandırılması” başlıklarını kapsayacaktır. İkinci ana başlık “İlköğretim Düzeyindeki Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Ve İhmali Konusundaki Bilgi Ve Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma: Akçaabat İlçesi Örneği” konusunu kapsayacaktır. Uygulamalı bir çalışma olacak tez, nicel araştırma yöntemi olarak anket (survey) çalışması yapılacaktır. Yapılan anketler sonucunda veriler değerlendirilirken istatistik analiz programı SPSS kullanılacaktır. Verilere Frekans analizi, regresyon, anova, ki-kare testi analizleri yapılacaktır.
Kullanılacak biyolojik, psikolojik ve teknik vb. tüm yöntemleri açıklayan etik ile ilgili özet:	Araştırmada öncelikle kişilerin demografik bilgilerine yönelik sorular sorulacak ardından “Çocuk İstismarı Ve İhmalinin Belirti Ve Risklerinin Tanılanmasına Yönelik Ölçek Formu” kullanılacaktır. Katılımcıların vereceği cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Katılımcılardan isim ve soy isim bilgileri alınmayacaktır.

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Doç. Dr. Ahmet Burhan ÇAKICI'nın "İlköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi ile Tutumlarının Karşılaştırılması: Akçaabat İlçesi Örneği" adlı projesi değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur.	☒
Projenin etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.	☐
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.	☐

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Zehra Nur TOSUN

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Bülent Ecevit Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler

Atatürk Üniversitesi, Sosyal Hizmetler

Yüksek Lisans Öğrenimi :Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Hizmet Yönetimi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar :Köşk Huzurevi, Trabzon

Ortahisar Sosyal Hizmet Merkezi, Trabzon

Çalıştığı Kurumlar :Trabzon Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü

Akçaabat Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü

İletişim

Telefon :

E-posta Adresi :

Tarih :30.04.2021